

Додаток 2

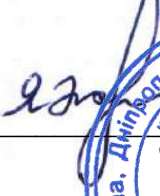
до Положення про внутрішню
систему забезпечення якості освіти

СХВАЛЕНО

рішенням педагогічної ради
КЗ «Науковий ліцей імені
Анатолія Лигуна» КМР
протокол №1 від 28.08.2023

ЗАТВЕРДЖУЮ

директор КЗ «Науковий ліцей
імені Анатолія Лигуна» КМР

Яна ЖУЧЕК

Положення

**про систему оцінювання здобувачів освіти
в Комунальному закладі «Науковий ліцей
імені Анатолія Лигуна» Кам'янської міської ради**

1. Загальні положення

1.1. Положення про систему оцінювання здобувачів освіти (далі Положення) є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності в Науковому ліцеї та встановлює сукупність організаційно-методичних заходів щодо перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів освіти, набуття ними компетентностей.

Здобувачем освіти є:

ліцеїст – особа, зарахована до КЗ «Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна» КМР (ділі Науковий ліцей) з метою здобуття базової середньої освіти та повної загальної середньої освіти.

Результати навчання – сукупність знань, умінь, навичок, компетентностей, набутих ліцеїстом у процесі здобуття знань за навчальними програмами. Якість досягнених результатів можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти за критеріями, правилами та процедурою оцінювання в Комунальному закладі «Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна».

1.2. Положення розроблено з метою забезпечення прав учнів на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів навчання незалежно від виду та форми здобуття ним освіти.

1.3. Оцінювання результатів навчання учнів у закладах загальної середньої освіти урегульовано такими документами:

- Закон України [«Про повну загальну середню освіту»](#) (стаття 17);

<https://osvita.ua/legislation/law/2232/>

- Порядок переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затверджений [наказом](#) Міністерства освіти і науки України 14.07.2015 № 762 (у редакції наказів Міністерства освіти і науки України № 621 від 08.05.2019, № 268 від 01.03.2021), зареєстрований в Міністерстві юстиції України 30.07.2015 за № 924/27369;

https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47670/

- Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти (затверджені [наказом](#) Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 13 квітня 2011 р. № 329, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 11 травня 2011 р. за N 566/19304) (чинні для 6–11 класів); https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/18438/
- Орієнтовні вимоги оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти, затверджені [наказом](#) Міністерства освіти і науки України від 21.08. 2013 р. № 1222 із змінами, додаток 2 (чинні для 6–11 класів); https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36975/
- Інструкція з ведення класного журналу 5–11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена [наказом](#) Міністерства освіти і науки України від 03.06. 2008 р. № 496. https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/960/
- наказу МОН України від 07.12.2018 року №1369 «Про затвердження Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0008-19#Text>
- наказу МОН від 15 травня 2023 року № 563 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні»

<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-okremih-pitan-zdobuttya-osviti-v-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-v-umovah-voyennogo-stanu-v-ukrayini>

- 1.4. Відповідно до засад Державного стандарту базової освіти оцінювання в Науковому ліцеї здійснюється на умовах особистісно орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного навчання.

https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/

- 1.5. Дотримання вимог Положення є обов'язковим для всіх учасників освітнього процесу в Науковому ліцеї.

1.6. Положення визначає загальні підходи до оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, встановлюють відповідність між вимогами до результатів навчання, визначених державними стандартами та показниками їх вимірювання.

1.7. До основних завдань оцінювання результатів навчання здобувачів освіти в Науковому ліцеї належать:

- оцінювання результатів навчання (знань, умінь, навичок, інших компетентностей), набутих особою в процесі навчання за певною освітньою програмою та інформування здобувачів освіти про якість досягнутих результатів;

- мотивація здобувачів освіти до систематичної активної роботи протягом усього періоду навчання;

- аналіз результатів навчання та вплив науково-педагогічного, педагогічного працівника на процес самостійної роботи здобувачів освіти і ефективність освітнього процесу в цілому.

Дидактичними **принципами** оцінювання результатів навчання здобувачів освіти є:

- дієвість;
- систематичність;
- індивідуальність;
- диференційованість;
- об'єктивність;
- єдність вимог;
- прозорість освітнього середовища.

Зазначені принципи логічно пов'язані між собою і визначають **вимоги** до форм і методів перевірки та оцінювання знань, що формують систему контролю знань здобувачів освіти.

1.8. У Науковому ліцеї основними видами оцінювання результатів навчання учнів є формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання.

1.9. Формувальне, поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів на предмет відповідності вимогам навчальної програми, вибір форм, змісту та способу оцінювання здійснюють педагогічні працівники закладу освіти.

1.10. Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють).

1.11. У Науковому ліцеї для здобувачів освіти у 8-11 класах використовується:

- **рівнева** 12-бальна шкала. Відповідно до ступеня оволодіння знаннями і способами діяльності виокремлюються чотири рівні навчальних досягнень: початковий 1-3, середній 4-6, достатній 7-9, високий 10-12 (Додаток 1).
- **двобальна** шкала («зараховано»/«не зараховано») (згідно з Наказом МОН № 563 від 15 травня 2023 року)

1.12. Основними **функціями** оцінювання навчальних досягнень учнів є:

- ✓ *контролююча* - визначає рівень досягнень кожного учня (учениці), готовність до засвоєння нового матеріалу, що дає змогу вчителю відповідно планувати й викладати навчальний матеріал;
- ✓ *навчальна* - сприяє повторенню, уточненню й поглибленню знань, їх систематизації, вдосконаленню умінь та навичок;
- ✓ *діагностико-коригувальна* - з'ясовує причини труднощів, які виникають в учня (учениці) в процесі навчання; виявляє прогалини у засвоєному, вносить корективи, спрямовані на їх усунення;
- ✓ *стимульовально-мотиваційна* - формує позитивні мотиви навчання;
- ✓ *виховна* - сприяє формуванню умінь відповідально й зосереджено працювати, застосовувати прийоми контролю й самоконтролю, рефлексії навчальної діяльності.

1.13. При оцінюванні навчальних досягнень учнів ураховується:

- ✓ характеристики відповіді учня: правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність;
- ✓ якість знань: повнота, глибина, гнучкість, системність, міцність;
- ✓ сформованість предметних умінь і навичок;
- ✓ рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо;
- ✓ досвід творчої діяльності (вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, формулювати гіпотези);
- ✓ самостійність оцінних суджень.

1.14. Характеристики якості знань взаємопов'язані між собою і доповнюють одна одну.

Повнота знань - кількість знань, визначених навчальною програмою.

Глибина знань - усвідомленість існуючих зв'язків між групами знань.

Гнучкість знань - вміння учнів застосовувати набуті знання у стандартних і нестандартних ситуаціях; знаходити варіативні способи використання знань; вміння комбінувати новий спосіб діяльності із вже відомих.

Системність знань - усвідомлення структури знань, їх ієрархії і послідовності, тобто усвідомлення одних знань як базових для інших.

Міцність знань - тривалість збереження їх в пам'яті, відтворення їх в необхідних ситуаціях.

Знання є складовою умінь учнів діяти.

Уміння виявляються в різних видах діяльності і поділяються на розумові і практичні.

Навички - дії доведені до автоматизму у результаті виконання вправ. Для сформованих навичок характерні швидкість і точність відтворення.

Ціннісні ставлення виражають особистий досвід учнів, їх дії, переживання, почуття, які виявляються у відносинах до оточуючого (людей, явищ, природи, пізнання тощо). У контексті компетентнісної освіти це виявляється у відповідальності учнів, прагненні закріплювати позитивні надбання в освітній

діяльності, зростанні вимог до свої навчальних досягнень.

1.15. Названі вище орієнтири покладено в основу чотирьох рівнів навчальних досягнень учнів: початкового, середнього, достатнього, високого.

Вони визначаються за такими характеристиками:

Перший рівень - **початковий**. Відповідь учня (учениці) фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.

Другий рівень - **середній**. Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

Третій рівень - **достатній**. Учень (учениця) знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь учня (учениця) правильна, логічна, обґрунтована, хоча їм бракує власних суджень.

Четвертий рівень - **високий**. Знання учня (учениці) є глибокими, міцними, системними; учень (учениця) вміє застосовувати їх для виконання творчих завдань, його (її) навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Водночас, визначення високого рівня навчальних досягнень, зокрема оцінки 12 балів, передбачає знання та уміння в межах навчальної програми і не передбачає участі школярів у олімпіадах, творчих конкурсах тощо.

Кожний наступний рівень вимог вбирає в себе вимоги до попереднього, а також додає нові характеристики.

1.16. Критерії оцінювання навчальних досягнень реалізуються в нормах оцінок, які встановлюють чітке співвідношення між вимогами до знань, умінь і навичок, які оцінюються, та показником оцінки в балах.

Критерії
оцінювання навчальних досягнень учнів
основної й старшої школи

Рівні	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень
I. Початковий	1	Учні розрізняють об'єкти вивчення
	2	Учні відтворюють незначну частину навчального матеріалу, мають нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Учні відтворюють частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконують окремі завдання
II. Середній	4	Учні з допомогою вчителя відтворюють основний навчальний матеріал, можуть повторити за зразком певну
	5	Учні відтворюють основний навчальний матеріал, здатні з помилками й неточностями дати визначення понять,
	6	Учні виявляють знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповіді їх правильні, але недостатньо осмислені. Вміють застосовувати знання при
III. Достатній	7	Учні правильно відтворюють навчальний матеріал, знають основоположні теорії і факти, вміють наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково
	8	Знання учнів є достатніми. Учні застосовують вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки.
	9	Учні добре володіють вивченим матеріалом, застосовують знання в стандартних ситуаціях, уміють аналізувати й систематизувати інформацію, використовують
IV. Високий	10	Учні мають повні, глибокі знання, здатні використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення
	11	Учні мають гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовують їх у різних ситуаціях, уміють знаходити інформацію та аналізувати її,

	12	Учні мають системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовують їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміють самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати
--	----	---

1.17. Положення може змінюватися та доповнюватися за рішенням педагогічної ради закладу.

2. Опис інструментів оцінювання

2.1. Поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів здійснюють відповідно до вимог навчальних програм та модельних навчальних програм із застосуванням таких основних форм та способів:

- усної (зокрема шляхом індивідуального, групового чи фронтального опитування);
- письмової, у тому числі графічної (зокрема шляхом виконання діагностичних, самостійних, контрольних робіт, тестування, роботи з текстами, діаграмами, графіками, таблицями, схемами, контурними картами тощо);
- цифрової (зокрема шляхом тестування в електронному форматі);
- практичної (зокрема шляхом організації виконання різних видів експериментальних досліджень та навчальних проєктів, виготовлення виробів, роботи з біологічними об'єктами, хімічними речовинами тощо);

2.2. У рамках академічної свободи педагогічні працівники обирають форми, зміст та способи оцінювання залежно від дидактичної мети.

2.2.1. **Закриті запитання** – тести, розроблені вчителем, або стандартизовані переліки запитань на кшталт:

- «так / ні / не знаю»;
- «згоден / частково / не згоден»;
- доповнення пропозицій;

- установлення відповідностей;
- вибір правильних або неправильних відповідей тощо.

Закриті запитання ефективні в оцінюванні рівня знань, оскільки вчителів легко сформулювати кількісні показники, за якими можна порівнювати навчальні результати учнів. Однак цей вид запитань не дозволяє оцінити вміння застосовувати знання.

Цей метод також застосовують для оцінки вмінь, ставлень і намірів. Але якщо у процесі тестування не забезпечується анонімність, треба бути дуже обережним в інтерпретації отриманих результатів, особливо щодо ставлень та намірів. Річ у тому, що учні намагаються відповідати так, як від них очікують, а не так, як вони думають і роблять насправді. Тому рекомендується анонімне тестування з подальшим опрацюванням результатів в узагальненому вигляді для цілого класу.

2.2.2. Відкриті запитання дають змогу з'ясувати вміння учня не тільки згадувати, а й застосовувати знання і обґрунтовувати свою відповідь. Крім того, відкриті запитання застосовують для з'ясування вмінь і ставлень учнів до певної проблеми, об'єкта чи явища.

2.2.3. Шкала – найкорисніший інструмент для оцінки ставлень. Для цього учням пропонується вказати ступінь своєї згоди або незгоди з конкретним твердженням. Наприклад, учням пропонується твердження: «Вживати пиво в підлітковому віці небезпечно для здоров'я». Своє ставлення пропонується висловити, вибравши один із варіантів відповідей: «абсолютно не згоден», «не згоден», «не впевнений», «згоден», «цілком згоден». Шкалу застосовують також для оцінки учнями своїх поведінкових умінь і навичок, враховуючи при цьому рівень їхньої впевненості у здатності діяти в обраний спосіб.

2.2.4. Поведінкові наміри – учневі пропонується оцінити ймовірність того, як він буде поводитися відповідно до того, що сказано у запитанні. Наприклад, для відповіді на запитання: «Я не хочу мати статевих стосунків на цьому етапі свого життя» учень має вибрати один із варіантів відповіді: «повністю погоджуюся», «частково погоджуюся», «частково не погоджуюся», «повністю не погоджуюся». В інших варіаціях цього методу наводиться конкретна життєва ситуація та перелік можливих варіантів поведінки. Учневі пропонується вибрати той варіант поведінки, який найбільш прийнятний для нього. Численні дослідження свідчать,

що існує тісний взаємозв'язок між намірами і реальною поведінкою. Тому цей метод є найкращим для оцінки впливу навчання на реальну поведінку за умови, якщо тестування проводять в анонімній формі.

2.2.5. Інтерв'ю – відповіді на запитання у структурованій або неструктурованій формі. Застосовуються для оцінки знань, умінь і ставлень. Відрізняються від тестів тим, що вчитель під час інтерв'ю отримує інформацію і невербальними каналами. Недоліком є те, що інтерв'ю вимагає набагато більше часу.

2.2.6. Рольові ігри і моделювання – корисний інструмент як для відпрацювання поведінкових умінь, так і для їх оцінки.

2.2.7. Спостереження дає надійну інформацію про знання, ставлення, поведінкові вміння і реальну поведінку, але вимагає більше часу.

2.2.8. Дебати дають змогу оцінити ставлення до певної проблеми, а також уміння дискутувати з повагою до опонента, навички самоконтролю, толерантність, логічне і творче мислення.

2.2.9. Презентації, проєкти демонструють знання змісту і здатність логічно мислити, аналізувати, доводити, мотивувати. Проєкти можуть бути теоретичними (науково-пошукові роботи, дослідження) або практичними (випуск наочної агітації, розробка фото- і відеопрезентацій, рольові ігри, сценічні вистави тощо).

2.2.10. Творчі методи, або стимульовані активності – спосіб оцінити знання, ставлення, вміння, навички учнів, використовуючи їх творчий потенціал. Це можуть бути:

- портфоліо – збірник творчих робіт учня за певний період. Наприклад, у портфоліо можна включити аналіз статті, відповіді на листи, есе на задані вчителем теми;
- плакати у вигляді символів або піктограм, які, наприклад, свідчать про знання прав дитини;
- тематичний колаж або альбом, виготовлений з ілюстрованих журналів, картки з тестами або ситуаціями для інтерактивних ігор;
- пам'ятка із вивченої теми;
- вірш, пісня, сценарій гри або вистави, які стосуються теми заняття.

3. Релевантність інструментарію оцінювання

Наведена нижче таблиця ілюструє найчастіше використовувані інструменти оцінювання та їх релевантність для оцінки знань, умінь, ставлень і поведінки. Великий знак «X» означає, що інструмент є найбільш корисним для оцінки відповідної складової поведінкової компетентності, а знак «x» – що він просто корисний.

Вид інструментарію оцінки	Важливість для оцінки			
	Знання	Уміння	Ставлення	Поведінка
Закриті запитання	X	x	x	X
Відкриті запитання	X	x	x	
Шкали		x	X	
Поведінкові наміри				X
Інтерв'ю	X	x	X	
Рольові ігри і моделювання	x	X	x	
Спостереження	x	X	x	X
Дебати	x	X	x	X
Презентації, проекти	x	X	x	X
Творчі методи, або такі що стимулюють активність	x	X	X	

4. Види оцінювання

Видами оцінювання навчальних досягнень учнів є формувальне, поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та державна підсумкова атестація. Форми проведення видів контролю, їх кількість визначається освітньою програмою та календарно-тематичними планами вчителів.

4.1. Формувальне оцінювання

4.1.1. Формувальне оцінювання – це оцінювання під час навчання і «для навчання» (англ. ... – «formative») – тому що, на відміну від підсумкового, має на меті формування (або форматування) навчального процесу з урахуванням навчальних потреб кожного учня задля більш ефективного формування необхідних знань, умінь та ставлень.

4.1.2. Формувальне оцінювання **має на меті** підтримати навчальний розвиток ліцеїстів; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб здобувачів освіти; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

4.1.3. Формувальне оцінювання – інтерактивне оцінювання щоденного особистісного поступу здобувача освіти, що дає змогу відстежувати рівень сформованих компетентностей, навчальний досвід і відповідно корегувати освітній процес. Елементи формувального оцінювання здобувачів освіти базової та старшої школи впроваджуються в ліцеї з метою врахування індивідуального поступу учня, відстеження не результату, а процесу його навчання і спрямовуються на індивідуальний прогрес кожного учня.

4.1.4. Ключові особливості формувального оцінювання:

- аналіз особистісного поступу кожного учня;
- вербальне оцінювання;
- навчальні досягнення різних учнів не порівнюють між собою;
- увага лише на позитивній динаміці навчальних досягнень;
- зрозумілі для учнів критерії оцінювання;
- формування в учнів навичок самостійно оцінювати власний прогрес;

- систематичний зворотний зв'язок з учнями;
- розроблена індивідуальна траєкторія розвитку кожного учня

4.1.5. Метою формувального оцінювання є відстеження прогресу учня як особистості, його підтримка у навчанні та коригування педагогічної діяльності задля покращення результатів навчання.

4.1.6. Формувальне оцінювання впроваджується на допрофільному та профільному рівнях освіти як складова освітнього процесу.

Формувальне оцінювання здійснюється постійно та здійснюється без виставлення оцінки в класний журнал, але реалізовується через зворотній зв'язок та оцінювальні судження.

4.1.7. Види, форми, методики формувального оцінювання обирає учитель, але з обов'язковим залученням здобувачів освіти до самооцінювання та взаємооцінювання.

4.1.8. Наскрізні компетенції може оцінювати практичний психолог.

4.2. Поточне оцінювання

Поточне оцінювання - це процес встановлення рівня навчальних досягнень учня (учениці) в оволодінні змістом предмета, уміннями та навичками відповідно до вимог навчальних програм.

Метою поточного оцінювання є визначення рівня досягнення очікуваних результатів навчання на даному етапі вивчення теми

Об'єктом поточного оцінювання рівня навчальних досягнень ліцеїстів є знання, вміння та навички, самостійність оцінних суджень, досвід творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі вивчення теми. Його основними завдання є: встановлення й оцінювання рівнів розуміння і первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь і навичок.

Формами поточного оцінювання є індивідуальне, групове та фронтальне опитування; робота з діаграмами, графіками, схемами; робота з контурними

картами; виконання учнями різних видів письмових робіт; взаємоконтроль учнів у парах і групах; самоконтроль тощо. В умовах упровадження зовнішнього незалежного оцінювання особливого значення набуває тестова форма контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів.

Інформація, отримана на підставі поточного контролю, є основною для коригування роботи вчителя на уроці.

4.2.1. Поточне оцінювання/самооцінювання здійснюється учителем у результаті контролю за виконанням учнем практикоорієнтованих завдань (усних відповідей, індивідуальної та групової роботи (Додаток 2), практичних, лабораторних, дослідницьких, проєктних, творчих робіт: відеоролика (Додаток 3), відеопрезентації (Додаток 4), мультимедійної презентації (Додаток 5), веб-сайту (Додаток 6), лепбука (Додаток 7), роботи з картою, виготовлення моделей, приладів, тестування, письмові роботи, тощо).

4.2.2. Поточне оцінювання здійснюється періодично, але не менше двох разів за тему.

4.2.3. Поточне оцінювання фіксується в електронному журналі за 12-ти бальною шкалою.

4.2.4. Критерії оцінювання мають бути повідомлені учням завчасно перед виконанням завдання.

4.2.5. Види, форми та періодичність поточного оцінювання визначає учитель.

4.2.6. Перед виставленням тематичної оцінки рекомендовано проводити підсумкову (контрольну) роботу.

4.2.7. Перед початком семестру учителі складають план проведення контрольного оцінювання і відображають його у календарному плануванні, в якому зазначають дату проведення, тему, форму та вид роботи.

4.3. Підсумкове оцінювання.

4.3.1. Підсумковим оцінюванням є тематичне, семестрове та річне оцінювання.

4.3.2. Метою підсумкового оцінювання є визначення відповідності рівня навчальних досягнень учнів та обов'язкових/очікуваних результатів навчання, визначеними Держстандартом або освітньою програмою.

4.3.3. Тематична оцінка виставляється з урахуванням усіх видів поточного оцінювання. Для збільшення ваги підсумкової (контрольної) роботи **рекомендовано** визначати тематичну оцінку (ТО) за формулою:

$$\text{ТО} = ([\text{Середнє арифметичне усіх поточних, крім контрольної}] + [\text{Оцінка за контрольну роботу}]) / 2$$

Тематичному оцінюванню навчальних досягнень підлягають основні результати вивчення теми (розділу).

Тематичне оцінювання навчальних досягнень учнів забезпечує:

- ✓ усунення безсистемності в оцінюванні;
- ✓ підвищення об'єктивності оцінки знань, навичок і вмінь;
- ✓ індивідуальний та диференційований підхід до організації навчання;
- ✓ систематизацію й узагальнення навчального матеріалу;
- ✓ концентрацію уваги учнів до найсуттєвішого в системі знань з кожного предмета.

Тематична оцінка виставляється на підставі результатів опанування учнями матеріалу теми впродовж її вивчення з урахуванням поточних оцінок, різних видів навчальних робіт (практичних, лабораторних, самостійних, творчих, контрольних робіт) та навчальної активності школярів.

Перед початком вивчення чергової теми всі учні мають бути ознайомлені з тривалістю вивчення теми (кількість занять); кількістю й тематикою обов'язкових робіт і термінами їх проведення; умовами оцінювання.

4.3.4. Оцінка за семестр виставляється за результатами тематичного оцінювання та враховує як середнє арифметичне тематичних оцінок так і динаміку особистих навчальних досягнень учня/учениці протягом семестру, важливість тем та тривалість їх вивчення, складність змісту., а за рік - на основі семестрових оцінок.

- 4.3.5. Річна оцінка визначається на підставі семестрових або скоригованих та враховує як середнє арифметичне, так і динаміку особистих навчальних досягнень учня протягом року, уміння застосовувати набуті протягом навчального року знань, важливість, тривалість та складність тем, які вивчалися протягом навчального року.
- 4.3.6. Здобувачі освіти мають право на підвищення семестрової або річної оцінки. При цьому потрібно мати на увазі, що відповідно до Положення про золоту медаль «За високі досягнення в навчанні» та срібну медаль «За досягнення в навчанні», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 17.03.08 № 186 та погоджено Міністерством юстиції України № 279/14970 від 02.04.08, підвищення результатів семестрового оцінювання шляхом переатестації не дає підстав для нагородження випускників золотою або срібною медалями.
- 4.3.7. Більш гнучкою, різноплановою є система оцінювання у профільній старшій школі, яка на основі диференційованого навчання враховує не лише навчальні досягнення, але і творчі, проектно-дослідницькі, особистісні, соціально значущі результати, уміння вирішувати проблеми, що виникають у різних життєвих ситуаціях.
- 4.3.8. Здобувачі освіти проходять **державну підсумкову атестацію**, яка здійснюється з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладу освіти та якості освіти. З метою неперервного відстеження результатів освіти, їх прогнозування та коригування в закладі освіти проводяться моніторингові дослідження навчальних досягнень на ліцейному рівні та на рівні окремих класів. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей освіти та вчасно ухвалювати необхідні педагогічні рішення.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

№	Предмет	Посилання	Відповідальний
1.	Математика	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти (6-11 класи) Орієнтовні вимоги оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти (6-11 класи) Підсумкове оцінювання навчальних досягнень учнів з використанням технологій дистанційного навчання	Тимченко С.В
2.	Фізика	Пояснювальна записка до навчальної програми з фізики для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти	Рижко О.П.
3.	Астрономія	https://sb71ff85c14b1eb45.jimcontent.com/download/version/	Лук'янов І.В.
4.	Інформатика	https://drive.google.com/file/d/1pTDFJBtNvYW1fVeR2XXMuFZ2-so1LRL3/view?usp=drive_link	Будіна Н.В.
5.	Українська мова	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20sередnya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/01/Dodatok.3-5.klas-ukr.mova.6-11.klasy-ukr.mova.20.08.2022.pdf	Волошина І.В.
6.	Українська література	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20sередnya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/01/Dodatok.3-5.klas-ukr.mova.6-11.klasy-ukr.mova.20.08.2022.pdf	Волошина І.В.
7.	Зарубіжна література	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20sередnya/metodichni%20recomendazii/2023/09/12/IMR-2023-2024-Ukr.mova.12.09.2023.pdf	Ненашева М.В.
8.	Іноземна мова	https://knzosh.pp.ua/kruterii/kruteriy_inozemna_mova.pdf	Конощенко О.Ю.
9.	Історія	https://drive.google.com/drive/folders/1mswjS4gzJLxqB2Vb-ShzZwOX1ccCXetf?usp=drive_link	Сердюк О.К.
10.	Правознавство	https://drive.google.com/drive/folders/1mswjS4gzJLxqB2Vb-ShzZwOX1ccCXetf?usp=drive_link	Сердюк О.К.
11.	Громадянська освіта	https://drive.google.com/drive/folders/1mswjS4gzJLxqB2Vb-ShzZwOX1ccCXetf?usp=drive_link	Сердюк О.К.
12.	Біологія	https://osvita.ua/school/estimation/2389/	Островська М.О.
13.	Географія	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20sередnya/programy-10-11-klas/ak-10-programa-10-z-vnesenimi-pravkami-14.07.2016.doc	Ключко Н.В.
14.	Основи здоров'я	https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2020/08/otsinyuvannya-ii-st.doc	Ключко Н.В.
15.	Хімія	http://surl.li/ngooq	Кострюкова Ю.О.

16.	Технології/ трудова навчання	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20s erednya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/0 1/Dodatok.11.tekhnolohiyi.trudove.navchannya.kre slennya.20.08.2022.pdf https://zakononline.com.ua/documents/show/17986 4_730918	Вітохіна Н.О.
17.	Мистецтво	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20s erednya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/0 1/Dodatok.12.mystetska.osvitnya.haluz.20.08.2022. pdf https://zakononline.com.ua/documents/show/17986 4_730918	Вітохіна Н.О.
18.	Фізична культура	https://burgimnazia.e-schools.info/m/pages/kriter- otsnjuvannja-navchalnih-dosjagnen-uchnv-z- fzichno-kulturi	Кокалюк П.А.

Додаток 2
до Положення
про систему оцінювання

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ/САМООЦІНЮВАННЯ
ГРУПОВОЇ РОБОТИ ЛІЦЕЇСТІВ**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1	Ти спостерігаєш за роботою товаришів; спостерігаєш за процесом планування роботи групи, розподілу доручень, прийняття групового рішення.
	2	Іноді виконуєш навчальне завдання за допомогою товаришів, рідко вступаєш у діалог (рідко погоджуєшся з думкою однокласників, прислухаєшся до їхніх порад).
	3	Ти іноді вступаєш у діалог, інколи висловлюєш власну думку, не обґрунтовуючи її аргументами; намагаєшся брати участь в оцінюванні роботи товаришів, однак даєш необ'єктивну оцінку; часто спричинюєш конфлікти, не вмієш знаходити вихід із конфліктної ситуації.
Середній	4	Ти спостерігаєш за процесом планування роботи групи, розподілом доручень, прийняттям групового рішення та інколи береш у ньому участь; здійснюєш спроби (часто невдалі) звернутися за допомогою до членів групи; не завжди уважно слухаєш товаришів.
	5	Ти час від часу вступаєш у діалог, іноді висловлюєш власну думку; періодично спричинюєш конфлікти, виявляєш недостатнє вміння знаходити вихід із конфліктної ситуації; не завжди уважно слухає товаришів.
	6	Періодично висловлюєш власну думку, хоч і не зовсім вдало, обґрунтовуєш її аргументами; часто погоджуєшся із думкою товаришів, прислухаєшся до окремих порад; знаєш етикетні формули, інколи користуєшся ними під час співпраці у групах; періодично береш участь в оцінюванні роботи товаришів, не завжди об'єктивно їх оцінюєш.
Достатній	7	Ти періодично береш участь у процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, часто звертаєшся за допомогою до товаришів; періодично надаєш допомогу однокласникам; хоча не завжди вдало; у більшості випадків погоджуєшся із думкою товаришів, не завжди використовуєш етикетні формули під час співпраці у групах; вмієш слухати товариша, хоча інколи перебиваєш його під час спілкування; намагаєшся не провокувати конфлікти, однак інколи їх спричинюєш, не завжди вмієш знаходити вихід із конфліктної ситуації.
	8	Ти намагаєшся у більшості випадків брати активну участь у діалозі, процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, виявляєш здатність до партнерської співпраці, здійснюєш спроби навчати товаришів; періодично береш участь в оцінюванні роботи однокласників, намагаючись об'єктивно їх оцінити; намагаєшся не провокувати конфлікти, однак інколи їх спричинюєш, вмієш знаходити вихід із конфліктної ситуації.

	9	Ти береш активну участь у процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, діалозі, висловлюєш власну думку й намагаєшся її довести, використовуючи аргументи, завжди використовуєш етикетні формули під час співпраці у групах; умієш слухати товариша, не перебиваєш його під час спілкування, намагаєшся не провокувати конфлікти, завжди вмієш знаходити вихід із конфліктної ситуації, береш участь в оцінюванні роботи однокласників, намагаючись об'єктивно їх оцінити; доповідаєш класу про результати групової роботи.
Високий	10	Ти береш активну участь у процесі планування й виконання завдання у групах, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, діалозі; у разі потреби звертаєшся за допомогою до товаришів, надаєш їм допомогу; завжди використовуєш етикетні формули під час співпраці у групах; умієш слухати товариша, не перебиваєш його під час спілкування, береш участь в оцінюванні роботи однокласників, об'єктивно їх оцінюєш, доповідаєш класу про результати групової роботи, формулюєш висновки.
	11	Ти можеш навчати своїх товаришів, виявляючи до них повагу; систематично береш активну участь у діалозі, умієш висловлювати власну думку, наводиш аргументи для її доведення, погоджуєшся з думкою однокласників за умови наведення аргументів; систематично користуєшся необхідними етикетними формулами; умієш уважно слухати інших, не провокуєш виникнення конфлікту, докладаєш усіх зусиль для його залагодження у випадку виникнення; об'єктивно оцінюєш товаришів, доповідаєш класу про результати групової роботи, чітко формулюєш висновки.
	12	Ти надаєш підтримку іншим членам групи, заохочуєш їх до роботи, виявляєш протиріччя в аналізі явища, вдало узагальнюєш думки інших і просуваєш роботу групи вперед, вносиш вдалі пропозиції, які враховує група; систематично користуєшся необхідними етикетними формулами; умієш уважно слухати інших, докладаєш усіх зусиль для залагодження конфліктів у випадку їх виникнення; об'єктивно оцінюєш товаришів, доповідаєш класу про результати групової роботи, чітко формулюєш й аргументуєш висновки, дотримуєшся принципів академічної доброчесності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ/САМООЦІНЮВАННЯ СТВОРЕНОГО ВІДЕОРОЛИКА

БРИФ. Планування та здійснення навчального пошуку, аналіз текстової та графічної інформації		Бали	Примітка вчителя/учня
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб	Самостійно плануєш сюжет відеоролика Сюжет відеоролика відповідає обраній назві	1 б. 1 б.	
	Самостійно формуєш ідею відеоролика Формуєш оригінальність ідеї Реалізуєш ідею	1 б. 1 б. 1 б.	
	Самостійно складаєш план сценарію/сценарій Ставиш завдання і цілі Самостійно пишеш коментарі	1 б. 1 б. 1 б.	
ДРУК. Комунікація, зокрема з використанням інформаційно - комунікаційних технологій			
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб	Роздруковуєш сценарій без допомоги вчителя Роздруковуєш сценарій з допомогою вчителя	1 б. 0,5 б.	
КОПРАЙТИНГ. Виконання практичних завдань та розв'язання повсякденних проблем із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом			
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб	Призначаєш ролі Пишеш текстовий супровід Обираєш тему відеоролика, яка відповідає дібраному матеріалу	1 б. 1 б. 1 б.	
Рефлексія власної навчально-пізнавальної діяльності			
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб	Знаходиш технічне забезпечення для створення відеоролика Самостійно здійснюєш відеозйомку Самостійно здійснюєш монтаж відеоролика	1 б. 1,5 б. 2 б.	
Загальне враження однолітків після перегляду відеоролика	Сюжет відеоролика зрозумілий, сприймається легко і повністю захоплює глядача Сюжет відеоролика не розкритий до кінця, але зацікавлює глядача Сюжет не допрацьований, не зрозумілий	1 б. 0,5 б. 0 б.	
Дотримання принципів академічної доброчесності	Використовуєш відео, аудіоконтент без порушень авторських прав. Є покликання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей Частково є покликання на джерела інформації Не вказані покликання на використані джерела інформації	1 б. 0,5 б. 0 б.	
Загальна кількість балів	15-20 б. – високий рівень 10-15 б. – достатній рівень 0-10 б. – середній рівень	20 б.	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ/САМООЦІНЮВАННЯ ВІДЕОПРЕЗЕНТАЦІЇ

<i>Правильно створена відеопрезентація - важливий фактор сприйняття інформації з екрану</i>		Бали
Ідея відеопрезентації	- Ідея зрозуміла і цікава для глядачів/однокласників - Ідея частково зрозуміла для глядачів/однокласників - Ідея не цікава і не зрозуміла глядачам/однокласникам	0,5 б. 0,5 б. 0 б.
Контент відеопрезентації	- Структурований і логічний - Структурований без логічної послідовності	1 б. 0,5 б.
Збирання стріборду (заготовка матеріалу)	- Наявні цифри, факти, інфографіка, останні дослідження мають логічну складову - Заготовки матеріалів зібрані, але без логічної складової	0,5 б. 0,5 б.
Обирання сервісу/програмного забезпечення для створення відеопрезентації	- Учень обирає й опановує сервіс самостійно - Учень обирає сервіс, але опановує його з допомогою вчителя - Учень обирає і опановує сервіс з допомогою вчителя	1 б. 0,5 б. 0,25б.
Дизайн відеопрезентації	- Фон і колірна гама підібрані добре, сприймаються спокійно, використано не більше двох читабельних шрифтів, картинки яскраві, чіткі, зосереджують увагу на поданій інформації - Колірна гама не відповідає фону відеопрезентації, текст нечитабельний, картинки поганої якості, що відволікає від сприйняття інформації цілком	0,5 б. 0,5 б.
Застосування візуальних ефектів	- Візуальні ефекти наявні, розміщені креативно, логічно, пов'язані з основним контентом - Візуальні ефекти наявні, але мають нелогічне розміщення і не пов'язуються з основним контентом	1 б. 0,5 б.
Захист відеопрезентації	- Учень демонструє повне розуміння висвітленої теми, добре орієнтується у дібраному матеріалі, дає чітку відповідь на поставлені проблемні запитання - Учень не може пояснити ідею створення відеопрезентації, не орієнтується у викладеному матеріалі, немає чіткої відповіді на поставлені проблемні питання	1 б. 0,25 б.
Враження однокласників від перегляду відеопрезентації	- Сприйняття - Креативність - Цікаве подання інформації - Спонукає до повторного перегляду - Має індивідуальний стиль - Цікавий зміст	0,25 б. 0,25 б. 0,25 б. 0,25 б. 0,25 б. 0,25 б.
Дотримання принципів академічної доброчесності	- Є покликання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей - Частково є покликання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей - Не вказані покликання на використані джерела інформації	1 б. 0,5 б. 0 б.
Максимальна кількість балів		12 б.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ/САМООЦІНЮВАННЯ
МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ**

Навчальний рівень	Критерії оцінювання	Бали
Високий рівень	<i>Учень самостійно добирає матеріал заданої теми і виконує всі етапи алгоритму створення презентації</i>	10-12 б.
Достатній рівень	<i>Учень виконує всі найбільш важливі етапи алгоритму створення презентації, але звертається за допомогою до вчителя</i>	7-9 б.
Середній рівень	<i>Учень з допомогою вчителя виконав майже всі етапи алгоритму створення презентації</i>	4-6 б.
Початковий рівень	<i>Учень з допомогою вчителя виконав всі етапи алгоритму створення презентації</i>	1-3 б.

Критерій оцінювання	Вимоги до виконаної роботи	Бали
Розуміння змісту	Учень розуміє концепцію всіх процесів.	1 б.
	Учень показує розуміння основних концепцій або процесів, проте на деякі ідеї не дає чіткої відповіді.	0,5 б.
	Учень показує мінімальне розуміння основних концепцій або процесів.	0,25 б.
	Усе написано науковим стилем, увагу сфокусовано на дослідженнях.	1 б.
	Усе написано науковим стилем, але деякі наукові терміни вжиті неправильно. АБО Усе написано зрозуміло, але зі стильовими помилками.	0,5 б.
	Усе написано не відображає заданої теми, написано не науковим стилем.	0,25 б.
	Автор пропонує цікаву інтерпретацію чи пояснення, супроводжуючи цікавими деталями. АБО Учень пропонує точну інтерпретацію теми презентації.	1 б.
	Учень пропонує декілька інтерпретацій теми презентації.	0,5 б.
	Інтерпретацій майже немає, вони не обґрунтовані.	0,25 б.
	Учень обирає більш ефективний та ймовірний процес подання матеріалу.	1 б.
	Учню потрібна допомога для ефективного процесу подання матеріалу.	0,5 б.
	Учню потрібна постійна допомога для ефективного процесу подання матеріалу.	0,25 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>1-4 б.</i>
Оформлення	Оформлення логічне та зрозуміле, відповідає обраній темі. АБО Елементи дизайну презентації яскраво підкреслюють зміст.	1 б.
	Текст легко читати, фон оформлення слайдів приємний.	1 б.
	Оформлення частково продумане, елементи дизайну підкреслюють зміст презентації. АБО Розташування елементів випадкове, їхній дизайн не завжди підкреслює зміст теми презентації. АБО Шрифт та фон можуть відволікати від змісту поданої теми проєкту.	0,5 б.

	Розуміння матеріалу плутане, дизайн елементів не відповідає змісту. АБО Шрифт та фон не дозволяють вільно читати текст презентації.	0,25 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>0,25-2 б.</i>
Зображення/ графіка	Зображення добре дібрані, допомагають пояснити зміст висвітленої теми.	1 б.
	Зображення сприяють загальному позитивному враженню від перегляду презентації.	1 б.
	Зображення відповідають змісту, але не висвітлюють тему до кінця. АБО Мало зображень або вони не підходять за змістом.	0,5 б.
	Дуже мало зображень, вони зовсім не пов'язані зі змістом.	0,25 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>0,25-2 б.</i>
Граматика/ орфографія	Немає орфографічних, граматичних та графічних помилок.	1 б.
	Мінімальна кількість помилок, що не заважає позитивному сприйняттю презентації. АБО Граматичні помилки відволікають і заважають сприйняттю інформації.	0,5 б.
	Багато граматичних помилок, механічних описок та неправильно побудованих речень.	0,25 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>0,25-1 б.</i>
Враження однолітків від перегляду	Матеріал подано цікаво, доступно та зрозуміло, що розкриває цілком тему проєкту, його легко читати і розуміти проблему, яку задано для розкриття.	1 б.
	Не дуже легко читати і розуміти, про що йдеться в проєкті.	0,5 б.
	Матеріал однолітками не сприймається, не можна простежити розкриття теми.	0,25 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>0,25-1 б.</i>
Захист презентації	Автор демонструє повне розуміння проблеми і пропонує коректне її вирішення та правильну відповідь.	1 б.
	Учень розкриває тему проєкту не повністю, на деякі питання не може знайти відповідь. АБО Учень демонструє неповне розуміння проблеми, пропонує рішення, яке не зовсім правильне.	0,5 б.
	Учень демонструє повне нерозуміння проблеми, не пропонує способів вирішення даної проблеми.	0,25 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>0,25-1 б.</i>
Дотримання принципів академічної добросовісності	Є покликання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.	1 б.
	Частково є покликання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.	0,5 б.
	Не вказані покликання на використані джерела інформації.	0 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>0-1 б.</i>
<i>Загальна кількість балів</i>		<i>3-12 б.</i>

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ/
САМООЦІНЮВАННЯ ВЕБСАЙТУ**

<i>Критерії</i>	<i>Характеристика</i>	<i>Оцінювання</i>	<i>Бали</i>
Зміст	Достовірність	- Достовірні інформація, є посилання на джерела щодо перевірки - Інформація не достовірні, посилання на джерела підтвердження інформації відсутні	1 б. 0,25 б.
	Використання різних джерел	- Надійшли джерела інформації та унікальний контент - Неперевірені джерела інформації, без унікальності	1 б. 0,25 б.
	Доступність викладання матеріалу	- Матеріал подано оригінально, логічно, чітко, зрозуміло для відвідувача - Матеріал подано нелогічно, не послідовно, що заважає відвідувачу сприймати інформацію	1 б. 0,25 б.
	Відображення ключового питання	- Ключове питання відображає основну концепцію розміщеного на сайті матеріалу - Ключове питання частково відображає основну концепцію розміщеного на сайті матеріалу - Ключове питання зовсім не відображає основну концепцію розміщеного на сайті матеріалу	1б. 0,5 б. 0,25 б.
	Цікавість матеріалу	- Цікавий - Частково зацікавив - Не цікавий	1 б. 0,5 б. 0,25 б.
	Різнобічність висвітлення питання	- Прозоре та різнобічне висвітлення усіх подій, новин, результатів тощо - Частково висвітлені всі події, новини, результати тощо	1б. 0,5 б.
Оформлення	Назва та заголовки	- Написані цікаво, привертають увагу і затримують відвідувача - Написані цікаво, частково привертають увагу - Написані нецікаво і не привертають увагу	1б. 0,5 б. 0,25 б.

	Ілюстрація до текстів	● Ілюстрації повністю відповідають тексту, зацікавлюють, мотивують, привертають увагу до викладеного матеріалу ● Ілюстрації частково відповідають тексту, зацікавлюють у певних змістах, частково привертають увагу до викладеного матеріалу ● Ілюстрації зовсім не відповідають тексту, не зацікавлюють, не мотивують, не привертають увагу до викладеного матеріалу	1 б. 0,5 б. 0 б.
	Відповідність фону та кольорової гами	● Кольори підкреслюють призначення та індивідуальність сайту, мають виразність і відповідають змісту ● Не всі кольори висловлюють призначення, частково не мають виразність, що відволікає від змісту сайту	1б. 0,5б.
	Зручність перегляду	● Перегляд сайту комфортний для сприйняття інформації та пошуку матеріалів ● Сайт не до кінця допрацьований, не зручний для пошуку матеріалів	1 б. 0,5 б.
Грамотність	Напис тексту й орфографія	● Написаний цікаво, привертає увагу та затримує відвідувача ● Не цікаво написаний, привертає увагу та затримує відвідувача ● Немає орфографічних помилок, друкарських технічних помилок ● Є орфографічні помилки, друкарські технічні помилки ● Використовуються різні елементи в межах одного тексту (наприклад, різні терміни для одного й того ж поняття: контент і вміст), що може заплутати читача ● Використовуються однотипні елементи у межах одного тексту ● Текст є унікальним для пошукових систем ● Текст чужий (ставити на свій сайт, змінивши лише назву компанії, неправильно, через це ваш сайт може бути вилучено з баз пошукових систем) ● Текст оптимізовано під пошукові системи	1 б. 0,25 б. 1б. 0,5 б. 1б. 0,5 б. 1 б. 0,25 б. 1 б.

		- Текст не оптимізовано під пошукові системи - Текст є «читабельним» для відвідувачів сайту - Текст «нечитабельний» для відвідувачів сайту - Текст зручно розташований на сторінці - Текст незручно розташований на сторінці	0 б. 1 б. 0,25 б. 1 б. 0,25 б.
Загальна привабливість (контент)	Унікальний контент сайту - це його конкурентна перевага, зброя в боротьбі за увагу інтернет-користувачів. Крім того, пошукові системи не надто шанують сайти з контентом, скопійованим з інших сайтів.	- Контент сайту дає можливість відвідувачу досягти своїх пошукових цілей - Контент сайту не повною мірою дає можливість відвідувачу досягти своїх пошукових цілей - Контент сайту майже зовсім не дає можливість відвідувачу досягти своїх пошукових цілей	1 б. 0,5 б. 0,25 б.
Загальна сума балів від інших учнів	Загальні враження від відвідування сайту	Оцінювання за шкалою від 1 до 5 балів	1-5 б.
Дотримання принципів академічної доброчесності	- Є покликання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей - Частково є покликання на джерела інформації у випадку - використання ідей, розробок, тверджень, відомостей Не вказані покликання на використані джерела інформації		1 б. 0,5 б. 0 б.
Навчальні рівні	Загальна кількість балів	Бали	
Високий рівень	27-32	12	
	24-26	11	
	21-23	10	
Достатній рівень	19-20	9	
	17-18	8	
	15-16	7	
Середній рівень	13-14	6	
	11-12	5	
	9-10	4	
Початковий рівень	8-7	3	
	5-6	2	
	1-4	1	

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЛЕПБУКА
(ІНТЕРАКТИВНА ПАПКА)**

Критерії	Складові оцінювання	Бали
Вибір теми	- Тема відповідає заданому напрямку пошуку інформації - Тема не відповідає заданому напрямку пошуку інформації	1 б. 0 б.
Наявність плану (має бути добре продуманим, щоб максимально структурувати інформацію та видати її цікаво і творчо)	- Добре продуманий і максимально структурований - Частково продуманий, деякі структури плану не відповідають змісту - Структура плану та зміст не пов'язані між собою	1 б. 0,5 б. 0,25 б.
Створення макету (основи) - Конверт-квіточка - Гармошка - Картка твіст - Рухливий блок - Трикутний конверт - Мультикишенька - Книжка-самогортка - Книжка-веселка - Колаж - Рухома слайдер картка	- Кишеньки різної форми та розміру - Конвертики - Віконця - Дверцята - Стрілки - Картки - Елементи, які можна витягувати - Елементи, які повертаються навколо своєї осі - Пазли - Інше	1 б. 1 б. 1 б. 1 б. 1 б. 1 б. 1 б. 1 б. 1 б. 1 б.
Підготовка складових (естетичне оформлення) Примірний перелік складових: -Картонна папка-основа -Звичайний та кольоровий папір -ножиці -клей-олівець -степлер -олівці та фарби -скотч -декоративні елементи та інше	Складові підібрані відповідно до змісту теми Складові частково підібрані до змісту теми Складові не відповідають змісту теми	1 б. 0,5 б. 0,25 б.
Поєднання основи та складових	Поєднання оформлено креативно, цікаво, послідовно, що допомагає розкрити тему за змістом Поєднання частково оформлено, відповідно до теми, але деякі компоненти не відповідають змісту Поєднання основи та складових не відповідає змісту обраної теми	1б. 0,5б. 0 б.
Розкриття універсальних компетентностей, наскрізних вмінь	планувати майбутню діяльність; домовлятися з однолітками; розподіляти обов'язки; добирати, узагальнювати та систематизовувати інформацію; самостійно знаходити відповіді на запитання, що виникли;	1 б. 1 б. 1 б. 1 б. 1 б.

	ухвалювати рішення, спираючись на свої знання й уміння; спілкуватися, висловлювати власні думки й побажання; самостійно аналізувати та робити висновки.	1б. 1 б. 1 б.
Оригінальність	Відмінність від представлених зразків	1 б.
Захист проєкту з лепбуком	Упевнено, повністю спираючись на оформлений матеріал лепбуку Упевнено, але частково, спираючись на поданий матеріал лепбуку	1 б. 0,5 б.
УСЬОГО БАЛІВ		24 б.
Навчальні рівні	Загальна кількість балів	Бали
<i>Високий рівень</i>	27-32 24-26 21-23	12 11 10
<i>Достатній рівень</i>	19-20 17-18 15-16	9 8 7
<i>Середній рівень</i>	13-14 11-12 9-10	6 5 4
<i>Початковий рівень</i>	8-7 5-6 1-4	3 2 1

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з біології

При оцінюванні рівня навчальних досягнень учнів з біології враховується:

- рівень оволодіння біологічними ідеями, що становлять важливу складову загальнолюдської культури;
- обсяг відтворення знань, рівень розуміння навчального матеріалу;
- самостійність суджень, систематизація та глибина знань;
- дієвість знань, уміння застосовувати їх у практичній діяльності з метою розв'язування практичних задач;
- уміння робити висновки та узагальнення на основі практичної діяльності;
- рівень оволодіння практичними уміннями та навичками спостереження та дослідження природи.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з біології здійснюються за характеристиками, наведеними в таблицях 1 і 2.

Таблиця 1

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) розпізнає і називає окремі біологічні об'єкти.
	2	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) називає окремі ознаки біологічних об'єктів; наводить елементарні приклади біологічних об'єктів.
	3	Учень (учениця) відтворює окремі факти; за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) характеризує окремі ознаки біологічних об'єктів; відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді (наприклад «так» або «ні»); допускає суттєві помилки при характеристиці біологічних понять.
Середній	4	Учень (учениця) за допомогою вчителя відтворює незначну частину навчального матеріалу; дає визначення окремих біологічних понять, неповну характеристику загальних ознак біологічних об'єктів, допускаючи несуттєві помилки при характеристиці біологічних понять.
	5	Учень (учениця) відтворює основний зміст навчального матеріалу; характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів, дає визначення окремих біологічних понять, описує біологічні об'єкти за планом, допускаючи несуттєві помилки при характеристиці біологічних понять; проводить та описує спостереження; за допомогою вчителя виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати; за допомогою вчителя розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі.
	6	Учень (учениця) самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, відповідає на окремі запитання; частково пояснює відповідь прикладами, що наведені у підручнику; у цілому правильно вживає біологічні терміни; характеризує будову та функції окремих біологічних об'єктів за планом з незначними неточностями; за зразком розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі
Достатній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює основну частину навчального матеріалу, використовуючи необхідну термінологію; розкриває суть біологічних понять, характеризує основні положення біологічної науки, допускаючи у відповідях неточності; за визначеними ознаками порівнює біологічні об'єкти та явища; виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати; з допомогою вчителя формулює висновки, розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі за допомогою вчителя.

	8	Учень (учениця) самостійно відтворює навчальний матеріал, допускаючи у відповідях неточності; порівнює біологічні об'єкти, явища і процеси живої природи, встановлює відмінності між ними; пояснює причинно-наслідкові зв'язки; застосовує отримані знання у стандартних ситуаціях; виправляє допущені помилки; розв'язує типові біологічні вправи і задачі, користуючись алгоритмом.
	9	Учень (учениця) вільно відтворює навчальний матеріал та відповідає на поставлені запитання; аналізує інформацію, за допомогою вчителя встановлює причинно-наслідкові зв'язки; дає порівняльну характеристику біологічним об'єктам явищам і процесам живої природи; розв'язує стандартні пізнавальні завдання; самостійно розв'язує типові біологічні вправи і задачі; використовує знання у стандартних ситуаціях; виправляє помилки; уміє працювати зі схемами, графіками, малюнками, таблицями, атласами-визначниками, натуральними біологічними об'єктами та їх моделями; виконує прості біологічні дослідження та пояснює їх результати; виявляє емоційно-ціннісне ставлення до живої природи.
	10	Учень (учениця) логічно та усвідомлено відтворює навчальний матеріал у межах програми; розкриває суть біологічних явищ, процесів, пояснює відповіді прикладами; дає порівняльну характеристику біологічним об'єктам і явищам з визначенням подібності й відмінності; аналізує, систематизує, узагальнює, встановлює причинно-наслідкові зв'язки; використовує знання у нестандартних ситуаціях; самостійно розв'язує біологічні вправи і задачі у межах програми; виявляє ставлення й готовність реагувати відповідно до засвоєних ціннісних орієнтацій.
Високий	11	Учень (учениця) виявляє міцні й глибокі знання з біології у межах програми; самостійно аналізує і розкриває закономірності живої природи, пояснює прикладами, що ґрунтуються на власних спостереженнях; дає порівняльну характеристику біологічним явищам з поясненням причин подібностей й відмінностей; встановлює і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки; оцінює біологічні явища, закони; аргументовано використовує знання у нестандартних ситуаціях; самостійно розв'язує біологічні вправи і задачі; визначає можливості практичного застосування результатів дослідження; виявляє переконання і активно проявляє ціннісні орієнтації, здійснюючи вибір завдань і рішень.
	12	Учень (учениця) виявляє системні знання з біології, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; самостійно аналізує біологічні явища і процеси, виявляє особисту позицію щодо них; використовує знання з інших предметів для виконання ускладнених завдань; знаходить та використовує додаткові джерела інформації для виконання навчального завдання; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання, приймати рішення, аргументувати власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення, вільно розв'язує біологічні вправи і задачі різного рівня складності відповідно до навчальної програми; бере участь у дискусіях, вирішенні проблемних питань.

Оцінювання лабораторних досліджень і практичних робіт

При оцінюванні лабораторних досліджень і практичних робіт враховується:

- обсяг виконання завдань роботи;
- наявність помилок, їх кількість;
- оформлення роботи (порядок оформлення, виконання рисунків біологічних об'єктів, охайність тощо);
- для лабораторних робіт - наявність і зміст висновків (відповідність меті та змісту завдань роботи, повнота, логічність, послідовність тощо);
- для практичних робіт - наявність і зміст звіту про роботу;
- рівень самостійності під час виконання завдань і формулювання висновків (написання звіту).

В основу оцінювання навчальних досягнень учнів покладено лист МОН України від 05.05.2008 р. № 371 «Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти». Компетентнісна освіта зорієнтована на практичні результати, досвід особистої діяльності, зміни в організації навчання, спрямовані на розвиток конкретних цінностей, життєво необхідних знань і вмінь.

Основними функціями оцінювання навчальних досягнень учнів є:

- контрольна — визначає рівень досягнень кожного учня, готовність до засвоєння нового матеріалу;
- навчальна — сприяє повторенню й поглибленню знань, їх систематизації, удосконаленню вмінь і навичок;
- діагностично-коригувальна — виявляє прогалини в засвоєному, вносить корективи, спрямовані на їх усунення;
- стимулювально-мотиваційна — формує позитивні мотиви навчання;
- виховна — сприяє формуванню вмінь відповідально й зосереджено працювати.

Під час оцінювання навчальних досягнень учнів слід урахувати:

- якість знань: повноту, глибину, гнучкість, системність, міцність;
- сформованість предметних умінь і навичок;
- рівень володіння "розумовими операціями: аналіз, синтез, класифікація, узагальнення, уміння робити висновки;
- досвід творчої діяльності — уміння виявляти проблеми та розв'язувати їх;
- самостійність суджень.

Якість знань характеризується:

- повнотою знань — кількістю знань, визначених навчальною програмою;
- глибиною знань — усвідомленням існуючих зв'язків між групами знань;
- гнучкістю знань — умінням учнів застосовувати одержані знання у стандартних і нестандартних ситуаціях;
- системністю знань — усвідомленням структури знань, їх послідовності як базових для інших;
- міцністю знань — тривалістю збереження їх у пам'яті, відтворенням у необхідних ситуаціях;
- навичками дії — доведеними до автоматизму в результаті виконання вправ, завдань;
- ціннісним ставленням та особистим досвідом учнів, їх переживаннями, які виявляються у ставленні до людей, явищ природи.

Названі вище орієнтири покладено в основу оцінювання навчальних досягнень учнів під час проведення практичних і лабораторних робіт з біології.

Критерії оцінювання практичних і лабораторних робіт з біології за 12-бальною системою в загальноосвітніх школах.

Таблиця 2

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) за допомогою вчителя або, користуючись підручником (робочим зошитом), розпізнає і називає окремі біологічні об'єкти; знає правила техніки безпеки при виконанні лабораторних та практичних робіт.
	2	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) наводить елементарні приклади біологічних об'єктів і їх окремі ознаки; за інструкцією і з допомогою вчителя фрагментарно виконує лабораторні та практичні роботи без оформлення.
	3	Учень (учениця) відтворює окремі факти; за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) фрагментарно характеризує окремі ознаки біологічних об'єктів; відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді; за інструкцією і з допомогою вчителя фрагментарно виконує лабораторні та практичні роботи без належного оформлення.
Середній	4	Учень (учениця) за допомогою вчителя відтворює незначну частину навчального матеріалу, дає визначення окремих біологічних понять, дає неповну характеристику загальних ознак біологічних об'єктів; у відповідях може допускати помилки; за інструкцією і з допомогою вчителя виконує лабораторні та практичні роботи з неповним їх оформленням.
	5	Учень (учениця) відповідаючи на запитання вчителя відтворює основний зміст навчального матеріалу; характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів, дає визначення окремих біологічних понять, описує біологічні об'єкти за планом, допускаючи несуттєві біологічні помилки; проводить та описує спостереження; за допомогою вчителя виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати; наводить приклади, що ґрунтуються на матеріалі підручника; у відповідях може припускатися помилок; за інструкцією і з допомогою вчителя виконує лабораторні та практичні роботи з неповним їх оформленням.
	6	Учень/учениця самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, відповідає на окремі запитання; частково доповнює відповідь прикладами, що наведені у підручнику; у цілому правильно послуговується біологічними термінами; характеризує будову та функції окремих біологічних об'єктів за планом з незначними неточностями; за інструкцією і з допомогою вчителя виконує лабораторні та практичні роботи, оформляє їх без висновків.
Достатній	7	Учень/учениця самостійно відтворює основну частину навчального матеріалу, використовуючи необхідну термінологію; розкриває суть біологічних понять, допускаючи у відповідях неточності; за визначеними ознаками порівнює біологічні об'єкти та явища; виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати; з допомогою вчителя формулює висновки, за інструкцією виконує лабораторні та практичні роботи, звертаючись за консультацією до вчителя, оформляє їх, робить висновки з допомогою вчителя.

	8	Учень/учениця самостійно відтворює навчальний матеріал; відповідає на поставлені запитання, допускаючи у відповідях неточності; порівнює біологічні об'єкти, явища і процеси живої природи, встановлює відмінності між ними; пояснює причинно-наслідкові зв'язки; застосовує отримані знання у стандартних ситуаціях; за інструкцією виконує лабораторні та практичні роботи, звертаючись за консультацією до вчителя, оформляє їх, робить неповні висновки.
	9	Учень/учениця вільно відтворює навчальний матеріал та відповідає на поставлені запитання; аналізує інформацію, за допомогою вчителя встановлює причинно-наслідкові зв'язки; самостійно розв'язує типові біологічні вправи і задачі; використовує знання у стандартних ситуаціях; виправляє помилки; уміє працювати зі схемами, графіками, малюнками, таблицями, атласами-визначниками, натуральними біологічними об'єктами та їх моделями; виконує прості біологічні дослідження та пояснює їх результати; виявляє емоційно ціннісне ставлення до живої природи, за інструкцією виконує лабораторні та практичні роботи, оформляє їх, робить нечітко сформульовані висновки
Високий	10	Учень/учениця логічно та усвідомлено відтворює навчальний матеріал у межах програми; розкриває суть біологічних явищ, процесів, доповнює відповіді доречними прикладами; дає порівняльну характеристику біологічним об'єктам і явищам з визначенням подібності й відмінності; аналізує, систематизує, узагальнює, встановлює причинно-наслідкові зв'язки; використовує знання у нестандартних ситуаціях; виявляє ставлення й готовність реагувати відповідно до засвоєних ціннісних орієнтацій, за інструкцією виконує лабораторні та практичні роботи, оформляє їх, робить чіткі висновки.
	11	Учень/учениця виявляє міцні й глибокі знання з біології у межах програми; самостійно аналізує і розкриває закономірності живої природи, пояснює прикладами, що ґрунтуються на власних спостереженнях; дає порівняльну характеристику біологічним явищам з поясненням причин подібностей й відмінностей; встановлює і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки; визначає можливості практичного застосування результатів дослідження; виявляє переконання і активно проявляє ціннісні орієнтації, здійснюючи вибір завдань і рішень, за інструкцією ретельно виконує лабораторні та практичні роботи, оформляє їх, робить логічно побудовані висновки.
	12	Учень/учениця виявляє системні знання з біології, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; самостійно аналізує біологічні явища і процеси, виявляє особисту позицію щодо них; використовує знання з інших предметів для виконання ускладнених завдань; знаходить та використовує додаткові джерела інформації для виконання навчального завдання; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання, приймати рішення, аргументувати власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення, бере участь у дискусіях, вирішенні проблемних питань, ретельно виконує лабораторні та практичні роботи, оформляє їх, самостійно робить обґрунтовані висновки.

Критерії оцінювання навчального проєкту

1. Обґрунтування й постановка мети, планування шляхів її досягнення, практична цінність проєкту (max — 2 балів)

0	Мета виконання проєкту не сформульована
0,5	Мета визначена, але не позначені шляхи її досягнення, немає плану роботи
1,5	Мета визначена, описана не чітко, подано певний план шляхів її досягнення
2	Мета визначена, чітко описана, подано детальний план шляхів її досягнення, проєкт виконаний точно й послідовно, відповідно до плану він має практичну цінність

2. Повнота використаної інформації, різноманітність джерел інформації (max — 2 бали)

0	Бібліографія відсутня
0,5	Бібліографія містить незначний обсяг відповідної інформації
1,5	Робота містить неповну інформацію з відповідних джерел
2	Робота містить досить повну інформацію з широкого спектра відповідних джерел

3. Творчий і аналітичний підхід до роботи, об'єм розробок, новизна рішень (max — 2 балів)

0,5	Робота містить поверховий опис теми проєкту
1,5	Робота містить роздуми описового характеру, невикористані можливості творчого підходу
2	Робота відзначається глибокими роздумами й аналізом, власним оригінальним відношенням автора до ідеї проєкту, новими рішеннями

4. Якість оформлення звіту про роботу над проєктом і наочних посібників (max — 2 бали)

5. Аналіз процесу й результатів роботи (max — 2 балів)

0,5	Звіт представлений у вигляді усного повідомлення без наочних посібників
1,5	Звіт представлений у вигляді презентації або текстового файлу, але якість оформлення низька.
2	Звіт представлений у вигляді презентації або текстового файлу
0,5	Аналіз роботи виконаний формально
1,5	Аналіз роботи виконаний, але висновки неповні
2	Представлений вичерпний огляд ходу роботи з аналізом ситуацій, що склалися

6. Особиста зацікавленість автора, його залученість у роботу, рівень самостійності (max — 2 бали)

0,5-1	Робота шаблонна, що показує формальне ставлення автора
2	Робота самостійна, що демонструє особисту зацікавленість автора, власні розробки й пропозиції

Критерії оцінювання навчального проєкту

Рівні навчальних досягнень учнів	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
I. Початковий	1	Учень (учениця) ознайомлений з проєктною діяльністю;
	2	Учень (учениця) розкриває деякі поняття із вибраної теми проєкту; учень(учениця) потребує допомоги вчителя при поясненні зображень.
	3	Учень (учениця) пояснює фрагментарні уявлення з теми проєкту і може відтворити окремі його частини; в роботі не визначена мета і завдання проєкту, відсутні висновки; учень (учениця) з допомогою учителя демонструє найпростіші поняття.
II. Середній	4	Учень (учениця) знає окремі факти, що стосуються проєктної роботи; наводить під керівництвом вчителя прості приклади на підтвердження певної позиції; демонструє неповне розуміння теми.
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює окремі частини проєкту, дає визначення основних понять; робота не містить наочних матеріалів, які б допомогли зрозуміти зміст проєкту.
	6	Учень (учениця) відтворює матеріал з допомогою вчителя; поданий матеріал не зацікавлює інших учнів, нелогічно пов'язаний; учень(учениця) описує окремі власні спостереження;
III. Достатній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює значну частину проєктної роботи, з допомогою вчителя пояснює перебіг явищ чи процесів; вміє порівнювати та наводити приклади.
	8	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний і теоретичний матеріал проєктної роботи; рекомендована вчителем інформація не охоплює всі головні факти і найважливіші поняття; разом з учителем формулює висновки за результатами дослідження. Презентує роботу самостійно.
	9	Учень (учениця) виявляє розуміння основоположних теорій і фактів; наочні матеріали доповнюють зміст проєкту і відображають специфіку теми; самостійно наводить приклади та робить висновки.
IV. Високий	10	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і застосовує знання у презентації, уміє аналізувати, узагальнювати й систематизувати надану інформацію, робити висновки; логічно і послідовно висвітлений матеріал обраної теми проєкту; робота належно оформлена.
	11	Учень (учениця) володіє засвоєними знаннями і використовує їх у презентації, встановлює зв'язки між явищами; самостійно знаходить і використовує інформацію згідно з поставленим завданням; демонструє викладення матеріалу в правильній послідовності та хронологічному порядку .
	12	Учень (учениця) має системні знання з предмета, аргументовано використовує їх у проєктній роботі; аналізує додаткову інформацію; демонструє повне розуміння матеріалу; презентація завершена, логічно та послідовно розміщений матеріал; робить обґрунтовані висновки з проведеного експерименту; самостійно аналізує та вносить пропозиції щодо наявної проблеми.

Критерії оцінювання групової роботи учнів

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) спостерігає за роботою товаришів; спостерігає за процесом планування роботи групи, розподілу доручень, прийняття групового рішення
	2	Учень (учениця) іноді виконує навчальне завдання за допомогою товаришів, рідко вступає у полілог або діалог (рідко погоджується з думкою однокласників, прислухається до їхніх порад)
	3	Учень (учениця) іноді вступає у полілог або діалог, інколи висловлює власну думку, не обґрунтовуючи її аргументами; намагається брати участь в оцінюванні роботи товаришів, однак дає необ'єктивну оцінку; часто спричинює конфлікти, не вміє знаходити вихід із конфліктної ситуації
Середній	4	Учень (учениця) спостерігає за процесом планування роботи групи, розподілом доручень, прийняттям групового рішення та інколи бере у ньому участь; здійснює спроби (часто невдалі) звернутися за допомогою до членів групи; не завжди уважно слухає товаришів
	5	Учень (учениця) час від часу вступає у полілог або діалог, іноді висловлює власну думку; періодично спричинює конфлікти, виявляє недостатнє вміння знаходити вихід із конфліктної ситуації; не завжди уважно слухає товаришів
	6	Учень (учениця) періодично висловлює власну думку, хоч і не зовсім вдало обґрунтовує її аргументами; часто погоджується із думкою товаришів, прислухається до окремих порад; знає етикетні формули, інколи користується ними під час співпраці у групах; періодично бере участь в оцінюванні роботи товаришів, не завжди об'єктивно їх оцінює.
Достатній	7	Учень (учениця); періодично бере участь у процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, часто звертається за допомогою до товаришів; періодично надає допомогу однокласникам; хоча не завжди вдало; у більшості випадків погоджується із думкою товаришів, не завжди використовує етикетні формули під час співпраці у групах; уміє слухати товариша, хоча інколи перебиває його під час спілкування; намагається не провокувати конфлікти, однак інколи їх спричинює, не завжди вміє знаходити вихід із конфліктної ситуації
	8	Учень (учениця) намагається у більшості випадків брати активну участь у полілозі або діалозі, процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, виявляє здатність до партнерської співпраці, здійснює спроби навчати товаришів; періодично бере участь в оцінюванні роботи однокласників, намагаючись об'єктивно їх оцінити; намагається не провокувати конфлікти, однак інколи їх спричинює, вміє знаходити вихід із конфліктної ситуації
	9	Учень (учениця) бере участь у активну участь у процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, полілозі або діалозі, висловлює власну думку й намагається її довести, використовуючи аргументи, завжди використовує етикетні формули під час співпраці у групах; уміє слухати товариша, не перебиває його під час спілкування, намагається не провокувати конфлікти, завжди вміє знаходити вихід із конфліктної ситуації, бере участь в оцінюванні роботи однокласників, намагаючись об'єктивно їх оцінити; доповідає класу про результати групової роботи
Високий	10	Учень (учениця) бере активну участь у процесі планування й виконання завдання у групах, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, полілозі або діалозі; у разі потреби звертається за допомогою до товаришів, надає їм допомогу; завжди використовує етикетні формули під час співпраці у групах; уміє слухати товариша, не перебиває його під час спілкування, бере участь в оцінюванні роботи однокласників, об'єктивно їх оцінює, доповідає класу про результати групової

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
		роботи, формулює висновки
	11	Учень (учениця) може навчати своїх товаришів, виявляючи до них повагу; систематично бере активну участь у полілозі або діалозі, уміє висловлювати власну думку, наводить аргументи для її доведення, погоджується з думкою однокласників за умови наведення аргументів; систематично користується необхідними етикетними формулами; уміє уважно слухати інших, не провокує виникнення конфлікту, докладає усіх зусиль для його залагодження у випадку виникнення; об'єктивно оцінює товаришів, доповідає класу про результати групової роботи, чітко формулює висновки
	12	Учень (учениця) надає підтримку іншим членам групи, заохочує їх до роботи, виявляє протиріччя в аналізі явища, вдало узагальнює думки інших і просуває роботу групи вперед, вносить вдалі пропозиції, які враховує група; систематично користується необхідними етикетними формулами; уміє уважно слухати інших, докладає усіх зусиль для залагодження конфліктів у випадку їх виникнення; об'єктивно оцінює товаришів, доповідає класу про результати групової роботи, чітко формулює і аргументує висновки

**Листок самооцінки учня під час
роботи в групі**

Оціни власну роботу за поданими критеріями від 0 до 2 балів

1.	Ви брали активну участь у роботі групи	
2.	Ви вносили вдалі пропозиції, які врахувала група	
3.	Ви надавали підтримку іншим членам групи, заохочували їх до роботи	
4.	Ви висунули цілком нову ідею, що сподобалась іншим	
5.	Ви вдало узагальнювали думки інших і просували роботу групи вперед	
6.	Ви доповідали класу про результати групової роботи	

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з географії

Оцінюючи навчальні досягнення учнів з географії, необхідно враховувати:

- правильність і науковість викладення матеріалу, повноту розкриття понять і закономірностей, точність уживання географічної та картографічної термінології;
- ступінь самостійності відповіді;
- логічність, доказовість у викладенні матеріалу;
- ступінь сформованості інтелектуальних, загальноосвітніх, специфічних умінь (робота з картографічними, статистичними та іншими додатковими матеріалами).

Критерії оцінювання з географії

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) розрізняє окремі географічні явища чи об'єкти (гори і рівнини, суша і океан, село і місто, галузь і т. д.) та з допомогою вчителя знаходить їх на карті
	2	Учень (учениця) за допомогою вчителя відтворює окремі факти на елементарному рівні, розрізняє один або кілька запропонованих географічних об'єктів і з допомогою вчителя намагається знайти їх на карті
	3	Учень (учениця) дає нечіткі характеристики географічних об'єктів; за допомогою вчителя знаходить їх на карті, може самостійно розрізнити окремі географічні поняття
Середній	4	Учень (учениця) частково відтворює текст підручника, дає нечітке визначення основних понять і термінів за допомогою вчителя. Називає відповідно до теми конкретного уроку компоненти географічної оболонки та складові господарства; повторює за зразком практичну роботу; під час відповіді намагається користуватись географічною картою
	5	Учень (учениця) відтворює частину навчального матеріалу без розкриття причинно-наслідкових в'язків, описує географічні об'єкти чи явища за типовим планом. Намагається робити висновки без підтвердження їх прикладами; частково володіє обов'язковою географічною номенклатурою
	6	Учень (учениця) самостійно дає більшість визначень, передбачених темою уроку, відтворює значну частину вивченого матеріалу у відповідності з його викладом у підручнику. Володіє половиною передбаченої програмою географічної номенклатури та картою
Достатній	7	Учень (учениця) має достатні географічні знання й застосовує їх для вирішення стандартних ситуацій. Має цілісне уявлення про природні та суспільні явища, уміє вести спостереження за навколишнім середовищем; володіє більшою частиною передбаченого програмою картографічного матеріалу

	8	Учень (учениця) засвоїв основні уявлення, поняття й категорії географічної науки про Землю та господарську діяльність людини. Застосовує здобуті знання на практиці, використовуючи прийоми аналізу статистичних даних про господарство і населення, показує їх зміну в часі. Уміє наводити приклади взаємодії людини і природи; знає обов'язкову географічну номенклатуру
	9	Учень (учениця) на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, може застосовувати його для виконання практичних робіт; має чіткі уявлення про компоненти природи та просторову організацію господарства; пояснює причинно-наслідкові зв'язки у природі й господарстві; майже безпомилково працює з картографічним матеріалом
Високий	10	Учень (учениця) усвідомлює сучасну географічну картину світу, здійснює оцінку певних процесів та явищ, передбачених навчальною програмою; пояснює прикладне значення географічних знань, дає розгорнуту відповідь, відбирає необхідні знання; вільно застосовує більшість географічних понять і може їх класифікувати; добре володіє картографічним матеріалом
	11	Учень (учениця) має глибокі знання про об'єкт вивчення, застосовує наукову термінологію, аргументує свої твердження й висновки, уміє працювати з рекомендованими вчителем джерелами географічної інформації; на високому рівні аналізує та використовує картографічну інформацію
	12	Учень (учениця) володіє ґрунтовними географічними знаннями в межах вимог навчальної програми, висловлює та аргументує власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення; самостійно аналізує природні та суспільні явища, робить відповідні висновки й узагальнення; здатний розв'язувати проблемні завдання; вільно володіє картографічною інформацією та творчо її використовує

Критерії оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу з географії

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) має нечіткі уявлення про окремі географічні явища (вітер, опади, землетрус, цунамі і т.п) та об'єкти (гори і рівнини, суходіл і океан, село і місто, галузь і т. д.) й за допомогою вчителя пояснює відмінності між ними. Відповідає на запитання, що потребують простої відповіді "так" чи "ні."
	2	Учень (учениця) за допомогою підручника чи вчителя відтворює незначну частину навчального матеріалу, за допомогою вчителя розрізняє окремі географічні явища, називає один або декілька запропонованих географічних об'єктів, за допомогою вчителя знаходить їх на карті

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
	3	Учень (учениця) за допомогою підручника чи вчителя відтворює значну частину навчального матеріалу, самостійно називає окремі географічні поняття та явища, дає нечіткі характеристики географічних об'єктів, за допомогою вчителя знаходить їх на карті
Середній	4	Учень (учениця) за допомогою вчителя чи підручника відтворює основний навчальний матеріал. Називає відповідно до теми конкретного уроку географічні поняття та явища, дає нечіткі характеристики географічних об'єктів, самостійно знаходить їх на карті
	5	Учень (учениця) самостійно відтворює основний навчальний матеріал, але при цьому не дотримується чіткої послідовності. Називає відповідно до теми конкретного уроку географічні поняття та явища; частково описує географічні об'єкти чи явища за типовим планом, припускаючись помилок; знаходить на карті окремі географічні об'єкти та розрізняє географічні явища, що передбачені навчальною програмою
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює значну частину вивченого матеріалу у відповідності з його викладом у підручнику з незначним порушенням послідовності характеристик географічних об'єктів та явищ; дає більшість визначень, передбачених темою уроку, здатний описувати географічні об'єкти чи явища за типовим планом. За допомогою вчителя виявляє причинно-наслідкові зв'язки.
Достатній	7	Учень (учениця) в цілому правильно відтворює навчальний матеріал у відповідності з його викладом у підручнику; має достатні географічні знання для вирішення стандартних ситуацій. Дає чіткі визначення географічних понять, передбачених темою уроку, здатний описувати географічні об'єкти чи явища за типовим планом. За допомогою вчителя виявляє причинно-наслідкові зв'язки, ілюструє їх власними прикладами.
	8	Учень (учениця) логічно відтворює навчальний матеріал у відповідності з його викладом у підручнику, допускаючи певні неточності. Чітко називає основні географічні поняття, виявляє причинно-наслідкові зв'язки, ілюструє їх власними прикладами. Робить прості висновки. Застосовує здобуті знання на практиці.
	9	Учень (учениця) добре володіє навчальним географічним матеріалом, вміє його аналізувати, робити висновки, може застосовувати його для виконання практичних робіт; має чіткі уявлення про компоненти природи і просторову організацію господарства; пояснює причинно-наслідкові зв'язки в природі і господарській діяльності; вміло використовує картографічний матеріал

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Високий	10	Учень (учениця) вільно володіє навчальним географічним матеріалом та усвідомлює сучасну географічну картину світу, дає розгорнуту відповідь та робить узагальнені висновки; вільно відбирає і узагальнює необхідну географічну інформацію, оперує більшістю географічних понять та може їх класифікувати; використовує різні картографічні джерела.
	11	Учень (учениця) відмінно володіє навчальним географічним матеріалом, має глибокі знання про об'єкт вивчення, застосовує географічну наукову термінологію, може аргументувати свою відповідь і підкріпити висновки конкретними прикладами, вміє працювати з рекомендованими вчителем додатковими джерелами географічної інформації; аналізує та використовує картографічний матеріал у повному обсязі відповідно до навчальної програми.
	12	Учень (учениця) володіє ґрунтовними географічними знаннями у межах вимог навчальної програми, висловлює та аргументує власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення, використовує міжпредметні зв'язки; самостійно аналізує природні та суспільні явища, робить відповідні висновки і узагальнення; здатний (-а) розв'язувати проблемні завдання; вільно володіє картографічною інформацією та творчо її використовує.

Критерії оцінювання практичних робіт з географії

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень не підготувався до виконання практичної роботи. Отримані результати не дозволяють зробити правильні висновки, повністю не відповідають вказаній меті.
	2	Виявив низький рівень знань теоретичного матеріалу та відсутність необхідних практичних умінь.
	3	Виявив низький рівень знань теоретичного матеріалу та відсутність необхідних практичних умінь. Керівництво й допомога зі сторони вчителя або добре підготовлених однокласників неефективні через погану підготовку учня.
	4	Практична робота виконана й оформлена учнем з допомогою учителя або краще підготовлених однокласників, які вже успішно виконали роботу. На виконання роботи витрачено багато часу (закінчена робота дома). Учень показав знання теоретичного матеріалу, але мав труднощі при практичному використанні карт атласу, статистичних матеріалів, географічних приладів тощо. Допустив неточності та неохайність при оформленні результатів роботи.
Середній	4	Практична робота виконана й оформлена учнем з допомогою учителя або краще підготовлених однокласників, які вже успішно виконали роботу.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
	5	На виконання роботи витрачено багато часу (закінчена робота дома). Учень показав знання теоретичного матеріалу, але мав труднощі при практичному використанні карт атласу, статистичних матеріалів, географічних приладів тощо.
	6	Учень показав знання теоретичного матеріалу, не мав труднощів при практичному використанні карт атласу, статистичних матеріалів, географічних приладів тощо. Допустив неточності та неохайність при оформленні результатів роботи.
Достатній	7	Практична робота виконана учнем (ученицею) у повному обсязі самостійно. Допущено відхилення від необхідної послідовності виконання, які не впливають на правильність кінцевого результату (переставлено місцями пункти типового плану характеристики географічного об'єкта тощо).
	8	Учень (учениця) дотримується необхідної послідовності виконання практичної роботи, використовує названі вчителем джерела для виконання роботи (сторінку атласу, підручника, статистичного довідника та ін.).
	9	Учень (учениця) показує знання основного теоретичного матеріалу й оволодіння вміннями, необхідними для самостійного виконання практичної роботи. Допускає неточності в оформленні результатів роботи.
Високий	10	Практична робота виконана в повному об'ємі з дотриманням необхідної послідовності та інструктивних рекомендацій.
	11	Учень працює самостійно: підібрав необхідні джерела знань, виявив необхідні теоретичні знання, практичні уміння й навички.
	12	Робота оформлена акуратно, з дотриманням усіх вимог. В ході виконання роботи та оформленні її результатів виявив творчий, оригінальний підхід.

Критерії оцінювання дослідницької діяльності учнів

Рівні навчальних досягнень учнів	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1-3	Учень (учениця) ознайомлений з дослідницької діяльністю, але знає лише окремі факти, що стосуються дослідження. Саме дослідження розкриває деякі поняття із вибраної теми, оформлене неналежним чином та виконане у вигляді окремих записів чи малюнка, які не відповідають темі дослідження.
Середній	4-6	Учень (учениця) ознайомлений з дослідницькою діяльністю та з

		допомогою вчителя відтворює окремі частини дослідження. Робота реферативного характеру без визначення мети й завдань, а також без висновків, повністю взята з інтернет-джерел. Учень(учениця) презентує роботу лише за допомогою вчителя; робота неестетично оформлена, матеріали записані з граматичними і орфографічними помилками
Достатній	9	Учень (учениця) ознайомлений з дослідницькою діяльністю та самостійно виконує значну частину дослідження. З допомогою вчителя пояснює перебіг явищ чи процесів; вміє порівнювати та наводити приклади. Робота містить недостатню кількість фактичних матеріалів, які б допомогли зрозуміти зміст дослідження. Висновки за результатами дослідження формулює за допомогою учителя.
Високий	10-12	Учень (учениця) ознайомлений з дослідницькою діяльністю володіє навчальним матеріалом і застосовує знання під час виконання дослідження. Наочні матеріали доповнюють зміст дослідження і відображають специфіку теми. Робота охайно оформлена. Учень (учениця) уміє аналізувати, узагальнювати й систематизувати інформацію, робити висновки; логічно і послідовно висвітлювати матеріал обраної теми дослідження; демонструє викладення матеріалу в правильній послідовності та хронологічному порядку; робить обґрунтовані висновки; самостійно аналізує та вносить пропозиції щодо наявної проблеми

Критерії оцінювання контрольних робіт з географії

Для контрольної роботи необхідно використовувати завдання різних рівнів складності. Найбільш простими повинні бути завдання початкового рівня складності. Це можуть бути завдання тестового характеру або такі, що потребують однозначної відповіді.

Завдання середнього рівня для контрольної роботи мають опиратися на базові знання учнів програмового матеріалу і в той же час й на вміння їх застосовувати. Тому необхідно використовувати завдання на встановлення відповідностей, послідовностей, та завдань, що вимагають від учнів порівнювати й класифікувати.

Завдання для достатнього рівня складності можуть містити запитання з короткою чи розгорнутою відповіддю, при цьому можна використовувати контурні карти, таблиці та графіки, надавати або вибирати пояснення.

Завдання високого рівня складності повинні містити творчі теоретичні завдання, які будуть спрямовані на формулювання пояснення причинно-наслідкових зв'язків, розв'язання проблемних завдань, висловлювання власної думки та позиції.

Критерії оцінювання контрольних робіт

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1-3	Опрацьовані лише завдання початкового рівня. Відповіді на завдання середнього рівня неправильні; відповіді на творчі завдання відсутні

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Середній	4-6	Опрацьовані всі завдання початкового та середнього рівня; відповіді на встановлення відповідностей, послідовностей можуть містити значну незначну кількість помилок; відповіді на творчі завдання відсутні або містять значну кількість неточностей.
Достатній	7-9	Опрацьовані всі завдання початкового, середнього та достатнього рівня; відповіді на встановлення відповідностей, послідовностей наведені в цілому правильні, відповіді на творчі завдання можуть допускати несуттєві помилки.
Високий	10-12	Всі завдання контрольної роботи опрацьовані глибоко й ґрунтовно; містять змістовні відповіді на творчі теоретичні питання.

Критерії оцінювання при роботі з контурною картою

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) за допомогою вчителя розрізняє найбільші географічні об'єкти на контурній карті (материки, океани, великі острови, найбільші країни) та з допомогою вчителя підписує їх назви
	2	Учень (учениця) розрізняє та знаходить на контурній карті великі об'єкти (материки, океани, великі острови, найбільші країни) та за допомогою вчителя підписує їх назви.
	3	Учень (учениця) розрізняє та знаходить на контурній карті великі об'єкти (материки, океани, великі острови) та підписує їх назви в довільному вигляді.
Середній	4	Учень (учениця) розрізняє та знаходить на контурній карті великі об'єкти (материки, океани, великі острови, найбільші країни) підписує їх назви відповідно до правил (олівцем або чорною ручкою, мілко, чітко, красиво, друкованими літерами).
	5	Учень (учениця) розрізняє та знаходить на контурній карті головні географічні об'єкти, що можна на ній побачити та розрізнити (материки, океани, острови, півострови, річки, озера, країни) та за допомогою вчителя підписує їх назви відповідно до правил (олівцем або чорною ручкою, мілко, чітко, красиво, друкованими літерами).
	6	Учень (учениця) розрізняє та знаходить на контурній карті головні географічні об'єкти, що можна на ній побачити та розрізнити (материки, океани, острови, півострови, річки, озера, країни) та самостійно підписує їх назви відповідно до правил (олівцем або чорною ручкою, мілко, чітко, красиво, друкованими літерами).

Достатній	7	Учень (учениця) під час роботи з контурною картою орієнтується за картами атласу та використовує їх для позначення географічних об'єктів; вміє визначати його місцезнаходження та підписує назви відповідно до правил (олівцем або чорною ручкою, мілко, чітко, красиво, друкованими літерами).
	8	Учень (учениця) під час роботи з контурною картою орієнтується за картами атласу та використовує їх для позначення географічних об'єктів; вміє визначати його місцезнаходження та підписує назви відповідно до правил (олівцем або чорною ручкою, мілко, чітко, красиво, друкованими літерами) створює легенду карти.
	9	Учень (учениця) під час роботи з контурною картою орієнтується за картами атласу та використовує їх для позначення географічних об'єктів, вміє визначати його місцезнаходження та підписує назви відповідно до правил; вміє робити скорочення та цифрові позначення, оформлює легенду карти.
Високий	10	Учень (учениця) під час роботи з контурною картою дотримується всіх правил та вимог до оформлення робіт на контурній карті (див. Додаток 1), правильно та чітко оформлює легенду карту.
	11	Учень (учениця) під час роботи з контурною картою дотримується всіх правил та вимог до оформлення робіт на контурній карті (див. Додаток 1), може самостійно проаналізувати виконану роботу, застосовує різноманітні способи картографічного зображення (спосіб ареалів, знаків руху, лінійних знаків, якісного фону).
	12	Учень (учениця) під час роботи з контурною картою застосовує ґрунтовні географічні знання в межах вимог навчальної програми, використовує власні географічні позначення для більш детального позначення об'єкта ; самостійно аналізує виконану роботу, робить посилання на використані джерела інформації.

Додаток 1

Правила та вимоги при оформленні робіт на контурній карті

1. Всі написи на контурній карті виконуються державною мовою, відповідно до правил правопису. Назви географічних об'єктів записуються в називному відмінку та з великої літери
2. Всі позначення на контурній карті виконуються простим олівцем чи чорною ручкою, назви географічних об'єктів підписуються мілко, чітко, красиво, друкованими літерами.
3. Назва карти записується великими друкованими літерами в лівому верхньому кутку.
4. Назви гірських хребтів, річок та інших об'єктів що мають широке простягання записуються паралельно назві (якщо об'єкт має велике простягання його назву потрібно записувати двічі, наприклад річку біля витоку та гирла).
5. Якщо назва об'єкта велика і не вміщується на карті то його слід позначити цифрами і відобразити його назву в легенді.

6. Обов'язковим для кожної карти є оформлення легенди карти (умовних позначень). Вона повинна відображати та пояснювати всі позначення зміст яких не зрозумілий на самій карті.

Критерії оцінювання групової роботи учнів

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1-3	Учень (учениця) спостерігає за процесом планування роботи групи, розподілу доручень та за самою роботою групи; іноді виконує навчальне завдання за допомогою товаришів та висловлює власну думку. Не бере участі в прийнятті групового рішення
Середній	4-6	Учень (учениця) спостерігає за процесом планування роботи групи, розподілом доручень, прийняттям групового рішення та інколи бере у ньому участь; періодично висловлює власну думку, хоч і не зовсім вдало обґрунтовує її аргументами; часто погоджується із думкою товаришів; здійснює спроби (часто невдалі) звернутися за допомогою до членів групи; не завжди уважно слухає товаришів
Достатній	7-9	Учень (учениця); намагається у більшості випадків брати участь у процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, часто звертається за допомогою до товаришів. Виявляє здатність до партнерської співпраці, здійснює спроби навчати товаришів; періодично бере участь в оцінюванні роботи однокласників. Вміє знаходити вихід із конфліктної ситуації
Високий	10-12	Учень (учениця) бере активну участь у процесі планування й виконання завдання у групах, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, при діалозі; у разі потреби звертається за допомогою до товаришів, надає підтримку іншим членам групи, заохочує їх до роботи; завжди використовує етикетні формули під час співпраці у групах; уміє слухати товариша, не перебиває його під час спілкування, бере участь в оцінюванні роботи однокласників, об'єктивно їх оцінює, доповідає класу про результати групової роботи; чітко формулює і аргументує висновки.

**КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА»
(ЗА КЛЮЧОВИМИ КОМПЕТЕНТНОСТЯМИ)**

	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною, в разі відмінності) мовами	Уміння: доступно і переконливо висловлювати власну думку, використовувати можливості мови для розкриття тем громадянської освіти; розпізнавати мовні засоби впливу, володіти техніками переконування; вести аргументовану полеміку на відповідну тематику; читати і розуміти перекладені та адаптовані українською літературною мовою першоджерела, авторські наукові публікації; створювати українською мовою (усно і письмово) тексти з громадянознавчої тематики. Ставлення: повага до української як державної/рідної (у разі відмінності) мови, зацікавлення її розвитком, розуміння цінності кожної мови; толерантне ставлення до плюралізму думок.
2	Спілкування іноземними мовами	Уміння: читати і розуміти наукові публікації та художні твори громадянознавчого змісту іноземною мовою; знаходити та створювати потрібну інформацію про світ іноземними мовами; спілкуватися з однолітками, які представляють різні країни, для взаємообміну думками з громадянознавчої тематики. Ставлення: інтерес до всіх сфер життєдіяльності суспільства України, Європи і світу.
3	Математична компетентність	Уміння: оперувати цифровими даними, математичними поняттями для пізнання і пояснення сучасних суспільно-політичних та економічних подій, явищ і процесів; перетворювати джерельну інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо); будувати логічні ланцюжки; використовувати статистичні матеріали у вивченні питань громадянської освіти. Ставлення: усвідомлення варіативності та значущості математичних методів у розв'язанні сучасних соціальних, політичних, економічних проблем і задач.
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: пояснювати та оцінювати вплив винаходів, науково-технічного прогресу та нанотехнологій на природне середовище життя людини. Ставлення: відповідальність за ощадне використання природних ресурсів, екологічний стан у місцевій громаді, в Україні й світі; готовність до розв'язання проблем, пов'язаних зі станом довкілля та сталим розвитком.

5	Інформаційно-цифрова компетентність	Уміння: використовувати цифрові технології для пошуку потрібної інформації, її нагромадження, перевірки і впорядкування; досліджувати суспільні проблеми за допомогою сучасних засобів, працювати з великими масивами даних, робити і презентувати висновки, спільно працювати онлайн у навчальних, соціальних та наукових проектах; створювати вербальні й візуальні (графіки, діаграми, фільми) тексти, мультимедійні презентації та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією у процесі аналізу повідомлень мас-медіа; виявляти джерела та авторів інформації, робити коректні посилання. Ставлення: повага до прав людини в роботі з інформацією, дотримання авторського права.
6	Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: визначати власні навчальні цілі, розвивати навички самоосвіти; аналізувати процес власного навчання, відстежувати інновації в науково-освітньому просторі; критично аналізувати й узагальнювати здобуті відомості й досвід, набувати нових компетентностей залежно від власних та суспільних потреб. Ставлення: розуміння соціальної ролі освіти, відкритість до сталого самонавчання, бажання ділитися знаннями з іншими, готовність до інновацій.
7	Ініціативність і підприємливість	Уміння: обирати дієві життєві стратегії; виявляти можливості й загрози для майбутньої професійної діяльності; працювати для загального блага громади; генерувати нові ідеї, оцінювати переваги й ризики, вести перемовини, бути соціально мобільною, адаптивною, комунікабельною, відповідальною людиною. Ставлення: відповідальність за ухвалення виражених рішень щодо діяльності в суспільстві, ділова етика та чесність конкуренції.
8	Соціальна та громадянська компетентності	Уміння: активно слухати та спостерігати, брати відповідальність на себе, проявляти громадянську свідомість, соціальну активність та участь у житті громадянського суспільства, аналітично мислити, критично розуміти світ: політику, право, права людини, культуру, релігію, історію, мас-медіа, економіку тощо. Ставлення: повага до людської гідності, повага до прав людини, визнання цінності демократії, справедливості, рівності й верховенства права; емпатія, відповідальність, активна громадянська позиція.
9	Обізнаність та самовираження у сфері культури	Уміння: розвивати власну національно-культурну ідентичність у сучасному багатокультурному світі; окреслювати основні тенденції розвитку культури; зіставляти досягнення української культури з іншими культурами; виявляти вплив культури на особу та розвиток цивілізації. Ставлення: визнання цінності культурного багатоманіття; відкритість до інших культур, переконань та світогляду інших людей, повага і толерантність.

10	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: змінювати навколишній світ засобами сучасних технологій без шкоди для середовища; надавати допомогу собі й тим, хто її потребує; ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативи і прогнозуючи наслідки для здоров'я, добробуту й безпеки людини; вести активний спосіб життя, демонструвати рухові вміння й навички з фізичної культури та використовувати їх у різних життєвих ситуаціях. Ставлення: домінування гуманістичних принципів у світоглядній структурі суспільства, охорона навколишнього середовища, здоровий спосіб життя, відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей.
-----------	---	--

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
з інтегрованого курсу «Громадянська освіта»
за усні відповіді

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) називає одну-дві події, дати
	2	Учень (учениця) вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так- ні»; має загальне уявлення про тему
	3	Учень (учениця) двома-трьома простими реченнями розповісти про подію чи постать; упізнати її за описом
Середній	4	Учень (учениця) репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи терміни, подані в тексті підручника
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначати окремі ознаки понять/термінів
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, установлювати послідовність подій
Достатній	7	Учень (учениця) послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, характеризує події (причини, наслідки, значення), використовує документи як джерело знань
	8	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, аналізує описані факти, порівнює однорідні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними
	9	Учень (учениця) узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику явищ
Високий	10	Учень (учениця) використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; робить аргументовані висновки, синхронізує події
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні/суспільні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії

	12	Учень (учениця) системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує події та явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює її
--	-----------	--

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
з інтегрованого курсу «Громадянська освіта»
за оцінювання письмових робіт учнів під час поточної перевірки

Рівень навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Початковий	1	Робота виконувалась, але допущено 12 і більше грубих помилок
	2	Робота виконувалась, але допущено 10-11 грубих помилок
	3	Робота виконувалась, але допущено 8-9 грубих помилок
Середній	4	Робота виконувалась, але допущено 6-7 грубих помилок
	5	Правильно виконано майже половину роботи, але допущено 5 грубих помилок і 2 негрубі помилки
	6	Правильно виконано половину роботи, але допущено 4 грубі помилки і 3 негрубі помилки
Достатній	7	Правильно виконано 2/3 роботи, але допущено 3 грубі помилки
	8	Правильно виконано 3/4 роботи, але допущено 2 грубі помилки
	9	Робота виконана в повному обсязі, але допущено 1 грубу й 2 негрубі помилки
Високий	10	Робота виконана в повному обсязі, але допущено 1 негрубу помилку
	11	Робота виконана правильно в повному обсязі окрім завдання підвищеної складності або творчого характеру
	12	Робота виконана правильно в повному обсязі, в тому числі завдання підвищеної складності або творчого характеру

УВАГА!

1. Під час перевірки слід розрізняти грубі й негрубі помилки.
2. Дві негрубі помилки можна прирівнювати до однієї грубої.
3. До грубих помилок належать неправильне розкриття: історичної події, головного досягнення історичної постаті, змісту історичного документа, історичних термінів, явища, епохи, періоду, історичної карти (схеми), пояснювального тексту.
4. До негрубих помилок належать неповне розкриття: історичної події, головного досягнення історичної постаті, змісту історичного документа, історичних термінів, явища, епохи, періоду, історичної карти (схеми), пояснювального тексту.
5. Якщо учень (учениця) самостійно знаходить та виправляє допущену помилку, то це не вважається недоліком роботи.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
з інтегрованого курсу «Громадянська освіта»

за виконання повідомлення (доповіді)

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) підготували матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми роботи.
	2	Учень (учениця) тему не розкрили, відсутні аспекти теми, порушено логічне викладення.
	3	Учень (учениця) в роботі називає відповідні висловлювання, які характеризуються фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні.
Середній	4	Учень (учениця) відтворює невелику частину матеріалу теми, пояснює терміни, подані в тексті повідомлення чи доповіді, але немає аргументів по головним позиціям, повне порушення логіки.
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює основний зміст теми, визначати окремі ознаки понять, називати основні я в и щ а
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, ідея зрозуміла, але нечітка, надає стисло характеристику і послідовність дій, висновок лише частково відповідає темі.
Достатній	7	Учень (учениця) послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми повідомлення, виявляє розуміння термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ і процесів.
	8	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми, доповідач допускає не грубі мовленнєві помилки під час виступу, незначно порушує регламент, частково утримує увагу аудиторії.
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами, дає порівняльну характеристику явищ, аргументованість основних позицій, композиція доповіді логічна, повнота представлених в доповіді результатів роботи.
Високий	10	Учень (учениця) виявляє розуміння суспільних процесів і демонструє ерудицію під час виступу, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді учнів доповідач впевнено тримається перед аудиторією, володіють культурою мовлення, дотримуються регламенту.
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, спираючись на широку джерельну базу, доповідач готовий до дискусії, виявляє доброзичливість.

	12	Учень (учениця) унікальна робота, яка містить велику кількість оригінальних, винахідницьких прийомів, доповідач прагне досягти високих результатів, готовий до дискусії, дружньо налаштований, контактний, уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання, користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює їх.
--	-----------	---

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
з інтегрованого курсу «Громадянська освіта»
за виконання проєкту/презентації

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) використав матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми.
	2	Учень (учениця) тема не розкрита, відсутні аспекти теми, є порушення логічного викладення.
	3	Учень (учениця) використав як матеріали, що мають відношення до теми, так і ті, що не мають відношення до теми, тема не розкрита.
Середній	4	Учень (учениця) відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті проєкту/презентації, тема розкрита частково, є наявність орфографічних та технічних помилок.
	5	Робота учня (учениці) не відрізняється авторською індивідуальністю, процес розв'язання історичної теми неповний і неточний, використані як матеріали, що мають відношення до теми, так і ті, що не мають відношення до теми, робота списана, або скопійована з інтернету.
	6	Учень (учениця) демонструє точне розуміння завдання, але викладені аспекти теми частково, установлювати послідовність подій, стилю в оформленні не дотримано, не використані можливості комп'ютерної анімації, доповідачі допускають не грубі мовленнєві помилки під час виступу, незначно порушують регламент, частково утримують увагу аудиторії.
Достатній	7	Учень (учениця) повно, логічно розкриває тему і головні аспекти теми проєкту/презентації, наявні не грубі помилки з точки зору орфографії та стилю, нерационально використані можливості комп'ютерної анімації, доповідачі грамотно викладають матеріал, проте не показують достатньо глибоких знань.
	8	Учень (учениця) демонструє точне розуміння завдання, грамотна робота з точки зору орфографії, але наявність невідповідності в кольоровій гамі, рационально використані можливості комп'ютерної анімації, доповідачі допускають не грубі мовленнєві помилки під час виступу, незначно порушують регламент, частково утримують увагу аудиторії.
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки, використані матеріали, що мають відношення до теми, грамотна робота має витриманий єдиний стиль, кольорова гама, рационально використані можливості комп'ютерної анімації, в роботі наявні авторські знахідки.

Високий	10	Учень (учениця) раціонально використав можливості комп'ютерної анімації, витримав єдиний стиль. Прослідковується повна самостійність під час виконання роботи. Під час захисту впевнено тримається перед аудиторією, володіє культурою мовлення, дотримується регламенту, утримує увагу аудиторії, рецензує відповіді учнів.
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, доповідач демонструє ерудицію, відображає міжпредметні зв'язки, може співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.
	12	Робота унікальна, містить велику кількість оригінальних, винахідницьких прийомів, доповідач прагне досягти високих результатів, готовий до дискусії.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
з інтегрованого курсу «Громадянська освіта»
за ведення дискусії

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) пасивно слухає дискусію і не розуміє її тему, не володіє знаннями з цієї теми.
	2	Учень (учениця) частково розуміє тему дискусії, але виявляє епізодичні знання з цієї теми в процесі висловлення
	3	Учень (учениця) розуміє тему дискусії, але володіє незначними знаннями з цієї теми, висловлює короткі речення «так-ні».
Середній	4	Учень (учениця) за допомогою вчителя репродуктивно відтворює частину навчального матеріалу за темою дискусії одним-двома простими реченнями, намагається сформулювати власну думку.
	5	Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал за темою дискусії, здатний з помилками й неточностями формулювати власну точку зору.
	6	Учень (учениця) виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу за темою дискусії. Його (її) думки правильні, але недостатньо осмислені. Учень (учениця) у цілому правильно використовує окремі терміни, аналізує прості життєві ситуації.
Достатній	7	Учень (учениця) правильно відтворює навчальний матеріал за темою дискусії, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок. Під час дискусії вміє застосовувати метод аналогії.
	8	Знання учня (учениці) є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між соціальними (політичними, економічними) явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Думки його (її) логічні, хоча і мають певні неточності.

	9	Учень (учениця) добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у ході дискусії, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
Високий	10	Учень (учениця) має повні, глибокі знання за темою дискусії, здатний(а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Висновок лише частково відповідає тезі або лише частково пов'язаний з аргументами та прикладами.
	11	Учень (учениця) має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм та правил ведення дискусій, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми, доводити власну точку зору.
	12	Учень (учениця) має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм та правил ведення дискусій, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення. Ґрунтовно викладає питання, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела інформації, зокрема наочні, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння у ході дискусій.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
з інтегрованого курсу «Громадянська освіта»
за виконання практичних робіт

Критерії навчальних досягнень учнів	
на першому, ПОЧАТКОВОМУ РІВНІ , учень/учениця спроможні тільки на фрагментарне відтворення історичної інформації. Вони, зокрема, здатні пригадати окремі її одиниці: дати, імена, терміни, короткі вислови (одне-два речення) і не виявляють предметних умінь. Здатність пригадати те, що вивчалось, свідчить про намагання учня/учениці виконати завдання та потенційні можливості добитися кращого результату	
на другому, СЕРЕДНЬОМУ РІВНІ учень/учениця спроможні на повноцінне відтворення історичної інформації. Розуміючи поверхневі зв'язки між її одиницями, наприклад, між особою, діями, вчиненими за її участі, часом та місцем цієї діяльності, вони можуть не тільки передати почуте, побачене, прочитане, а й розкрити його зміст своїми словами, доречно вживаючи історичну термінологію. Здатність наповнити смислом джерельну інформацію свідчить про вдумливість та старанність учня/учениці, а також про наявність у нього/неї базових умінь: слухати, читати, писати, ставити та відповідати на запитання, розповідати, описувати тощо	

на третьому, **ДОСТАТНЬОМУ РІВНІ** учень/учениця спроможні на перетворення, відбір, співставлення та поповнення осмисленої ними історичної інформації. Вони володіють уміннями встановлювати глибинні, наприклад, причинно-наслідкові, мотиваційні зв'язки, можуть згрупувати однорідні та відібрати потрібні для повнішого розкриття теми події, виділити системотворні ознаки/риси історичного явища/процесу, встановити подібне і відмінне в однорідних фактах, підібрати аргументи та контраргументи до відомого судження, перевести сформатовану кимось інформацію в інший формат (наприклад, з вербальної у графічну і навпаки). Здатність учня/учениці оперувати джерельним матеріалом свідчить про систематичне цілеспрямоване учіння та про готовність до творчої діяльності

на четвертому, **ВИСОКОМУ РІВНІ** учень/учениця спроможні на власне (суб'єктивно нове) бачення історичного процесу. Аналізуючи та синтезуючи інформацію з різних джерел, як вторинних (підручник, науково-популярні та художні твори), так і первинних (речові пам'ятки, актові документи, спогади та ін.), вони розмірковують на задані теми, висловлюють та обстоюють власні судження щодо діяльності історичних осіб, значення історичних фактів, трактування подій їх дослідниками тощо. Здатність учня/учениці творити суб'єктивно нове пояснення історичних подій, вчинків історичних постатей, суголосне до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, свідчить про досягнення ними мети загальної історичної освіти

Впровадження концепції Нової української школи зорієнтовано на формування в учнів ключових життєвих компетентностей. Перехід до компетентнісного навчання полягає в тому, щоб формувати і розвивати предметні уміння, а також навчати учнів застосовувати свої уміння і набуті завдяки їх застосуванню знання у конкретних навчальних та життєвих ситуаціях. Відбувається це, переважно, під час практичних занять, які передбачені програмою з історії в межах кожної теми в усіх класах з історії, основ правознавства. Виконання практичних робіт сприяє глибшому засвоєнню нового матеріалу учнями та формуванню й розвитку у них загальнонавчальних і спеціальних предметних умінь. Практична робота – це самостійна робота учнів над окремими питаннями теми, мета якої – опрацювати різноманітні джерела знань: підручник, текстові та візуальні джерела, інтернет-ресурси, музейні експозиції, відомості місцевих історичних пам'яток тощо. Така робота може виконуватися як у класі, так і вдома, але з обов'язковою презентацією її результатів на уроці. Вчитель має чітко визначити критерії, за якими оцінюється діяльність учня на конкретному практичному занятті. Після того, як учителем визначені критерії оцінювання, показники рівнів прояву цих критеріїв, оцінювання переходить до процесу оцінки і чітко покладається на бальну систему.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з
інтегрованого курсу «Громадянська освіта»
за виконання творчої роботи (Есе)

Критерії навчальних досягнень учнів		
Рівні навчальних досягнень	Бали	Творча робота. Есе
		<i>(самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу)</i>

		Вільне <i>невеликий обсяг (7-10 речень); вільна форма і стиль викладу; довільна структура;</i> <i>обов'язкова вимога: наявність позиції автора.</i> <i>Час (5 – 10 і 10 – 15 хв.).</i>	Формальне <i>обсяг – 1-2 сторінки тексту (120-200 слів) дотримання структури тексту, наявність відповідних компонентів (тези, аргументи, приклади, оцінювальні судження, висновки); обґрунтування (аргументування) тези.</i> <i>Часу (від 20 до 45 хвилин.)</i>
Високий (власне (суб'єктивно нове) бачення історичного процесу)	12	✓ повно, вичерпно висвітлює тему; ✓ вправно формулює тезу; ✓ аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить два доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; ✓ приклади переконливі, конкретизовані; ✓ цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); ✓ висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.	
	11	✓ будує послідовний, повний текст, чітко формулює тезу; ✓ аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших; ✓ наводить два доречні й переконливі аргументи для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; ✓ приклади конкретизовані; ✓ висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.	
	10	✓ будує послідовний, повний текст, чітко формулює тезу; певним чином аргументує різні погляди на проблему, наводить два доречні й переконливі аргументи, приклади; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.	
Достатній (повноцінне перетворення, відбір, співставлення та поповнення осмисленої історичної інформації)	9	✓ самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; ✓ загалом розкриває тему, висловлює основну думку; ✓ наводить один доречний аргумент; ✓ наводить один доречний приклад; висновок відповідає запропонованій темі; ✓ у роботі виявлені недоліки: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації тощо.	
	8	✓ самостійно будує достатньо повне, осмислене висловлення, загалом ґрунтовно висвітлює тему, формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; ✓ наводить один доречний аргумент; приклад не конкретизований;	
		✓ висновок відповідає запропонованій темі; ✓ трапляються недоліки: невміння пов'язати предмет обговорення із сучасністю, тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, не добирає переконливі докази для обґрунтування певного явища.	

	7	✓ самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, формулює тезу, яка відповідає запропонованій темі; ✓ наводить один доречний аргумент; ✓ висновок відповідає запропонованій темі; ✓ у роботі є недоліки: відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; висловлювання не завжди конкретне, просторовий виклад міркувань, не підкріплених фактичним матеріалом, нелогічне розташування абзаців, переходи між ними не є вмотивованими; основна думка не аргументується.
Середній (повноцінне відтворення історичної інформації.)	6	✓ за обсягом висловлення сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний; наводить один доречний аргумент; ✓ наводить непереконливий приклад; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами; ✓ робота характеризується недоліками: відсутня самостійність суджень, їх аргументованість.
	5	✓ за обсягом робота наближається до норми, загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито; не сформульовано вправно тезу; ✓ наведено один аргумент; ✓ приклад непереконливий; ✓ висновок лише частково відповідає тезі, не пов'язаний з аргументом та прикладом; ✓ трапляються недоліки: роботі властива поверховість висвітлення теми, не простежується основна думка.
	4	✓ за обсягом складає дещо більше половини від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; ✓ чіткіше мають розрізняватися основна та другорядна інформація; ✓ висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами; ✓ є недоліки: посереднє розуміння теми; порушення послідовності побудови твору; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент.
Початковий (фрагментарне відтворення історичної інформації)	3	✓ слід працювати над виробленням умінь послідовніше й чіткіше викладати власні думки, дотримуватися змістової єдності висловлення; ✓ теза частково відповідає запропонованій темі; ✓ наведений аргумент не впливає з тези; приклад не є доречним; висновок сформульовано нечітко.
	2	✓ побудоване висловлення характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; ✓ теза не відповідає запропонованій темі; ✓ наведені аргументи не є доречними; прикладу немає або він не є доречним.
	1	✓ побудованому тексту бракує зв'язності й цілісності; ✓ теза не відповідає запропонованій темі; ✓ не наведено жодного аргументу.

РЕКОМЕНДОВАНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ
З ІСТОРІЇ У СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

При оцінюванні навчальних досягнень з історії враховується:

- рівень оволодіння історичними знаннями; знання хронологічних меж періодів, найважливіших історичних подій і процесів; визначення характерних суттєвих рис історичних явищ і подій;
- рівень умінь групування (класифікації) фактів за вказаною ознакою, розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями;
- рівень оволодіння практичними вміннями й навичками роботи з історичними джерелами; обґрунтування власного ставлення учня до історичної події, явища, діяча.

Усі види оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Критерії оцінювання навчальних досягнень
здобувачів освіти **за усні відповіді**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) називає одну-дві події, дати
	2	Учень (учениця) вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так- ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії
	3	Учень (учениця) двома-трьома простими реченнями може розповісти про історичну подію чи постать; упізнати її за описом
Середній	4	Учень (учениця) репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті підручника
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначає окремі ознаки історичних понять
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, установлює послідовність подій
Достатній	7	Учень (учениця) послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, характеризує події (причини, наслідки, значення), використовує історичні документи як джерело знань
	8	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними
	9	Учень (учениця) узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ
Високий	10	Учень (учениця) використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; робить аргументовані висновки, синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії

	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії
	12	Учень (учениця) системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює її

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти за роботу з історичною картою

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) називає історико-географічний об'єкт, але не визначає його положення на карті
	2	Учень (учениця) називає історико-географічний об'єкт, але неправильно визначає його положення на карті
	3	Учень (учениця) називає історико-географічний об'єкт, знаходить його на карті, але неправильно визначає його межі
Середній	4	Учень (учениця), показуючи на карті історико-географічний об'єкт, називає одну-дві основні дати, пов'язані з історичною подією (битва або рік заснування)
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює на історичній карті основні місця подій, характеризує їх за допомогою вчителя.
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, установлює послідовність подій на історичній карті.
Достатній	7	Учень (учениця) послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, «читає» історичні карти за допомогою їх легенди; оперує на історичній карті умовними позначками.
	8	Учень (учениця) аналізує використані ним історичні факти подій, які відображені на карті, дає словесний опис історичних об'єктів, використовуючи легенду карти.
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, дає порівняльну характеристику історичним подіям, аналізує зміст історичної карти.
Високий	10	Учень (учениця) виявляє розуміння історичних процесів відповідної історичної карти; співставляє й систематизує дані історичної події на карті; робить аргументовані висновки.
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями історичних подій, які відображені на карті, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження.
	12	Учень (учениця) системно володіє навчальним матеріалом відповідної історичної карти; самостійно характеризує її історичні події, виявляє особисту позицію щодо розташування кордонів, меж історичних подій; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти за роботу з історичним документом

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) може відтворити поданий документ у вигляді читання.
	2	Учень (учениця) вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так-ні».
	3	Учень (учениця) може впізнати за описом у документі історичну подію чи постать.
Середній	4	Учень (учениця) двома-трьома простими реченнями розповідає про історичну подію чи постать.
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя аналізує основний зміст документу, називає основні дати і події з документу.
	6	Учень (учениця) самостійно дає стислу характеристику історичному документу, знає походження документу та його автора.
Достатній	7	Учень (учениця) послідовно й логічно пояснює інформацію документу, характеризує документ за змістом і формою.
	8	Учень (учениця) дає правильне визначення історичних понять або явищ в поданому документі, аналізує описані історичні факти.
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ.
Високий	10	Учень (учениця) виявляє розуміння історичних процесів, зазначених у документі; робить аргументовані висновки, спираючись на різноманітні джерела; самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження стосовно подій чи фактів, зазначених у документі, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.
	12	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом у системі; самостійно характеризує історичні явища, зазначені у документі, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **за роботу зі складання історичного портрету**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) називає історичну постать.
	2	Учень (учениця) правильно відносить постать до відповідної історичної епохи.
	3	Учень (учениця) орієнтується в послідовності складання характеристики історичного портрету діяча.
Середній	4	Учень (учениця) з допомогою вчителя двома-трьома простими реченнями може розповісти про історичну постать.

	5	Учень (учениця) стисло відтворює основний зміст біографії відомої людини за допомогою підручника, може визначати основні дати її життя та діяльності.
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал біографії, дає стислу характеристику історичній постаті.
	7	Учень (учениця) послідовно й логічно відтворює матеріал, характеризує події з життя історичної постаті (причини, наслідки, значення).
Достатній	8	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, аналізує описані історичні факти, порівнює історичні явища, які впливали на діяльність або творчість історичної постаті.
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки щодо діяльності історичної постаті, обґрунтовуючи їх конкретними фактами.
	10	Учень (учениця) самостійно встановлює особистісні риси та якості характеру історичної постаті, використовує аргументовану критику щодо особи, опираючись на широке коло історичних джерел.
Високий	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями біографії історичної постаті, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом її діяльності, або творчості.
	12	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом в системі; самостійно характеризує наслідки діяльності історичної постаті, проявляє особисту позицію щодо неї. Самостійно проводить історичні, наукові дослідження.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **за роботу із перевірки знань за тему**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) називає одну-дві події, дати, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти.
	2	Учень (учениця) називає декілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так-ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії.
	3	Учень (учениця) двома-трьома простими реченнями розповідає про історичну подію чи постать; упізнає її за описом; співвідносить рік зі століттям, століття - з тисячоліттям; має загальне уявлення про історичну карту.
Середній	4	Учень (учениця) репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті підручника, називаючи одну-дві основні дати; показуючи на карті історико-географічний об'єкт.
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначає окремі ознаки історичних понять, називає основні дати; показує на історичній карті основні місця подій.

	6	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, дає стислу характеристику історичній постаті, установлює послідовність подій; користуватись за допомогою вчителя наочними та текстовими джерелами історичної інформації.
Достатній	7	Учень (учениця) послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ і процесів; «читає» історичні карти з допомогою їх легенди; використовує історичні документи як джерело знань.
	8	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і використовує знання для вирішення завдань за аналогією, дає правильне визначення історичних понять, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми; дає словесний опис історичних об'єктів, використовуючи легенду карти.
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; синхронізує події в межах курсу, аналізує зміст історичної карти.
Високий	10	Учень (учениця) використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на широке коло історичних джерел; рецензує відповіді учнів; співставляє й систематизує дані історичних карт; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії.
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.
	12	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом в системі; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює їх.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **за роботу з хронології подій**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) називає одну-дві дати.
	2	Учень (учениця) називає декілька дат, має загальне уявлення про лічбу часу в історії.
	3	Учень (учениця) може співвіднести рік зі століттям, століття - з тисячоліттям.
Середній	4	Учень (учениця) репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, називаючи одну-дві основні дати.
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, називає основні дати.
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, установлює послідовність окремих подій.

Достатній	7	Учень (учениця) послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, виокремлює деякі ознаки явищ і процесів.
	8	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і використовує знання для вирішення завдань за аналогією, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми.
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, синхронізує події в межах курсу.
Високий	10	Учень (учениця) використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії.
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.
	12	Учень (учениця) системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **за роботу з написання есе**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Побудоване есе не відповідає запропонованій темі; не наведено жодного історичного аргументу.
	2	Учень (учениця) в роботі називає історичні висловлення, які характеризуються фрагментарністю, думки викладаються примітивному рівні.
	3	Учень (учениця) виконує роботу частково, есе відповідає запропонованій темі, але наведені історичні аргументи не впливають з нього; приклади подій є недоречними, висновок сформульовано не чітко, або не правильно.
Середній	4	Учень (учениця) порушує послідовності побудови твору, має обсяг роботи менше половини від норми, висновок лише частково відповідає темі або не пов'язаний з історичними аргументами.
	5	Учень (учениця) не повністю розкриває історичну тематику, наведено один історичний факт або подія, не чітко розрізняється основна та другорядна історична інформація, висновок лише частково відповідає темі есе, учень з допомогою вчителя відтворює основний зміст теми, або робота списана з інтернету і є плагіатом.
	6	Учень (учениця) самостійно розкриває фактичний матеріал теми, есе сприймається як цілісний твір, ідея зрозуміла, але не чітка, надає стислу характеристику історичній постаті, прослідковується послідовність подій, висновок лише частково відповідає темі.

Достатній	7	Учень (учениця) послідовно й логічно відтворює матеріал теми зв'язний з елементами самостійних суджень в тексті, формулює чітко ідею, яка відповідає запропонованій темі, наводить один-два доречні аргументи (причини, наслідки, значення), використовує історичні документи як джерело знань, характеризує події, висновок відповідає запропонованій темі.
	8	Учень (учениця) самостійно будує достатньо повне, осмислене висловлення, загалом ґрунтовно висвітлює тему, формулює тезу, що відповідає запропонованій темі, наводить один доречний аргумент, приклад не конкретизований, висновок відповідає темі.
	9	Учень (учениця) будує послідовний, повний, логічно викладений текст, оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, синхронізує історичні події в межах курсу.
Високий	10	Учень (учениця) будує послідовний, повний текст, урахує комунікативне завдання, аргументує різні погляди на проблему, використовує знання з історії для вирішення нової навчальної проблеми, наводить приклади, виявляє розуміння історичних процесів, робить аргументовані висновки, опираючись на історичні джерела.
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати питання, що обговорюється, із власним життєвим досвідом, може співвіднести історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.
	12	Учень (учениця) створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлення відповідно до історичної тематики, повно, вичерпно висвітлює тему, вправно формулює ідею, аналізуючи різні погляди, самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них, уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання, користується історичними джерелами, аналізує та узагальнює їх.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **за роботу із виконання презентацій**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) використав матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми.
	2	Учень (учениця) тема не розкрита, не висвітлені ключові питання теми, є порушення логічного викладення.
	3	Учень (учениця) використав частково ті матеріали, що мають відношення до теми, а частково ті, що не мають відношення до теми, тема не розкрита.
Середній	4	Учень (учениця) відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті презентації, тема розкрита частково, є наявність орфографічних та технічних помилок.

	5	Робота учня (учениці) не вирізняється авторською індивідуальністю, процес розв'язання історичної теми не повний і не точний, частково використані матеріали, що не мають відношення до теми, робота списана, або скопійована з інтернету.
	6	Учень (учениця) демонструє точне розуміння завдання, але аспекти теми викладені частково, установлює послідовність подій, але стилю в оформленні не дотримано, не використані можливості комп'ютерної анімації, доповідач допускає негрубі мовленнєві помилки під час виступу, частково утримує увагу аудиторії.
Достатній	7	Учень (учениця) повно, логічно розкриває тему і головні аспекти Темі у презентації, наявні негрубі помилки з точки зору орфографії та стилю, нераціонально використані можливості комп'ютерної анімації; доповідач грамотно викладає матеріал, проте припускається помилок у відтворенні фактичного матеріалу.
	8	Учень (учениця) демонструє точне розуміння завдання, робота правильно оформлена відповідно до правил правопису, але є наявність невідповідності в оформленні презентації: невдала кольорова гама, нераціонально використані можливості комп'ютерної анімації; доповідач допускають негрубі мовленнєві помилки під час виступу, порушує регламент, частково утримує увагу аудиторії.
	9	Учень (учениця) вільно оперує навчальним матеріалом, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки, використовує матеріали, що відповідають темі, витримано вимоги правопису, єдиний стиль, кольорову гаму, раціонально використано можливості комп'ютерної анімації, в роботі наявні авторські знахідки.
Високий	10	Учень (учениця) раціонально використав можливості комп'ютерної анімації, витримав єдиний стиль. Робота авторська. Під час захисту впевнено тримається перед аудиторією, володіє культурою мовлення, дотримується регламенту, утримує увагу аудиторії, рецензує відповіді учнів. Припускається незначних помилок у мовленні.
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, доповідач демонструє ерудицію, відображає міжпредметні зв'язки, може співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.
	12	Робота унікальна, містить велику кількість оригінальних, винахідницьких прийомів, доповідач прагне досягти високих результатів, готовий до дискусії.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **за роботу із виконання домашніх завдань**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) називає одну-дві події, дати, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти
	2	Учень (учениця) називає декілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так-ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії.

	3	Учень (учениця) двома-трьома простими реченнями розповідає про історичну подію чи постать; упізнає її за описом; співвідносить рік зі століттям, століття - з тисячоліттям; має загальне уявлення про історичну карту.
Середній	4	Учень (учениця) репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснює історичні терміни, подані в тексті підручника, називає одну-дві основні дати; показує на карті історико-географічний об'єкт.
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначає окремі ознаки історичних понять, називає основні дати; показує на історичній карті основні місця подій.
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, дає стислу характеристику історичній постаті, установлює послідовність подій; з допомогою вчителя користується наочними та текстовими джерелами історичної інформації.
Достатній	7	Учень (учениця) послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення) не в повному обсязі, виокремлює деякі ознаки явищ і процесів; «читає» історичні карти з допомогою їх легенди; використовує історичні документи як джерело знань.
	8	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає правильне визначення історичних понять, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми; дає словесний опис історичних об'єктів, використовуючи легенду карти.
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; синхронізує події в межах курсу, аналізує зміст історичної карти.
Високий	10	Учень (учениця) використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на різноманітні історичні джерела; рецензує відповіді учнів; співставляє й систематизує дані історичних карт; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії.
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.
	12	Учень (учениця) системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює її.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **за роботу в групах або парах**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
----------------------------	------	-------------------------------------

Початковий	1	Учені використали матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми, робота групи несамотійна.
	2	Учені використали матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми, зібрана інформація не проаналізована.
	3	Результатом роботи учнів у групі два-три простих речення, що висвітлюють історичну подію чи постать, немає аргументів до висвітлення теми, відсутнє логічне і послідовне викладення теми, не представлені результати дослідження.
Середній	4	Учні відтворюють невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюють історичні терміни, але відсутнє логічне і послідовне викладення теми у виступі. Немає результатів дослідження.
	5	Учні використовують матеріали, що не повністю розкривають тему, визначають окремі ознаки історичних понять, називають основні дати, робота групи несамотійна, результати дослідження повністю списані, або скопійовані з інтернету.
	6	Учні відтворюють фактичний матеріал теми, дають стислу характеристику історичній постаті, установлюють послідовність подій, декілька членів групи відповідають за роботу всієї групи.
Достатній	7	Учені послідовно й логічно відтворюють навчальний матеріал теми, виявляють розуміння історичної термінології, характеризують події (причини, наслідки, значення); результати роботи не відрізняються авторською індивідуальністю, доповідачі допускають негрубі мовленнєві помилки під час виступу, порушують регламент, частково утримують увагу аудиторії.
	8	Учні володіють навчальним матеріалом і використовують знання за аналогією, дають правильне визначення історичних понять, аналізують описані історичні факти, встановлюють синхронність подій у межах теми, доповідачі грамотно викладають матеріал, проте не показують достатньо глибоких знань.
	9	Учні оперують навчальним матеріалом, обґрунтовуючи їх конкретними фактами, дають порівняльну характеристику історичних явищ, самотійно встановлюють причинно-наслідкові зв'язки, результат дослідження демонструє точне розуміння завдання, чітко спланована робота групи, прослідковуються авторські знахідки, робота над матеріалом рівномірно розподілена між більшістю членів групи.
Високий	10	Учні використовують набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми, чітко спланована робота групи виявляє розуміння історичних процесів, повна самотійність під час виконання роботи, опрацьовують різноманітні історичні джерела, група рецензує відповіді інших учнів, аргументує основні позиції теми, композиція доповіді логічна, результати роботи, представлені в доповіді, повні.
	11	Учні володіють глибокими знаннями, можуть вільно та аргументовано висловлювати власні судження, доповідачі демонструють ерудицію, відображають міжпредметні зв'язки, можуть співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії, доповідачі дають повні та переконливі відповіді на питання, працюють в команді, намагаються використати креативні відповіді для успішного розкриття теми.

	12	Учні системно володіють навчальним матеріалом, представляють унікальну роботу, яка містить велику кількість оригінальних рішень, уміють виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання, композиція доповіді логічна, повнота представлених в доповіді результатів роботи, доповідачі готові до дискусії, дружньо налаштовані, контактні.
--	----	--

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
за роботу з підготовки повідомлення або доповіді

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) підготував матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми роботи.
	2	Учень (учениця) тему не розкрили, відсутні аспекти теми, порушено логічне викладення.
	3	Учень (учениця) в роботі називає історичні висловлення, які характеризуються фрагментарністю, навчальний матеріал відтворюється примітивно.
Середній	4	Учень (учениця) відтворює невелику частину матеріалу теми, пояснює історичні терміни, подані в тексті повідомлення чи доповіді, але не має аргументів з головних проблем теми, повне порушення логіки.
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює основний зміст теми, визначає окремі ознаки історичних понять, називає основні дати; показує на історичній карті основні місця подій.
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, ідея зрозуміла, але нечітка, надає стисло характеристику історичній постаті, відслідковує послідовність подій, висновок лише частково відповідає темі.
Достатній	7	Учень (учениця) послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми повідомлення, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ і процесів.
	8	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, визначає причинно-наслідкові зв'язки між історичними подіями, встановлює синхронність їх у межах теми, доповідач допускає негрубі мовленнєві помилки під час виступу, не витримує регламент, частково утримує увагу аудиторії.
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами, дає порівняльну характеристику історичних явищ, аргументує основні питання теми, композиція доповіді логічна, представлених в доповіді результатів роботи повністю висвітлюють тему.
Високий	10	Учень (учениця) виявляє розуміння історичних процесів і демонструє ерудицію під час виступу, робить аргументовані висновки, синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії, рецензує відповіді учнів доповідач впевнено тримається перед аудиторією, володіє культурою мовлення, дотримується регламенту.

	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, опираючись на різноманітні історичні джерела, зіставляє історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії, доповідач готовий до дискусії, проявляє ерудованість та доброзичливість.
	12	Учень (учениця) представляє унікальну роботу, яка містить оригінальні рішення та висвітлення теми, доповідач готовий до дискусії, уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання, користується різноманітними джерелами інформації, аналізує та узагальнює їх, проявляє ерудованість та глибоку обізнаність в темі доповіді чи повідомлення, дружньо налаштований, контактний.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **за роботу з проєктної діяльності**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) використав матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми, висвітлені питання не відповідають темі проєкту.
	2	Учень (учениця) тема не розкрита, головні питання теми не розкриті, є порушення логічного викладення та достовірності інформації.
	3	Учень (учениця) використав історичні матеріали, які лише частково розкривають тему.
Середній	4	Учень (учениця) відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, тема розкрита не до кінця.
	5	Робота учня (учениці) не відрізняється авторською індивідуальністю, процес розв'язання історичної теми неповний і неточний, використані історичні матеріали, що розкривають частково тему, а також ті, що не мають відношення до теми, не прослідковується критичне мислення при виборі джерел інформації під час підготовки проєкту; порушено академічну доброчесність.
	6	Учень (учениця) демонструє точне розуміння завдання, але викладені аспекти теми розкриті лише частково, проєкт не розкриває важливих понять теми.
Достатній	7	Учень (учениця) повно, логічно розкриває тему, використовує достовірні джерела інформації; відсутні висновки з теми.
	8	Учень (учениця) демонструє точне розуміння завдання, активність кожного учасника проєкту відповідає його індивідуальним можливостям; висновки з теми неактуальні чи не відповідають меті.
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки, використовує матеріали, які відповідають темі проєкту, в роботі прослідковується авторське бачення теми проєкту.
Високий	10	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, уміє аргументувати наведені висновки, зацікавити проблемою проєкту.

	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, уміє зібрати та проаналізувати інформацію з різноманітних історичних джерел, вирішує проміжні завдання, працює з літературними джерелами, веде спостереження, проводить експерименти; проєкт виконано самостійно, не прослідковується плагіат, дотримано академічної доброчесності, учень аналізує та узагальнює інформацію, пов'язує конкретну тему з широким історичним контекстом.
	12	Робота унікальна, містить оригінальні рішення питання, доповідач готовий до дискусії, самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання, може проаналізувати власну позицію з досвіду та підбити підсумки роботи.

РЕКОМЕНДОВАНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ
З МАТЕМАТИКИ У СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

РЕКОМЕНДОВАНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ
З МАТЕМАТИКИ У СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

До навчальних досягнень учнів з математики, які безпосередньо підлягають оцінюванню, належать:

- теоретичні знання, що стосуються математичних понять, тверджень, теорем, властивостей, ознак, методів та ідей математики;
- знання, що стосується способів діяльності, які можна подати у вигляді системи дій (правила, алгоритми);
- здатність безпосередньо здійснювати уже відомі способи діяльності відповідно до засвоєних правил, алгоритмів (наприклад, виконувати певне тотожне перетворення виразу, розв'язувати рівняння певного виду, виконувати геометричні побудови, досліджувати функцію на монотонність, розв'язувати текстові задачі розглянутих типів тощо);
- здатність застосовувати набуті знання і вміння для розв'язування навчальних і практичних задач, коли шлях, спосіб такого розв'язання потрібно попередньо визначити (знайти) самому.

Відповідно до ступеня оволодіння зазначеними знаннями і способами діяльності виокремлюються такі рівні навчальних досягнень школярів з математики:

I – початковий рівень, коли у результаті вивчення навчальних навчального матеріалу учень:

- *називає математичний об'єкт (вираз, формули, геометричну фігуру, символ), коли його зображення, опис, характеристика запропонована йому вчителем;*
- *за допомогою вчителя виконує нескладні завдання.*

II – середній рівень, коли у результаті вивчення навчальних навчального матеріалу учень:

- *повторює інформацію, операції, дії, засвоєні ним у процесі навчання;*
- *здатний розв'язувати завдання за зразком.*

III – достатній рівень, коли у результаті вивчення навчальних навчального матеріалу учень:

- *самостійно застосовує знання, виконує математичні операції за аналогією;*
- *уміє виконувати математичні операції, загальна методика і послідовність (алгоритм) яких йому знайомі, але зміст та умови виконання змінені.*

IV – високий рівень, коли у результаті вивчення навчальних навчального матеріалу учень:

- *здатний самостійно виконувати нові завдання, опираючись на отримані теоретичні знання з теми,*
- *складає план дій для вирішення математичної операції і виконує його;*
- *пропонує нові, невідомі йому раніше способи розв'язання, тобто його діяльність має дослідницький характер.*

Оцінювання якості підготовки учнів з математики здійснюється в двох аспектах: рівень володіння теоретичними знаннями, який можна виявити в процесі усного опитування, та якість практичних умінь і навичок, тобто здатність до застосування вивченого матеріалу під час розв'язування задач і вправ.

Критерії оцінювання навчальних досягнень
здобувачів освіти **за усні відповіді**

Усна відповідь може складатися з:

- викладу теоретичного матеріалу, формулювання та доведення теорем, обґрунтування властивостей математичних об'єктів;
- розв'язування задач і вправ із формулюванням застосованих означень та властивостей;
- розв'язування задач і вправ з усними поясненнями.

Критеріями оцінювання усної відповіді з математики є:

- ✓ якість знань та умінь – правильність, повнота, глибина, дієвість, гнучкість, конкретність і узагальненість, системність, усвідомленість, міцність;
- ✓ культура математичного мовлення – послідовність викладу матеріалу, правильне вживання термінів, повнота у формулюванні висновків, стислість і розгорненість.

Усні відповіді учнів оцінюються за такими показниками:

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Початковий	1	Учень/учениця розпізнає один із кількох запропонованих математичних об'єктів (символів, виразів, геометричних фігур тощо); читає і записує числа, переписує поданий математичний вираз, формулу; зображує найпростіші геометричні фігури.
	2	Учень/учениця виконує однокрокові дії з числами, найпростішими математичними виразами; упізнає окремі математичні об'єкти і пояснює свій вибір.
	3	Учень/учениця співставляє дані або словесно описані математичні об'єкти за їх суттєвими властивостями; за допомогою вчителя виконує нескладні завдання.
Середній	4	Учень/учениця відтворює означення математичних понять і формулювання тверджень; називає елементи математичних об'єктів; формулює деякі властивості математичних об'єктів; виконує за зразком завдання обов'язкового рівня.
	5	Учень/учениця ілюструє означення математичних понять, формулювань теорем і правил виконання математичних дій прикладами із пояснень вчителя або підручника; розв'язує завдання обов'язкового рівня за відомими алгоритмами з частковим поясненням.
	6	Учень/учениця ілюструє означення математичних понять, формулювань теорем і правил виконання математичних дій власними прикладами; самостійно розв'язує завдання обов'язкового рівня з частковим поясненням; записує математичний вираз, формулу за словесним формулюванням і навпаки.

Достатній	7	Учень/учениця застосовує означення математичних понять та їх властивостей для розв'язання завдань в стандартних ситуаціях; знає залежності між елементами математичних об'єктів; самостійно виправляє вказані йому помилки; розв'язує завдання, передбачені програмою, без вичерпних пояснень.
	8	Учень/учениця володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, дає неповні пояснення; частково аргументує математичні міркування й розв'язування завдань.
	9	Учень/учениця вільно володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; самостійно виконує завдання в стандартних ситуаціях з достатнім поясненням; виправляє допущені помилки; повністю аргументує обґрунтування математичних тверджень.
Високий	10	Учень/учениця усвідомлює нові для нього математичні факти, ідеї, вміє доводити передбачені програмою математичні твердження з достатнім обґрунтуванням; під керівництвом вчителя знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх; розв'язує завдання з повним поясненням і обґрунтуванням; володіє варіативністю способів застосування знань; володіє навичками самооцінювання.
	11	Учень/учениця вільно і правильно висловлює відповідні математичні міркування, переконливо аргументує їх; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; знає передбачені програмою основні методи розв'язання завдання і вміє їх застосовувати з необхідним обґрунтуванням; вміє будувати логічні алгоритми виконання математичних завдань; вміє класифікувати конкретні явища за кількома ознаками, робити висновки.
	12	Учень/учениця виявляє творчі здібності, варіативність мислення і раціональність у виборі способу розв'язання математичного завдання, знаходить нестандартний підхід до розв'язування подібних задач; вміє узагальнювати й систематизувати набуті знання; володіє дедуктивним навичками осмислення навчального матеріалу.

**Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
за математичні диктанти (бліц-опитування)**

Математичний диктант може містити різну кількість завдань, але завдання мають бути від початкового рівня до високого, тобто від найпростіших до складніших.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
І. Початковий	1	Учень (учениця) розпізнає одну із кількох запропонованих геометричних фігур тощо; читає або записує число, формулу, зображує найпростішу геометричну фігури (малює ескіз).
	2	Учень (учениця) співставляє словесно описані математичні об'єкти за їх суттєвими властивостями;
	3	Учень (учениця) впізнає окремі математичні об'єкти, формули.

II. Середній	4	Учень (учениця) записує математичний вираз, формулу за словесним формулюванням і навпаки.
	5	Учень (учениця) виконує однокрокові дії з числами, найпростішими математичними виразами.
	6	Учень (учениця) розв'язує завдання обов'язкового рівня за відомими алгоритмами або формулою.
III. Достатній	7	Учень (учениця) застосовує означення математичних понять та їх властивостей для розв'язання завдань у знайомих ситуаціях.
	8	Учень (учениця) розв'язує завдання, що передбачають встановлення залежності між елементами математичних об'єктів.
	9	Учень (учениця) самостійно виконує завдання (до трьох кроків), далі потребує допомоги вчителя.
IV. Високий	10	Учень (учениця) усвідомлює нові для математичні факти, ідеї, використовує їх при розв'язуванні завдань
	11	Учень (учениця) використовує набуті знання і вміння в незнайомих ситуаціях (при розв'язуванні логічних завдань); знає, передбачені програмою, основні методи розв'язання завдання і вміє їх застосовувати
	12	Учень (учениця) виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способу розв'язання математичної проблеми; розв'язує нестандартні (логічні) задачі чи вправи з теми.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
за письмові роботи з математики в 8-11 класах

Критерії оцінювання	Відповідна кількість балів за завдання		
	Максимальний бал - 3	Максимальний бал - 2	Максимальний бал - 1
Отримав правильну відповідь і навів повне її обґрунтування	3 бали	2 бали	1 бал
Отримав правильну відповідь, але вона недостатньо обґрунтована або розв'язання містить незначні недоліки	2,5 бали	1,5 бали	0,5 бала
Отримав правильну відповідь, записав правильний хід розв'язування завдання, але в процесі розв'язування допустив помилку обчислювального або логічного (при обґрунтуванні) характеру	2 бали		
Суттєво наблизився до правильного кінцевого результату або в результаті знайшов лише частину правильної відповіді	1,5 бали	1 бал	

Розпочав розв'язувати завдання правильно, але в процесі розв'язування припустився помилки у застосовуванні необхідного твердження чи формули	1 бал	0,5 бала	
Лише розпочав правильно розв'язувати завдання або розпочав хибним шляхом, але в подальшому окремі етапи розв'язування виконав правильно	0,5 бала		0 балів
Розв'язання не відповідає жодному з наведених вище критеріїв	0 балів	0 балів	

Для зручності можна на першому етапі оцінювати кожне завдання у звичній термінології «плюс - мінус»:

Отримав правильну відповідь і навів повне її обґрунтування	+
Отримав правильну відповідь, але вона недостатньо обґрунтована або розв'язання містить незначні недоліки	±
Отримав відповідь, записав правильний хід розв'язування завдання, але в процесі розв'язування допустив помилку обчислювального або логічного (при обґрунтуванні) характеру	±
Суттєво наблизився до правильного кінцевого результату або в результаті знайшов лише частину правильної відповіді	±
Розпочав розв'язувати завдання правильно, але в процесі розв'язування припустився помилки у застосовуванні необхідного твердження чи формули	±
Лише розпочав правильно розв'язувати завдання або розпочав хибним шляхом, але в подальшому окремі етапи розв'язування виконав правильно	–
Розв'язання не відповідає жодному з наведених вище критеріїв	0 балів

На другому етапі вчитель переводить оцінку з системи «плюс - мінус» у бали за наступною шкалою.

Максимальний бал за завдання	Оцінка в системі «плюс - мінус». Переведення в бали			
	+	±	±	–
1	1	0,5	0,5	0
2	2	1,5	1	0,5
3	3	2-2,5	1-1,5	0,5

Оцінкою роботи є сума балів, отримана учнем за виконання кожного завдання окремо. Якщо сумою є неціле число балів, то користуємося правилом округлення на користь учня.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **за розгорнуту усну відповідь**

– розв'язання має бути математично грамотним і повним;

- методи розв’язання, форми його запису й форми запису відповіді можуть бути різними; якщо завдання можна розв’язати кількома способами, то достатньо навести розв’язання лише одним способом;
- за розв’язання завдання, у якому обґрунтовано отриману правильну відповідь, виставляють максимальну кількість балів;
- під час виконання завдання можна використовувати без доведення й посилань будь які математичні факти та твердження, які містяться в підручниках і навчальних посібниках, що входять до переліку підручників, рекомендованих (допущених) Міністерством освіти і науки України.

Критерії оцінювання навчальних досягнень	Бали
Отримано правильну відповідь. Обґрунтовано всі ключові моменти розв’язування.	12-10
Наведено логічно правильну послідовність розв’язування. Деякі з ключових моментів розв’язання обґрунтовано недостатньо(можливі 1-2 негрубі помилки або описки в обчислюваннях, перетвореннях, побудовах, що не впливають на правильність подальшого розв’язування(отримана відповідь може бути неправильною).	9-7
Наведено логічно правильну послідовність розв’язування. Деякі з ключових моментів розв’язання обґрунтовано недостатньо(можливі 1-2 помилки або описки в обчислюваннях, перетвореннях, побудовах, що впливають на правильність подальшого розв’язування. Отримана відповідь може бути неправильною або неповною (розв’язано правильно лише частину завдання).	6-4
У правильній послідовності розв’язування пропущено деякі його етапи. Ключові моменти розв’язування необґрунтовано. Отримана відповідь неправильна або завдання розв’язано не повністю. Учень/учениця не приступив до розв’язування завдання або його записи не відповідають зазначеним вище критеріям	3-1

- Завдання, на яке надано правильну відповідь, але розв’язання не наведено, оцінюють у 0 балів.
- Завдання, розв’язання якого не відповідає умові, оцінюють у 0 балів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
за навчальний проєкт

Рівні навчальних досягнень учнів	Бали	Критерії оцінювання навчального проєкту
1.Повнота використаної інформації, різноманітність джерел інформації (max — 5 бали)	0	Бібліографія відсутня
	0,5	Бібліографія містить незначний обсяг відповідної інформації
	1	Робота містить неповну інформацію з відповідних джерел
	2	Робота містить досить повну інформацію з широкого спектра відповідних джерел
2.Творчий і аналітичний підхід до роботи, об’єм	0	Робота не містить особистих роздумів і не демонструє творчий підхід до висвітлення теми проєкту

розробок, новизна рішень (max — 7 балів)	0,5	Робота містить поверховий опис теми проєкту
	1	Робота містить роздуми описового характеру і не демонструє творчий підхід до висвітлення теми проєкту
	2	Робота відзначається глибокими роздумами й аналізом, власним оригінальним підходом автора до ідеї проєкту, новими рішеннями
3.Якість оформлення звіту про роботу над проєктом і наочних посібників (max — 4 бали)	0	Звіт відсутній
	0,5	Аналіз роботи виконаний формально
	1	Звіт представлений у вигляді презентації або текстового файлу, але низька якість оформлення
	2	Звіт представлений у вигляді презентації або текстового файлу
4.Аналіз процесу й результатів роботи (max — 6 балів)	0	Аналіз роботи відсутній
	1	Аналіз роботи виконаний формально
	1,5	Аналіз роботи виконаний, але висновки неповні
	2	Представлений вичерпний огляд ходу роботи з аналізом математичних операцій
5.Особиста зацікавленість автора, його залученість у роботу, рівень самостійності (max — 4бали)	1	Робота шаблонна, що показує формальне ставлення автора
	2	Робота самостійна, що демонструє особисту зацікавленість автора, власні розробки й пропозиції
6.Обґрунтування й постановка мети, планування шляхів її досягнення, практична цінність проєкту (max — 5 балів)	0	Мета виконання проєкту не сформульована
	1	Мета визначена, але не позначені шляхи її досягнення, немає плану роботи
	1,5	Мета визначена, описана нечітко, подано неповний план шляхів її досягнення
	2	Мета визначена, чітко описана, подано детальний план шляхів її досягнення, проєкт виконаний точно й послідовно, відповідно до плану він має практичну цінність
Всього балів	12 6	

Критерії оцінювання навчальних досягнень
здобувачів освіти **за вебквест**

Обов'язковим для вебквесту є оголошення критеріїв оцінювання на початку роботи.
Це мотивує учасників до активної участі.

Критерії	Обґрунтування критеріїв, зміст	Бали
----------	--------------------------------	------

Розуміння завдання	Робота команди демонструє точне розуміння завдання; учасники вибудовують послідовність (алгоритм) розв'язання поданого завдання; мають глибокі теоретичні знання про математичні величини, закони та методи.	9-12
	Розміщені матеріали, які мають безпосереднє відношення до теми, так і зайві; команда уявляє послідовність (алгоритм) розв'язання даного завдання; має достатні теоретичні знання про математичні величини, закони та методи.	5-8
	Розміщені матеріали, які не мають безпосереднього відношення до теми, зібрана інформація не аналізується; команда не складає план дій; має поверхневі знання про математичні величини, закони та методи.	0-4
Виконання завдання	Висновки аргументовані, мають безпосереднє відношення до теми; використовуються сучасні засоби візуалізації інформації; використовуються набуті знання при розв'язуванні задач.	9-12
	Частина інформації несистематизована, поверхова, не має відношення до теми; набуті знання при розв'язуванні задач застосовуються учасниками неповністю.	5-8
	Випадковий набір інформації, неповні відповіді, відсутність аналізу інформації; математичних знань недостатньо для розв'язання задач.	0-4
Логіка викладу інформації	Матеріал викладено і сформульовано логічно	9-12
	Матеріал викладено і сформульовано з деякими неточностями, з порушеннями логіки.	5-8
	Відсутня логіка у викладенні матеріалу.	0-4
Професійна майстерність	Глибоке розуміння теми і правильний спосіб її розв'язання з точки зору підбору програмних засобів для її розкриття, вибору достовірних джерел інформації; проведення, за необхідності, математичних досліджень з аналізом результатів та обґрунтуванням отриманих висновків, тлумаченням похибки проведеного дослідження.	9-12
	Використання недостатньої кількості програмних продуктів та джерел інформації для розкриття теми, хоча питання розкриті; проведення, за необхідності, математичного дослідження з неповним аналізом результатів та обґрунтуванням отриманих висновків, без тлумачення похибок проведеного дослідження.	5-8
	Використання 1-2 джерел пошуку інформації та застосування лише однієї програми для спроби розв'язання поставленого завдання, або питання не розкриті зовсім; дослідження не проводиться.	0-4
Робота груп		
Робота в групі	Чітка спланована робота	9-12
	Частково спланована	5-8
	Не спланована	0-4
Розподіл ролей/обов'язків в	Вся діяльність рівномірно розподілена між членами групи	9-12
	Робота розподілена між більшістю учасників групи	5-8

групі	Лише декілька членів групи відповідають чи працюють	0-4
Самостійність роботи групи	Повна самостійність виконання роботи	9-12
	Часткова самостійність роботи групи	5-8
	Несамостійна робота, потребують допомоги	0-4
Оформлення роботи		
Граматика, словник	Грамотно оформлена робота з точки зору граматики, стилістики, орфографії	9-12
	Допущені негрубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	5-8
	Допущені грубі помилки	0-4
Стиль виконаної роботи	Дотримання єдиного стилю та поставлених вимог	9-12
	Незначне відхилення від вимог, нечітко витримано єдиний стиль	5-8
	Не дотримано єдиного стилю	0-4
Використання кольорів, спецефектів, стильних елементів, декору тощо	Грамотно підібрані всі елементи	9-12
	Певна невідповідність сучасним тенденціям оформлення роботи	5-8
	Порушення гармонії кольорової палітри, невикористання або часткове використання оздоблювальних елементів, декору і т.д.	0-4
Анімаційні ефекти (у випадку створення сайту, презентації)	Раціонально й ефектно використані можливості комп'ютерного моделювання математичних об'єктів, закономірностей, процесів	9-12
	Нераціонально або частково використані можливості комп'ютерного моделювання математичних об'єктів, закономірностей, процесів	5-8
	Такі елементи не використовувались	0-4
Розміщення інформації	Оптимальне розміщення інформації	9-12
	Деякі порушення щодо розміщення інформації, не зовсім раціональне використання місця	5-8
	Нераціональне використання робочого місця, порушення в розміщенні інформації	0-4
Включення в презентаційну роботу таких елементів як графіки, діаграми, таблиці, малюнки тощо	Обґрунтоване і раціональне включення до роботи графіків, узагальнених таблиць, діаграм, малюнків тощо	9-12
	Не зовсім точно підібрані малюнки, допущено незначні помилки при побудові графіків, узагальнених таблиць, діаграм до наявного матеріалу	5-8
	Не використані такі елементи як малюнки, таблиці, діаграми побудовані неправильно або повністю не відповідають змісту роботи	0-4
Захист роботи		
Виступ перед аудиторією	Чіткий і логічний виклад інформації, структурованість, відредагованість, критичний підхід до вирішення проблеми; вміння осмислено оперувати математичними термінами	9-12

	Точність, структурованість; недостатньо виявлена власна оцінка інформації; математичні терміни використовуються, але без глибокого розуміння їх змісту	5-8
	Матеріал вибудований нелогічно; непривабливо оформлений; суть питання розкрита не повністю, проблемні питання залишилися поза увагою; математичні терміни мало використовуються, або використовувались без розуміння їх змісту	0-4
Творчий підхід	Робота відрізняється глибиною та оригінальністю змісту; наявністю елементів науково-технічної новизни; практичністю та прикладним значенням	9-12
	Демонструється одна точка зору на проблему; проводяться порівняння, але не сформовані висновки; мало елементів науково-технічної новизни; частково висвітлюється практичне, прикладне значення роботи	5-8
	Учень просто копіює інформацію із запропонованих джерел, нема критичного погляду на проблему, елементів науково-технічної новизни; зовсім не висвітлюється практичне, прикладне значення роботи	0-4
Авторська оригінальність	Робота насичена власними оригінальними прикладами, демонстраціями, дослідженнями	9-12
	Робота містить окремі авторські знахідки	5-8
	Стандартна робота, не відображає авторської індивідуальності	0-4
Кваліфіковане ведення дискусії	Доповідачі дають повні, вичерпні відповіді на запитання; демонструють вільне володіння матеріалом з розумінням математичних термінів, поясненням законів, методів, теорій	9-12
	Доповідачі відповідають чітко не на всі питання; добре володіють матеріалом, можуть пояснювати закони, явища, теорії допускаючи несуттєві неточності, але знають і розуміють математичні терміни	5-8
	Доповідачі частково або ж взагалі не відповідають на поставлені питання; погано володіють матеріалом; не оперують математичними термінами, не можуть пояснити математичних законів, методів, тощо	0-4
Ділові та вольові якості доповідача/доповідачів	Доповідач націлений на високий результат, впевнено веде дискусію, готовий доводити власну точку зору	9-12
	Доповідач не завжди проявляє доброзичливість або компетентність під час розмови	5-8
	Доповідач не готовий до дискусії, уникає контактів і запитань	
Максимальна кількість балів		216

Шкала переведень набраних балів в 12-ти бальну

Оцінка	Бали	Оцінка	Бали	Оцінка	Бали	Оцінка	Бали
1	18-27	4	55-72	7	109-126	10	163-181
2	28-36	5	73-90	8	127-144	11	182-209
3	37-54	6	91-108	9	145-162	12	210-216

Лист для самооцінювання

Прізвище, ім'я		
Роль у групі		Бали
Розуміння теми, мети та поставлених завдань	я не розумію	0-4
	я чітко розумію тему, мету, але не знаю точно як реалізувати запропоновані завдання	5-8
	я чітко розумію тему, мету і бачу шляхи реалізації запропонованих завдань	9-12
Опрацювання ресурсів веб-квесту	я не читав (-ла), не переглядав (-ла)	0-4
	я частково ознайомився (-лась) із запропонованими матеріалами	5-8
	я дізнався (-лась) багато нового	9-12
Участь у створенні плану роботи групи над запропонованим завданням	я не брав (-ла) участі	0-4
	я вніс (-ла) декілька пропозицій	5-8
	я брав (-ла) найактивнішу участь	9-12
Підбір матеріалів (ілюстрації, аудіо-, відеоматеріали, флеш-анімації, формули, таблиці, графіки...)	я не брав (-ла) участі	0-4
	я підібрав (-ла) матеріал до окремих питань запропонованої теми	5-8
	я брав(-ла) найактивнішу участь	9-12
Структурування інформації та оформлення результатів роботи (буклет, презентація, веб-сторінка чи веб-сайт)	я не брав (-ла) участі	0-4
	я розробляв (-ла) окремі статті буклету чи веб-сторінки (сайту), декілька слайдів презентації	5-8
	я брав (-ла) найактивнішу участь	9-12
Підготовка доповіді для публічного захисту роботи	я не брав (-ла) участі	0-4
	я підібрав (-ла) матеріал до окремих питань запропонованої теми	5-8
	я брав (-ла) найактивнішу участь	9-12
Публічний захист роботи	я не виступав (-ла)	0
	перед своєю групою	1-4
	перед своїм класом	5-6
	перед учнями інших класів	7-9
	на відкритому заході	10-12
Дискусія по результатах діяльності групи (відповіді на питання інших учасників веб-квесту)	я не зміг (-ла) відповісти на питання	0-4
	я не на всі питання давав (-ла) переконливі відповіді	5-8
	я переконливо й повністю відповідав (-ла) на поставлені запитання	9-12
Дослідницька діяльність в групі	я не працював (-ла)	0-4
	я іноді включався (-лась) у роботу	5-8
	я брав(-ла) активну участь у дослідженні проблемного питання	9-12
Практичне застосування набутих знань і вмінь	я не маю уявлення про практичне застосування набутих знань	0-4
	я частково розумію практичне застосування набутих знань	5-8
	я чітко знаю де можна застосувати набуті знання	9-12
Максимальна кількість балів		120

Шкала переведень набраних балів в 12-ти бальну

Оцінка	Бали	Оцінка	Бали	Оцінка	Бали	Оцінка	Бали
1	0-10	4	40-49	7	70-79	10	100-109
2	11-21	5	50-59	8	80-89	11	110-119
3	22-39	6	60-69	9	90-99	12	120

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
за презентацію

Правильно створена презентація - важливий фактор сприйняття інформації з екрану		Бали
Ідея відеопрезентації	- Ідея зрозуміла і цікава для глядачів/однокласників - Ідея частково зрозуміла для глядачів/однокласників - Ідея не цікава і не зрозуміла глядачам/однокласникам	16 0,56 06
Контент відеопрезентації	- Структурований і логічний - Структурований без логічної послідовності	16 0,56
Збирання стріборду (заготовка матеріалу)	- Наявні цифри, факти, інфографіка, останні дослідження мають логічну складову - Заготовки матеріалів зібрані, але без логічної складової	16 0,5 б
Обирання сервісу/програмного забезпечення для створення відеопрезентації	- Учень обирає і опановує сервіс самостійно - Учень обирає сервіс, але опановує сервіс з допомогою вчителя - Учень обирає і опановує сервіс з допомогою вчителя	16 0,5 б 0,256
Дизайн відеопрезентації	- Фон і кольорова гама підібрані добре, сприймаються спокійно, використано не більше двох читабельних шрифтів, картинки яскраві, чіткі, зосереджують увагу на поданій інформації - Кольорова гамма не відповідає фону відеопрезентації, текст нечитабельний, картинки поганої якості, що відволікає від сприйняття інформації у повному обсязі	16 0,5 б
Застосування візуальних ефектів	- Візуальні ефекти наявні, розміщені креативно, логічно, пов'язані з основним контентом - Візуальні ефекти наявні, але мають нелогічне розміщення і не пов'язуються з основним контентом	16 0,56
Захист відеопрезентації	- Учень демонструє повне розуміння висвітленої теми, добре орієнтується у підбраному матеріалі. Дає чітку відповідь на поставлені проблемні запитання. - Учень не може пояснити ідею створення відеопрезентації, не орієнтується у викладеному матеріалі. Не має чіткої відповіді на поставлені проблемні питання.	16 0,56
Враження однокласників від перегляду відеопрезентації	- Сприйняття - Креативність - Цікаве подання інформації - Спонукає до повторного перегляду - Має індивідуальний стиль	0,256 0,256 0,256 0,256 0,256

	● Цікавий зміст	0,256
Дотримання принципів академічної доброчесності	● Присутні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей	16
	● Частково присутні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей	0,56
	● Відсутні джерела інформації використаних джерел	0 б
Максимальна кількість балів:		12 б.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ
УЧНІВ З ПРАВОЗНАВСТВА У СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Під час оцінювання навчальних досягнень із правознавства враховується:

- ✓ рівень оволодіння знаннями про систему об'єктивно існуючих державно-правових реалій;
- ✓ рівень умінь аналізувати суспільно-політичні події, користуватися правовими актами, юридичною літературою;
- ✓ рівень сформованості навичок діяти згідно з нормами права в конкретних життєвих ситуаціях.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) усно в загальних рисах відтворює один-два юридичні терміни окремої теми
	2	Учень (учениця) на рівні «так-ні» усно відтворює кілька термінів, вибирає правильний варіант відповіді із двох запропонованих
	3	Учень (учениця) одним простим реченням передає зміст частини теми, знаходить відповідь на закрите запитання в тексті підручника
Середній	4	Учень (учениця) відповідає на окреме запитання за допомогою вчителя, репродуктивно відтворює частину навчального матеріалу теми одним-двома простими реченнями, формулює визначення юридичного поняття
	5	Учень (учениця) відтворює окрему частину основного змісту навчальної теми, відповідаючи на запитання вчителя, визначає одну-дві окремі ознаки правових понять
	6	Учень (учениця) відтворює частину навчального матеріалу теми, правильно використовує окремі юридичні терміни, аналізує прості юридичні ситуації, розв'язує тестові завдання першого рівня; може користуватися за допомогою вчителя (зразок, пам'ятка) окремими положеннями нормативних актів
Достатній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює окрему частину теми, застосовуючи мінімальну юридичну термінологію, уміє дати визначення понять, аналізує зміст правових документів за простим планом, розв'язує елементарні юридичні задачі за допомогою вчителя, знаходить окремі правові норми в тексті нормативних актів
	8	Учень (учениця) в основному володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією; може співставляти, узагальнювати інформацію за допомогою вчителя, складати прості таблиці, схеми, аналізувати положення нормативно-правового акта

	9	Учень (учениця) оперує вивченим матеріалом у межах теми, може самостійно його відтворювати, аналізувати положення нормативно-правових актів, підтверджувати одним-двома аргументами висловлене ним судження про правове явище; самостійно розв'язувати юридичні задачі середнього рівня складності
Високий	10	Учень (учениця) вільно викладає правові питання, застосовуючи необхідну юридичну термінологію; уміє вирішувати за допомогою вчителя тестові завдання вищого рівня; самостійно складати таблиці, структурно-логічні схеми з правових питань, аналізувати правові ситуації, дати відгук (рецензію) на відповідь іншого учня
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно висловлювати власні судження та аргументує їх, самостійно користується окремими джерелами права; може підготувати повідомлення з юридичної тематики; самостійно вирішує тестові завдання вищого рівня та певні правові ситуації, може використовувати інформацію з додаткової літератури (використання додаткової літератури не є обов'язковою вимогою)
	12	Учень (учениця) ґрунтовно викладає правові питання, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела юридичної інформації, зокрема наочні, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння у практичній урочній діяльності (участь у дискусіях, засіданнях «круглих столів» тощо); може самостійно вирішувати юридичні задачі, застосовуючи правові знання

**Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів
освіти з основ правознавства
за письмові роботи учнів під час поточної перевірки**

Рівень навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Початковий	1	Робота виконана, але допущено 12 і більше грубих помилок
	2	Робота виконана, але допущено 10-11 грубих помилок
	3	Робота виконана, але допущено 8-9 грубих помилок
Середній	4	Робота виконана, але допущено 6-7 грубих помилок
	5	Правильно виконано половину роботи, але допущено 5 грубих помилок і 2 негрубі помилки
	6	Правильно виконано половину роботи, але допущено 4 грубі помилки і 3 негрубі помилки
Достатній	7	Правильно виконано 2/3 роботи, але допущено 3 грубі помилки
	8	Правильно виконано 3/4 роботи, але допущено 2 грубі помилки

	9	Робота виконана в повному обсязі, але допущено 1 грубу й 2 негрубі помилки
Високий	10	Робота виконана в повному обсязі, але допущено 1 негрубу помилку
	11	Робота виконана правильно в повному обсязі, окрім завдання підвищеної складності або творчого характеру
	12	Робота виконана правильно в повному обсязі, в тому числі завдання підвищеної складності або творчого характеру

УВАГА!

1. Під час перевірки слід розрізняти грубі й негрубі помилки.
2. Дві негрубі помилки можна прирівнювати до однієї грубої.
3. До грубих помилок належать неправильне розкриття таких тем: історичної події, головного досягнення історичної постаті, змісту історичного документа, історичних термінів, явища, епохи, періоду, історичної карти (схеми), пояснювального тексту.
4. До негрубих помилок належать неповне розкриття таких тем: історичної події, головного досягнення історичної постаті, змісту історичного документа, історичних термінів, явища, епохи, періоду, історичної карти (схеми), пояснювального тексту.
5. Якщо учень (учениця) самостійно знаходить та виправляє допущену помилку, то це не вважається недоліком роботи

**Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів
освіти з основ правознавства
за підготовку повідомлення (довіді)**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) підготували матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми роботи.
	2	Учень (учениця) тему не розкрив, не прослідковується головна думка теми, порушено логічність викладення матеріалу.
	3	Учень (учениця) в роботі називає юридичні висловлювання, які характеризуються фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні.
Середній	4	Учень (учениця) відтворює невелику частину матеріалу теми, пояснює юридичні терміни, подані в тексті повідомлення чи доповіді, але немає аргументів з основних питань теми, не прослідковується логічність викладу матеріалу.
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює основний зміст теми, визначає окремі поняття, називає основні явища.
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, ідея зрозуміла, але нечітка, надає стисло характеристику і послідовність дій, висновок лише частково відповідає темі.
Достатній	7	Учень (учениця) послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми повідомлення, виявляє розуміння термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ і процесів.

Високий	8	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми, доповідач допускає не грубі мовленнєві помилки під час виступу, порушує регламент, частково утримує увагу аудиторії.
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами, дає порівняльну характеристику явищ, аргументованість основних позицій, композиція доповіді логічна, повнота представлених в доповіді результатів роботи.
	10	Учень (учениця) виявляє розуміння юридичних процесів і демонструє ерудицію під час виступу, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді учнів, доповідач впевнено тримається перед аудиторією, володіє культурою мовлення, дотримується регламенту.
	11	Учень (учениця) показує глибокі знання, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, опираючись на різноманітні джерела інформації, доповідач готовий до дискусії, виявляє доброзичливість.
	12	Учень (учениця) унікальна робота, яка містить велику кількість оригінальних, винахідницьких прийомів, доповідач прагне досягти високих результатів, готовий до дискусії, дружньо налаштований, контактний, уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання, користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює їх.

**Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів
освіти з основ правознавства
за виконання тестів (тестових завдань)**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
		Тести (тестові завдання) (попередні, поточні, періодичні, тематичні)
Високий (власне (суб'єктивно нове) бачення історичного процесу)	12	Багаторівневі тестові завдання, які містять сім основних форм завдань: 1) альтернативні; 2) встановлення послідовності; 3) встановлення відповідності; 4) завдання з декількома варіантами вибору; 5) завдання з пропусками; 6) завдання, що вимагають стислої короткої відповіді; 7) завдання, що вимагають вільної відповіді. Періодичне і тематичне оцінювання.
	11	
	10	
		1) альтернативні; 2) встановлення послідовності; 3) встановлення відповідності; 4) завдання з декількома варіантами вибору; 5) завдання з пропусками; 6) завдання, що вимагають стислої короткої відповіді. Попереднє та поточне оцінювання, історичні диктанти

Достатній (повноцінне перетворення, відбір, співставлення та поповнення осмисленої історичної інформації)	9	1) альтернативні;
	8	2) встановлення послідовності;
	7	3) встановлення відповідності;
		4) завдання з декількома варіантами вибору;
		5) завдання з пропусками;
		6) завдання, що вимагають стислої короткої відповіді.
		Попереднє та поточне оцінювання, історичні диктанти
Середній (повноцінне відтворення історичної інформації.)	6	1) альтернативні;
	5	2) встановлення послідовності;
	4	3) встановлення відповідності;
		4) завдання з декількома варіантами вибору;
		5) завдання з пропусками;
		6) завдання, що вимагають стислої короткої відповіді.
		Попереднє та поточне оцінювання, історичні диктанти
Початковий (фрагментарне відтворення історичної інформації)	3	1) альтернативні;
		2) встановлення послідовності;
		3) встановлення відповідності;
		4) завдання з декількома варіантами вибору;
		5) завдання з пропусками;
		6) завдання, що вимагають стислої короткої відповіді.
		Попереднє та поточне оцінювання, історичні диктанти

**Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів
освіти з основ правознавства
за розв'язання юридичних задач**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Розв'язування юридичних задач учнями з початковим рівнем знань не передбачено. Учні виконують тестові завдання, які передбачають виявлення рівня предметних компетентностей.
	2	Розв'язування юридичних задач учнями з початковим рівнем знань не передбачено. Учні виконують тестові завдання, які передбачають виявлення рівня предметних компетентностей.
	3	Розв'язування юридичних задач учнями з початковим рівнем знань не передбачено. Учні виконують тестові завдання, які передбачають виявлення рівня предметних компетентностей.
Середній	4	Учень (учениця) дає відповідь на окреме завдання юридичної задачі за допомогою вчителя, репродуктивно відтворює частину навчального матеріалу теми одним-двома простими реченнями, формулює визначення юридичного поняття. Учень (учениця) зовсім не розв'язує задачі або розв'язує її неправильно; опис та розв'язок є повністю ідентичним опису і розв'язку задачі іншим(ою) учнем (ученицею).
	5	Учень (учениця) відтворює окрему частину основного змісту навчальної теми, відповідаючи на запитання вчителя, визначає одну-дві окремі ознаки правових понять. Учень (учениця) розв'язує її неправильно, без розуміння необхідної нормативно-правової бази.

	6	Учень (учениця) у цілому відтворює частину навчального матеріалу теми, у правильно використовує окремі юридичні терміни, аналізує прості юридичні ситуації, може користуватися за допомогою вчителя (зразок, пам'ятка) окремими положеннями нормативних актів. Учень (учениця) розв'язує завдання без належного теоретичного обґрунтування результатів, але хід розв'язання і результат правильний.
Достатній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює окрему частину теми, застосовуючи мінімальну юридичну термінологію, уміє дати визначення понять, аналізує зміст правових документів за простим планом, розв'язує елементарні юридичні задачі за допомогою вчителя, знаходить окремі правові норми в тексті нормативних актів.
	8	Учень (учениця) в основному володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією; може співставляти, узагальнювати інформацію за допомогою учителя; складати прості таблиці, схеми, аналізувати положення нормативно-правового акту за допомогою вчителя.
	9	Учень (учениця) оперує вивченим матеріалом в межах теми, може самостійно його відтворювати, аналізувати положення нормативно-правових актів, підтверджувати одним-двома аргументами висловлене ним судження про правове явище; самостійно розв'язувати юридичні задачі середнього рівня складності. Учень (учениця) дає неповну та необґрунтовану відповідь, яка містить теоретичне обґрунтування отриманого результату, але не завжди посиляється на відповідні законодавчі та нормативні акти.
Високий	10	Учень (учениця) вільно викладає правові питання, застосовуючи необхідну юридичну термінологію; уміє вирішувати за допомогою вчителя тестові завдання вищого рівня; самостійно складати таблиці, структурно-логічні схеми з правових питань, аналізувати правові ситуації.
	11	Учень (учениця) має гнучкі знання в межах вимог навчальної програми та правил ведення дискусій, аргументовано використовує їх під час розв'язання юридичних завдань, уміє знаходити інформацію у джерелах права та аналізувати її, ставити й розв'язувати проблеми, доводити власну точку зору. Учень (учениця) дає повну та обґрунтовану відповідь. Вона складається з доцільного і логічного теоретичного обґрунтування отриманого результату, правильного посилання на відповідні законодавчі та нормативні акти, але має окремі неточності у формулюваннях.
	12	Учень (учениця) ґрунтовно викладає правові питання, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела юридичної та правової інформації, зокрема наочні, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння у ході самостійного вирішення юридичних задач. Учень (учениця) дає повну, вичерпну відповідь. Вона складається з правильного юридичного результату, доцільного і логічного теоретичного обґрунтування виконаних розмірковувань; правильного посилання (за необхідності) на відповідні законодавчі та нормативні акти.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів

**освіти з основ правознавства
за виконання проєкту/презентації**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) використав матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми.
	2	Учнем (ученицею) тема не розкрита, відсутні головні віхи теми, є порушення логічного викладення.
	3	Учень (учениця) використав матеріали, що відповідають темі, а також ті, що не мають відношення до теми, тема не розкрита.
Середній	4	Учень (учениця) відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснює історичні терміни, подані в тексті проєкту/презентації, тема розкрита частково, є наявність орфографічних та технічних помилок.
	5	Робота учня (учениці) не відрізняється авторською індивідуальністю, процес розв'язання історичної теми неповний і неточний, використані як матеріали, що відповідають темі, а також ті, що не мають відношення до теми, робота виконана без дотримання академічної доброчесності або скопійована з інтернету.
	6	Учень (учениця) демонструє точне розуміння завдання, але аспекти теми викладені частково, установлює послідовність подій, стилю в оформленні не дотримано, не використані можливості комп'ютерної анімації, доповідач припускається негрубих мовленнєвих помилок під час виступу, порушує регламент, частково утримує увагу аудиторії.
Достатній	7	Учень (учениця) повно, логічно розкриває тему і головні аспекти теми проєкту/презентації, наявні негрубі помилки з точки зору орфографії та стилю, нераціонально використані можливості комп'ютерної анімації, доповідач грамотно викладає матеріал, проте не показує достатньо глибоких знань.
	8	Учень (учениця) демонструє точне розуміння завдання, грамотна робота з точки зору орфографії, але є невідповідності у вибраній кольоровій гамі, раціонально використані можливості комп'ютерної анімації, доповідач допускає негрубі мовленнєві помилки під час виступу, порушують регламент, частково утримує увагу аудиторії.
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки, використані матеріали повністю відповідають темі, матеріал викладений відповідно до норм правопису, має витриманий єдиний стиль, кольорову гаму, раціонально використані можливості комп'ютерної анімації, в роботі наявні авторські знахідки.
Високий	10	Учень (учениця) раціонально використав можливості комп'ютерної анімації, витримав єдиний стиль. Прослідковується повна самостійність під час виконання роботи. Під час захисту впевнено тримається перед аудиторією, володіє культурою мовлення, дотримується регламенту, утримує увагу аудиторії, рецензує відповіді учнів.
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлює власні судження, доповідач демонструє ерудицію, відображає міжпредметні зв'язки, може співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.

	12	Робота унікальна, містить велику кількість оригінальних, винахідницьких прийомів, доповідач володіє матеріалом теми в повному обсязі, мовлення чітке й правильне, робота відповідає нормам правопису, доповідач готовий до дискусії, притримується регламенту.
--	-----------	--

**Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів
освіти з основ правознавства
за ведення дискусії**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) пасивно слухає дискусію і не розуміє її тему, не володіє знаннями з цієї теми.
	2	Учень (учениця) частково розуміє тему дискусії, але виявляє епізодичні знання в процесі висловлення.
	3	Учень (учениця) розуміє тему дискусії, але володіє незначними знаннями з цієї теми, висловлює короткі речення, дає однозначні відповіді «так-ні».
Середній	4	Учень (учениця) за допомогою вчителя репродуктивно відтворює частину навчального матеріалу за темою дискусії одним-двома простими реченнями, намагається сформулювати власну думку.
	5	Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал за темою дискусії, здатний з помилками й неточностями формулювати власну точку зору.
	6	Учень (учениця) виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу за темою дискусії. Його (її) думки правильні, але недостатньо осмислені. Учень (учениця) у цілому правильно використовує окремі терміни, аналізує прості життєві ситуації.
Достатній	7	Учень (учениця) правильно відтворює навчальний матеріал за темою дискусії, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок. Під час дискусії вміє застосовувати метод аналогії.
	8	Знання учня (учениці) є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між соціальними (політичними, економічними) явищами, фактами, робити висновки, аналізує власну діяльність. Думки його (її) логічні, допускає певні неточності.
	9	Учень (учениця) добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у ході дискусії, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази, самостійно та правильно їх аргументує.
Високий	10	Учень (учениця) має повні, глибокі знання за темою дискусії, здатний(а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Висновок лише частково відповідає тезі або лише частково пов'язаний з аргументами та прикладами.
	11	Учень (учениця) має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм та правил ведення дискусій, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, розв'язувати проблемні питання, доводити власну точку зору.

	12	Учень (учениця) має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм та правил ведення дискусій, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення. Ґрунтовно викладає питання, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела інформації, зокрема наочні, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння у ході дискусій.
--	-----------	---

Додаток 14
до Положення
про систему оцінювання

**Критерії оцінювання навчальних
досягнень**
з предмету основи здоров'я

Рівні навчальних досягнень учнів	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) за допомогою вчителя може назвати окремі поняття, що стосуються здоров'я та безпеки життєдіяльності.
	2	Учень (учениця) має уявлення про елементарні поняття здорового способу життя й безпечної поведінки. За допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) відтворює окремі факти навчального матеріалу.
	3	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) фрагментарно відтворює елементарні поняття про здоровий спосіб життя. Під керівництвом і контролем учителя епізодично виконує практичні дії, що формують безпечну поведінку. Повторює оціночні судження інших без достатнього осмислення.
Середній	4	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) дає визначення окремих понять; частково характеризує ознаки здоров'я та безпечної поведінки; за допомогою вчителя виконує елементарні практичні дії, пов'язані з формуванням здорового способу життя й безпечної поведінки.
	5	Учень (учениця) самостійно дає визначення окремих понять; за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) відтворює навчальний матеріал, характеризуючи ознаки здоров'я, шляхи та методи його зміцнення та збереження життя. За допомогою інструкції та консультації вчителя, виконує практичні дії, пов'язані з формуванням здорового способу життя й безпечної поведінки. Повторює почуті від інших найпростіші оцінні судження про здоровий спосіб життя й безпечної поведінки
Достатній	6	Учень (учениця) самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал; за допомогою вчителя розв'язує прості типові навчальні ситуаційні задачі; характеризує окремі ознаки здоров'я, наводить прості приклади дій про збереження здоров'я. За допомогою інструкції та консультації вчителя виконує практичні дії, пов'язані з формуванням життєвих навичок здорового способу життя й безпечної поведінки. Пояснює найпростіші оцінні судження про здоровий спосіб життя й безпечної поведінки.

	7	Учень (учениця) загалом самостійно відтворює навчальний матеріал, розкриває суть понять; розв'язує прості типові ситуаційні задачі. Характеризує ситуації, що містять загрозу й потребують практичних дій. Висловлює окремі оцінні судження про стан здоров'я, поведінку в різних ситуаціях, свою та інших, міжособистісні стосунки.
	8	Учень (учениця) самостійно відповідає на поставлені запитання; дає порівняльну характеристику явищам і процесам, які характеризують здоров'я. Визначає засоби, які необхідно використовувати у виконанні практичних дій. Обґрунтовує свої судження про здоровий спосіб життя й безпечну поведінку, опираючись на предметні знання та усталені норми.
	9	Учень (учениця) відтворює інформацію, відповідає на поставлені запитання; самостійно розв'язує стандартні ситуаційні завдання; пояснює зміст і послідовність операцій, що входять до складу практичних дій; за допомогою вчителя встановлює причинно-наслідкові зв'язки, робить нечітко сформульовані висновки; свідомо приймає рішення; володіє навичками самоконтролю.
Високий	10	Учень (учениця) обґрунтовано відповідає на запитання, передбачені навчальною програмою курсу; самостійно аналізує та розкриває суть явищ і процесів, що характеризують здоровий спосіб життя; узагальнює, систематизує, установлює причинно-наслідкові зв'язки; користується джерелами додаткової інформації. За допомогою вчителя розв'язує нестандартні ситуації; виконує практичні дії щодо здорового способу життя й безпечної поведінки, формулює висновки про конкретну оздоровчу діяльність; свідомо користується правилами здорового способу життя й безпечної поведінки. Висловлює оцінні судження про стан здоров'я власного й інших, поведінку свою та інших, міжособистісні стосунки.
	11	Учень (учениця) логічно, усвідомлено відтворює навчальний матеріал в межах навчальної програми курсу; самостійно аналізує й розкриває закономірності явищ і процесів, що характеризують здоровий спосіб життя й безпечної поведінки, їх сутність; установлює й обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки; аргументовано переконує в необхідності виконання дій щодо здорового способу життя й безпечної поведінки; самостійно користується джерелами додаткової інформації. Аналізує та обґрунтовує оцінні судження про стан здоров'я власного й інших, наслідки своїх дій, поведінку свою та інших.

	12	Учень (учениця) свідомо відтворює й розуміє навчальну інформацію за програмою курсу; може вести дискусію з конкретного питання здорового способу життя й безпечної поведінки з використанням знань суміжних програм; самостійно оцінює та характеризує різноманітні явища та процеси, які розкривають сутність здорового способу життя й безпечної поведінки; самостійно користується різними джерелами інформації, у тому числі й рекомендованими вчителем. Розв'язує проблемні завдання; має здоров'язберігаючі життєві навички; вибирає безпечний варіант розв'язання нестандартної ситуації; визначає мету своїх дій і знаходить альтернативні та вибирає й обґрунтовує оптимальні шляхи її досягнення; оцінює тимчасові та довгострокові наслідки вибраного варіанту; робить обґрунтовані висновки. Виявляє особисту позицію щодо здорового способу життя й безпечної поведінки. Обґрунтовує цінність набутих знань і сформованих розумових і практичних умінь і життєвих навичок для власного здоров'я.
--	----	---

**Критерії оцінювання навчальних досягнень з предмету
основи здоров'я за практичну роботу**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень здобувачів освіти
Початковий	1	Учень розрізняє окремі поняття і явища, які вивчаються на даному етапі, дає їм характеристики окремими словами (напр. пожежа – це вогонь, небезпека – це страшно і т.д). Учень не виконує елементарних навичок здорового способу життя (ЗСЖ). Без допомоги вчителя не може повторити окремі практичні дії щодо ЗСЖ. Учень не підготувався до цієї практичної роботи і наявні знання не дають можливості зробити правильні висновки.
	2	Учень виявляє низький рівень знань теоретичного матеріалу, на елементарному рівні дає характеристику поняттям і явищам, які вивчаються на певному етапі. За допомогою вчителя або добре підготовлених однокласників частково виконує практичні дії щодо ЗСЖ.
	3	Учень виділяє окремі особливості об'єктів і явищ, прагне дати їм характеристику. Практична робота виконана і оформлена учнем з допомогою вчителя або добре підготовлених однокласників, але висновки не зроблені, або зроблені неправильно. Учень за інструкцією і з допомогою вчителя епізодично виконує практичні дії, що входять у норми ЗСЖ, але самостійно відтворити їх не може.
Середній	4	Учень описує явища й об'єкти, що вивчаються і відтворює частину матеріалу на фрагментарному рівні, виявляє елементи допитливості, але в нього виникають труднощі при практичному застосуванні навичок і дій щодо ЗСЖ. Учень допускає неточності та неохайності при оформленні результатів роботи, висновки в роботі зроблені помилкові або відсутні.

	5	Учень здатний з допомогою вчителя логічно відтворити значну частину матеріалу, знімає показники спостережень, за інструкцією виконує практичні дії ЗСЖ. Учень допустив неточності та неохайність при оформленні результатів роботи, але висновки зробив правильні, хоча і на елементарному рівні.
	6	Учень самостійно виконує основну частину практичної роботи, за допомогою вчителя розв'язує прості типові навчальні ситуаційні задачі; за інструкцією, звертаючись за консультацією до вчителя, виконує практичні дії ЗСЖ; робить деякі висновки. Практична робота виконана учнем у повному обсязі самостійно. Допустив відхилення від необхідної послідовності виконання, які не впливають на правильність кінцевого результату.
Достатній	7	Учень починає усвідомлювати мету практичної роботи, встановлює й описує причинно-наслідкові зв'язки. Оперує основними поняттями й термінами. Учень розв'язує прості типові ситуаційні задачі; за інструкцією виконує практичні дії ЗСЖ, робить неповні висновки, допускає неточності при оформленні результатів роботи.
	8	Учень використовує названі вчителем джерела знань (сторінку підручника, статистичного довідника та ін.), розв'язує типові ситуаційні завдання, аргументує власні дії, виправляє допущені помилки щодо реалізації ЗСЖ; за інструкцією виконує практичні дії ЗСЖ, робить нечітко сформульовані висновки, допускає неточності при оформленні результатів роботи.
	9	Учень уміє аргументувати, відстояти свій погляд, виявляє особливу допитливість при вивченні об'єктів і явищ. Помічає деталі, вільно використовує здобуті знання, вирішуючи стандартні ситуації, бачить причинно-наслідкові зв'язки, володіє вміннями, необхідними для самостійного виконання практичної роботи, виправляє помилки щодо ведення ЗСЖ; виконує практичні дії ЗСЖ, робить чітко сформульовані висновки. Допустив неточності в оформленні результатів роботи.
Високий	10	Учень вільно використовує здобуті знання, самостійно робить висновки й узагальнення, використовує знання в повсякденній діяльності. Вільно класифікує більшість предметних понять. Учень під керівництвом учителя виконує практичні дії щодо ЗСЖ, робить логічно побудовані висновки відповідно до мети конкретної оздоровчої діяльності. Практична робота виконана в повному обсязі з дотриманням необхідної послідовності та інструктивних рекомендацій.
	11	Учень вміє оцінювати діяльність людини та її вплив на природу, розуміє суть проблем. Пропонує виходи з нестандартних ситуацій, вільно переходить від аналізу окремих явищ до аналізу загальної системи. Визначає причинно-наслідкові зв'язки, вільно володіє прийомами роботи з додатковими джерелами інформації, цифровими показниками. Учень ретельно виконує практичні дії, пов'язані зі ЗСЖ, робить обґрунтовані висновки. Робота оформлена акуратно, з дотриманням усіх вимог.

	12	Учень пропонує свої ідеї щодо вивчення того чи іншого явища. Усвідомлено обирає форми, методи, засоби й прийоми виконання практичної роботи відповідно до поставленої мети навчання. розв'язує проблемні завдання; має здоров'язберігаючі життєві навички; вибирає безпечний варіант розв'язання нестандартної ситуації; визначає мету своїх дій і знаходить альтернативні та вибирає й обґрунтовує оптимальні шляхи її досягнення; робить обґрунтовані висновки. Обґрунтовує цінність життєвих навичок для власного здоров'я. Робота оформлена акуратно, з дотриманням усіх вимог. В ході виконання роботи та оформленні її результатів виявив творчий, оригінальний підхід.
--	----	---

**Критерії оцінювання навчальних досягнень з предмету
основи здоров'я за усну відповідь**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
початковий	1 бал	Учень не орієнтується про що йдеться у розмові з учителем.
	2 бали	Учень не розуміє суті поставлених завдань.
	3 бали	Учень не розуміє суті поставлених завдань, але робить спроби виправити ситуацію.
середній	4 бали	Учень не говорить на тему та в її межах, але розуміє про що йдеться.
	5 балів	Учень не говорить на тему без допомоги вчителя. Учень не вміє висловлювати власну думку щодо теми.
	6 балів	Учень говорить на тему та в її межах тільки з навідними питаннями вчителя. Учень вміє висловлювати власну думку щодо теми лише з допомогою вчителя.
достатній	7 балів	Учень говорить на тему та в її межах. Учень плутає найбільш вагомі факти та інформацію для розкриття теми та головної ідеї висловлювання. Учень вміє висловлювати власну думку з допомогою вчителя.
	8 балів	Учень говорить на тему та в її межах. Учень обирає найбільш вагомі факти та інформацію для розкриття теми та головної ідеї висловлювання. Учень викладає матеріал логічно але не послідовно. Учень вміє висловлювати власну думку щодо теми або проблеми обговорення чітко заргументацією без посилання на джерела інформації.
	9 балів	Учень говорить на тему та в її межах. Учень обирає найбільш вагомі факти та інформацію для розкриття теми та головної ідеї висловлювання. Учень викладає матеріал логічно і послідовно. Учень вміє висловлювати власну думку щодо теми або проблеми обговорення чітко з аргументацією без посилання на джерела інформації.

Високий	10 балів	Учень говорить на тему та в її межах. Учень обирає найбільш вагомі факти та інформацію для розкриття теми та головної ідеї висловлювання. Учень викладає матеріал логічно і послідовно. Учень будує вислови в певному стилі в залежності від цілі та ситуації. Учень відповідає чітко з додержанням пауз, наголосів та правильної інтонації. Учень вміє висловлювати власну думку щодо теми або проблеми обговорення чітко з аргументацією без посиланнями на джерела інформації. Мова учня не виразна, що досягається багатством словникового запасу, різноманіттям граматичного ряду, доцільним використанням емоційно-забарвлених можливостей мови.
	11 балів	Учень говорить на тему та в її межах. Учень обирає найбільш вагомі факти та інформацію для розкриття теми та головної ідеї висловлювання. Учень викладає матеріал логічно і послідовно. Учень будує вислови в певному стилі в залежності від цілі та ситуації. Учень відповідає чітко з додержанням пауз, наголосів та правильної інтонації. Учень вміє висловлювати власну думку щодо теми або проблеми обговорення чітко з аргументацією та посиланнями на джерела інформації. Мова учня не виразна, що досягається багатством словникового запасу, різноманіттям граматичного ряду, доцільним використанням емоційно-забарвлених можливостей мови.
	12 балів	Учень говорить на тему та в її межах. Учень обирає найбільш вагомі факти та інформацію для розкриття теми та головної ідеї висловлювання. Учень викладає матеріал логічно і послідовно. Учень будує вислови в певному стилі в залежності від цілі та ситуації. Учень відповідає чітко з додержанням пауз, наголосів та правильної інтонації. Учень вміє висловлювати власну думку щодо теми або проблеми обговорення чітко з аргументацією та посиланнями на джерела інформації. Мова учня виразна, що досягається багатством словникового запасу, різноманіттям граматичного ряду, доцільним використанням емоційно-забарвлених можливостей мови.

**Критерії оцінювання навчальних
досягнень**

з предмету основи здоров'я за проєктну роботу

Рівні	Зовнішня оцінка	Оформлення й виконання роботи	Захист, презентація
-------	-----------------	-------------------------------	---------------------

Високий	Проект має соціальну значущість, висунуті актуальні проблеми, всебічно розглянута проблема. У процесі роботи використані різноманітні методи дослідження й обробки отриманих результатів, продемонстрована нестандартність мислення. Прийняті рішення доведені, висновки аргументовані. Кожен з учасників проекту працював активно, рішення приймалися колективно; учасники демонстрували взаємодоповнюваність, взаємодопомогу, демократичність і діловий стиль у спілкуванні.	Проект демонструє реальну, практичну спрямованість і значимість. Учні виявили творчість, оригінальність. Цитування й бібліографія оформлені відповідно до вимог. Усі записи виконані якісно, відповідно до стандартних вимог. Рецензія відповідає вимогам.	Доповідь вирізняється якістю, переконаністю й аргументованістю. Продemonстрована глибина знань з предмету. Доповідач готовий до дискусії, дає повні відповіді на запитання, має ділові й вольові якості. Продemonстрована культура мовлення. Використана наочність.
Достатній	Проект має соціальну значущість, висунуті актуальні проблеми, але проникнення в них недостатнє. У процесі роботи використані різноманітні методи дослідження й обробки отриманих результатів, але учні мислили стандартно. Висновки й рішення недостатньо аргументовані. Учасники проекту працювали активно, колективно приймали рішення, але між їхніми діями спостерігалася не достатня злагодженість.	Проект демонструє реальну, практичну спрямованість і значимість. Учні працювали за зразком, стандартно. До- пущені окремі помилки в цитуваннях та оформленні бібліографії. У записах спостерігалися окремі порушення стандартних вимог. Рецензія відповідає вимогам	Доповідь переконлива, але не всі твердження достатньо аргументовані. Не продемонстрована глибина знань з предмету. Доповідач має ділові й вольові якості, готовий до дискусії, але наявні недоліки у відповідях на запитання. Допущені мовленнєві недоліки. Використана наочність.

Середній	Проект не має соціальної значущості, проблеми не вирізняються актуальністю, розроблені поверхнево. Учні мислили стандартно. Рішення й висновки не аргументовані. Учні працювали неактивно, незлагоджено.	Проект не має практичної спрямованості. Записи виконані з порушенням стандартних вимог. Рецензія оформлена неправильно	Доповідь недостатньо аргументована, не переконлива. Знання з предмету поверхові. Мовлення не розвинене. Наочність відсутня.
Початковий	Проект не має соціальної значущості, висунуті проблеми не розроблені. Учні працювали безсистемно. Проект не має висновків, чітко висловлених рішень. Не всі учні працювали над проектом	Проект не має практичної спрямованості. Допущені мовні та мовленнєві помилки, порушенні вимоги до виконання роботи. Рецензія відсутня.	Доповідь не підготовлена. Рівень знань з предмету низький. Мовлення не розвинене. Наочність відсутня.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Вимоги до виконання письмових робіт учнів і перевірки зошитів з української мови 8—11-ті класи

Види письмових робіт

Основними видами класних і домашніх письмових робіт учнів з української мови є:

- класні й домашні вправи (домашні вправи не більше двох); якщо ж уроки спарені, то для виконання вдома пропонується 2 або 3 вправи;
- словникові диктанти (кількість слів: 36 — 9—10-ті кл., 48 — 11-ті кл.);
- навчальні диктанти, твори й перекази;
- самостійні роботи;
- тестові завдання;
- складання таблиць, схем, написання конспектів (в старших класах), робота зі словниками та інші види робіт, передбачені чинними програмами.

Кількість і призначення учнівських зошитів

- Кількість робочих зошитів з української мови визначається за класами:
 - 8—9-ті класи — по два зошити;
 - 10—11-ті класи — по одному зошиту.
- Для контрольних робіт з української мови в усіх класах використовують по одному зошиту (тематичні контрольні роботи, контрольні диктанти, всі види контрольної мовленнєвої діяльності).
- Зошити для контрольних робіт мають зберігатися в школі протягом всього навчального року.

Порядок перевірки письмових робіт

• Зошити для навчальних класних і домашніх робіт з української мови перевіряють:

- у 8—9-х класах — 2—3 рази на місяць;
- в 10—11-х класах — двічі на місяць.

• **Оцінку за ведення зошитів з української мови виставляють один раз на місяць у кожному класі окремою колонкою в журналі.**

- Виставляючи оцінку за ведення зошита з мови, слід урахувати такі критерії:
 - наявність різних видів робіт;
 - грамотність (якість виконання робіт);
 - охайність;
 - уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог орфографічного режиму).

• Ведення зошитів з української мови оцінюється від 1 до 12 балів.

Орфографічний режим

- Записи в зошиті виконують кульковою ручкою із синім чорнилом чи його відтінками (для підкреслення членів речення, позначення значущих частин слова, оформлення таблиць, схем тощо використовують простий олівець).
- Між класною й домашньою роботою пропускають два рядки (між видами робіт, що входять до складу класної чи домашньої роботи, рядків не пропускають).

- Дату класної, домашньої та контрольної роботи з української мови у 8—11-х класах записують так: на першому рядку дату записують словами, а на другому — вид роботи (класна, домашня чи контрольна):

Сьоме лютого

Класна робота

- У зошитах для контрольних робіт з української мови в усіх класах записують дату й лише назву роботи:

Сьоме лютого

Читання мовчки (заголовок тексту)

- Після заголовків, назв видів робіт, підпису зошита крапку не ставлять.
- Зразок підпису зошита:

Зошит
для робіт з української мови
учня 9-Б класу
Наукового ліцею
м. Кам'янського
Мельниченка Андрія

Зошит
для контрольних робіт
з української мови
учениці 6 класу
Наукового ліцею
м. Кам'янського
Шевчук Олени

- Неправильний запис охайно перекреслюють (а не беруть у дужки чи витирають гумкою або замальовують коректором).
- Записи учнівських робіт ведуть із верхнього рядка аркуша.

Технічні правила перевірки учнівських письмових робіт

- Усі записи, помітки й виправлення в учнівських письмових роботах слід виконувати ручкою з червоним чорнилом.

- Виявлені помилки позначають так:

— орфографічні, пунктуаційні та граматичні помилки на вивчені вже правила підкреслюють горизонтальною рисою й на березі (полі) в цьому ж рядку вказують тип помилки І — орфографічна, V — пунктуаційна, г — граматична), помилки на ще не вивчені правила виправляють, перекреслюючи їх скісною (/) рисою й, надписуючи потрібну літеру чи розділовий знак, вказують на березі (полі) тип помилки, проте її не враховують при остаточному визначенні оцінки;

— лексичні (неточність у слововживанні, тавтологія, росіянізми тощо), стилістичні (стильова невідповідність дібраних мовних засобів, одноманітність дібраних мовних засобів тощо) та змістові помилки (логічні — втрата послідовності викладу, неправильний поділ тексту на абзаци; фактичні — неправильно вказано дату, власну назву тощо) підкреслюють горизонтальною хвилястою рисою й на березі (полі) в цьому ж рядку вказують тип помилки (л — лексична, с — стилістична, з - змістова).

2. Оцінювання мовних знань і вмінь

Видами оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови є поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та державна підсумкова атестація.

Поточне оцінювання - це процес установлення рівня навчальних досягнень учнів

щодо оволодіння змістом предмета, уміннями й навичками відповідно до вимог навчальної програми.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі поурочного вивчення теми. Його основними завданнями є: встановлення й оцінювання рівнів розуміння й первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між ними і засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь і навичок. Формами поточного оцінювання є індивідуальне, групове і фронтальне опитування; виконання учнями різних видів письмових робіт; взаємоконтроль учнів у парах і групах; самоконтроль тощо.

Для контрольної перевірки мовних знань і вмінь використовуються завдання у тестовій формі, складені на матеріалі слова, сполучення слів, речення, груп пов'язаних між собою речень. Одиницею контролю є вибрані учнями правильні варіанти виконання завдань тестового характеру й самостійно дібрані приклади.

Оцінювання здійснюється таким чином, щоб за зазначену вище роботу учень міг одержати від 1 балу (за сумлінну роботу, яка не дала задовільного результату) до 12 балів (за бездоганно виконану роботу).

3. Оцінювання правописних (орфографічних і пунктуаційних) умінь учнів

Основною формою перевірки орфографічної й пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий диктант. Матеріалом є текст, доступний для учнів певного класу. Перевірку здійснюють фронтально за традиційною методикою.

Обсяг диктанту по класах:

Клас	Кількість слів в тексті
8-й	120-140
9-й	140-160
10-й	170-180
11-й	180-190

П р и м і т к а. У визначенні кількості слів у диктанті враховують як самостійні, так і службові слова.

Для контрольних диктантів використовують тексти, у яких кожне з опрацьованих протягом семестру правил орфографії та/чи пунктуації були представлені 3-5 прикладами. Учні записують текст із голосу вчителя.

Диктант оцінюють одним балом на основі таких вимог: орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюють однаково; виправляють, але не враховують такі орфографічні й пунктуаційні помилки:

- 1) на правила, які не містить шкільна програма;
- 2) на ще не вивчені правила;
- 3) у словах із написаннями, що не перевіряються, над якими не проводилась спеціальна робота;
- 4) у передачі так званої авторської пунктуації.

Повторювані помилки (помилка у тому ж слові, яке повторюється у диктанті кілька разів), вважають однією помилкою; **однотипні помилки** (на те саме правило), але в різних словах вважають різними помилками; розрізняють грубі й негрубі помилки; зокрема, до негрубих відносять такі:

- 1) у винятках з усіх правил;
- 2) у написанні великої букви в складних власних найменуваннях;

- 3) у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- 4) у випадках, коли замість одного знаку поставлений інший;
- 5) у випадках, що вимагають розрізнення не і ні (у сполученнях не хто інший, як; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...);
- 6) у пропуску одного із сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
- 7) у заміні українських букв російськими;
- п'ять виправлень (неправильне написання на правильне) прирівнюються до однієї помилки.

Нормативи оцінювання по балах:

Бали	Кількість помилок
	15-16 і більше
1	15-16 і більше
2	13-14
3	11-12
4	9-10
5	7-8
6	5-6
7	4
8	3
9	1+1 (негруба)
10	1
11	1 (негруба)
12	—

4. Критерії оцінювання словникового диктанту

Кількість слів та балів у словниковому диктанті:

- 1) 36 - у 8-10 класах (0.33 - одне слово);
- 2) 48 - в 11 класі (0.25 - одне слово).

5.

Критерії

оцінювання тестових завдань з української мови

Для контрольної перевірки використовують завдання тестового характеру, складені на матеріалі слова, сполучення слів, речення, груп пов'язаних між собою речень. Учитель визначає, який із запропонованих нижче варіантів тестового контролю з його погляду доцільніший.

Бал	% виконаної роботи
12	100%
11	99-96%
10	95-90%
9	89-80%
8	79-72%
7	71-60%
6	59-51%
5	50-41%
4	40-31%

3	30-21%
2	20-11%
1	10-1%

6. Критерії оцінювання есе

Есе – самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу. **Види есе:**

Вільне есе	Формальне есе
Ознаки: невеликий обсяг (7-10 речень); вільна форма і стиль викладу; довільна структура; обов'язкова вимога – наявність позиції автора; обмеження в часі – 5 – 10 і 10 – 15 хв.	Ознаки: дотримання структури тексту, наявність відповідних компонентів (тези, аргументи, приклади, оцінювальні судження, висновки); обґрунтування (аргументування) тези; обмеження в часі – .

Вільне есе обмежене в часі (). До нього доцільно вдаватися на кожному уроці й на різних етапах його: цілевизначення, закріплення, рефлексії тощо.

Для написання формального есе виділяють більше часу: від 20 до 45 хвилин.

Види формального есе:

- інформаційне (есе-розповідь, есе-визначення, есе-опис);
- критичне;
- есе-дослідження (порівняльне есе, есе-протиставлення, есе причини-наслідку, есе-аналіз).

Вимоги до формального есе:

1. Обсяг – 1 – 2 сторінки тексту (120-200 слів).
2. Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.
3. Кожен абзац есе розкриває одну думку.
4. Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.
5. Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до обговорюваного питання, а з іншого – самим питанням. Необхідно уникати різких стрибків від однієї ідеї до іншої, думка має розкриватися послідовно.
6. Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.
7. Есе має містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

Структура есе:

Есе складається з таких частин – вступ, основна частина, висновок.

Вступ – обґрунтування вибору теми есе.

Основна частина – теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій.

Висновок – узагальнення й аргументовані висновки до теми тощо. Підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині.

Критерії оцінювання мовного та змістового оформлення есе

Критерії оцінювання змісту есе	Бали	Критерії оцінювання мовного оформлення есе		Бали
Вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів		Грамотність		
		орфографічні, пунктуаційні, помилки	лексичні, граматичні, стилістичні	
Побудованому учнем (ученицею) тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи; теза не відповідає запропонованій темі; не наведено жодного аргументу.	1	13 і більше	9-10 і більше	1
Побудоване учнем (ученицею) висловлення характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексики і граматична будова мовлення; теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладу немає або він не є доречним.	2	12		2
Учневі (учениці) слід працювати над виробленням умінь послідовніше й чіткіше викладати власні думки, дотримуватися змістової та стилістичної єдності висловлення, потребує збагачення та урізноманітнення лексики й граматична будова висловлення; теза частково відповідає запропонованій темі; наведений аргумент не впливає з тези; приклад не є доречним; висновок сформульовано нечітко.	3	11		3
Висловлення учня (учениці) за обсягом складає дещо більше половини від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; чіткіше мають розрізняватися основна та другорядна інформація; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами; є недоліки за сімома показниками: посереднє розуміння теми; порушення послідовності побудови твору; рівень словникового запасу нижче середнього; відносна стильова єдність твору; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент.	4	9-10	7-8	4

За обсягом робота учня (учениці) наближається до норми, загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент; приклад непереконливий; висновок лише частково відповідає тезі, не пов'язаний з аргументом та прикладом; трапляються недоліки за низкою показників (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, не простежується основна думка, відносно струнка побудова твору, середній рівень словникового запасу, бракує стильової єдності.	5	7-8		5
За обсягом висловлення учня (учениці) сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний; учень (учениця) наводить один доречний аргумент; наводить непереконливий приклад; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами; робота характеризується недоліками за п'ятьма показниками: помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий, учень (учениця) неточно добирає слова й синтаксичні конструкції.	6	5-6		6
Учень (учениця) самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, формулює тезу, яка відповідає запропонованій темі; наводить один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі є недоліки (до чотирьох): відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; висловлювання не завжди конкретне, просторовий виклад міркувань, не підкріплених фактичним матеріалом нелогічне розташування абзаців, переходи між ними не є вмотивованими; основна думка не аргументується.	7	4	6	7
Учень (учениця) самостійно будує достатньо повне, осмислене висловлення, загалом ґрунтовно висвітлює тему, формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; наводить один доречний аргумент; приклад не конкретизований; висновок відповідає запропонованій темі; трапляються недоліки за трьома показниками: невміння пов'язати предмет обговорення із сучасністю, не добирає переконливі докази для	8	3	5	8

обґрунтування певного явища, відносно багатство словникового запасу, робота не відзначається різноманітністю та чіткістю слововживання.				
Учень (учениця) самостійно буде послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; наводить один доречний приклад; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації тощо.	9	1+1 (негруба)	4	9
Учень (учениця) самостійно буде послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання, чітко формулює тезу; певним чином аргументує різні погляди на проблему, наводить два доречні й переконливі аргументи, приклади; неординарна побудова твору, робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту, але за одним із критеріїв допущено помилку; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.	10	1	3	10
Учень (учениця) самостійно буде послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання; вправно формулює тезу; аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, наводить два доречні й переконливі аргументи для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; приклади конкретизовані; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.	11	1 (негруба)	2	11
Учень (учениця) самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлення відповідно до	12	—	1	12

мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить два доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв’язання певних життєвих проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів; робота відзначається багатством слововживання та художньою цінністю.				
---	--	--	--	--

7. Діалог

Бали	Характеристика складених учнями діалогів
1	В учня виникають значні труднощі в підтриманні діалогу. Здебільшого він відповідає на запитання лише “так” чи “ні” або аналогічними уривчастими реченнями ствердного чи заперечного характеру.
2	Учень відповідає на елементарні запитання короткими репліками, що містять недоліки різного характеру, але сам досягти комунікативної мети не може.
3	Учень бере участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, може не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати деякі запитання, припускаючись помилок різного характеру. Проте комунікативна мета досягається ним лише частково.
4	Учень бере участь у діалозі з нескладної за змістом теми, в основному досягає мети спілкування, проте репліки його недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином ситуацію спілкування, не відзначаються послідовністю, доказовістю; трапляється чимало помилок у доборі слів, побудові речень, їх інтонуванні тощо.
5	Учень бере участь у діалозі за нескладною за змістом мовленнєвою ситуацією, дотримується елементарних правил поведінки в розмові, загалом досягає комунікативної мети, проте допускає відхилення від теми, мовлення його характеризується стереотипністю, недостатньою різноманітністю і потребує істотної корекції тощо.
6	Учень успішно досягає комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, його репліки загалом є змістовними, відповідають основним правилам поведінки у розмові, нормам етикету, проте їм не вистачає самостійності суджень, їх аргументації, новизни, лаконізму в досягненні комунікативної мети, наявна певна кількість помилок у мовному оформленні реплік тощо.
7	Діалогічне мовлення учня за своїм змістом спрямовується на розв’язання певної проблеми, загалом є змістовним, набирає деяких рис невимушеності; з’являються елементи особистісної позиції щодо предмета обговорення, правила спілкування в цілому дотримуються, але ще є істотні недоліки (за 4-ма критеріями): невисокий рівень самостійності й аргументованості суджень, можуть траплятися відхилення від теми, помилки в мовному оформленні реплік.

8	Учень загалом вправно бере участь у діалозі за ситуацією, що містить певну проблему, досягаючи комунікативної мети, висловлює судження і певною мірою аргументує їх з допомогою загальновідомих фактів, у діалозі з'являються елементи оцінних характеристик, узагальнень, що базуються на використанні прислів'їв і приказок, проте допускаються певні недоліки за кількома критеріями (3-ма).
9	Учні самостійно складають діалог з проблемної теми, демонструючи загалом достатній рівень вправності й культури мовлення (чітко висловлюють думки, виявляють уміння сформулювати цікаве запитання, дати влучну, дотепну відповідь, здебільшого виявляють толерантність, стриманість, коректність у разі незгоди з думкою співрозмовника), але в діалозі є певні недоліки за 2-ма критеріями, наприклад: нечітко виражена особиста позиція співбесідників, аргументація не відзначається оригінальністю тощо.
10	Учні складають діалог за проблемною ситуацією, демонструючи належний рівень мовленнєвої культури, вміння формулювати думки, обґрунтовуючи власну позицію, виявляють готовність уважно й доброзичливо вислухати співрозмовника, даючи можливість висловитися партнеру по діалогу; додержуються правил мовленнєвого етикету; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу звичайно відповідає нормам, проте за одним з критеріїв можливі певні недоліки.
11	Учні складають діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж самі визначають проблему для обговорення), переконливо й оригінально аргументують свою позицію, зіставляють різні погляди на той самий предмет, розуміючи при цьому можливість інших підходів до обговорюваної проблеми, виявляють повагу до думки іншого; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу відповідає нормам.
12	Учні складають глибокий за змістом і досконалий за формою діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж самі визначають проблему для обговорення), демонструючи вміння уважно й доброзичливо вислухати співрозмовника, коротко, виразно, оригінально сформулювати свою думку, дібрати цікаві, влучні, дотепні, переконливі аргументи на захист своєї позиції, зокрема й із власного життєвого досвіду, зіставити різні погляди на той самий предмет; здатні змінити свою думку в разі незаперечних аргументів іншого; додержуються правил поведінки й мовленнєвого етикету в розмові.

8. Аудіювання (слухання — розуміння)

Перевірку аудіювання учнів здійснюють фронтально за допомогою тестових завдань. Перевіряють здатність учня сприймати на слух незнайоме за змістом висловлювання з одного прослуховування:

а) розуміти мету висловлювання; фактичний зміст; причинно-наслідкові зв'язки; тему й основну думку висловлювання; виражально-зображувальні засоби прослуханого твору;

б) давати оцінку прослуханому.

Для здобуття достовірних результатів тестування кількість варіантів відповідей на тестове завдання не повинна бути меншою від чотирьох. Запитання мають торкатися всіх зазначених вище характеристик висловлювання й розташовуватися в порядку наростання їх складності.

У п'ятому класі учням пропонуються 6 запитань із чотирма варіантами відповідей, 6-9 класах - 12 запитань з чотирма варіантами відповідей.

Матеріал для контрольного завдання є зв'язне висловлювання (текст) добирається відповідно до вимог програми для кожного класу

Обсяг тексту для аудіювання орієнтовно визначається так:

Клас	Обсяг текстів, що належать до	
	художнього стилю	інших стилів
8-й	700-800	600-700
9-й	800-900	700-800
10-й	900-1000	800-900
11-й	1000-1100	900-1000

Правильну відповідь на кожне із 6 запитань оцінюють двома балами, кожне із 12 запитань оцінюють одним балом. Оцінювання здійснюється з огляду на те, що за цей вид діяльності учень може одержати від 1 балу (за сумлінну роботу, яка ще не дала належного результату) до 12 балів (за бездоганно виконану роботу).

Критерії оцінювання мовленнєвої діяльності - аудіювання

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1	Учень/учениця розуміє окремі ідеї та усного мовлення без розуміння загального змісту.
	2	Учень/учениця розуміє окремі ідеї та усного мовлення без розуміння загального змісту та деталей почутого з наочностями. Виконує менше третини (15-29%) завдань правильно.
	3	Учень/учениця розуміє окремі ідеї та усного мовлення без розуміння загального змісту та деталей почутого з наочностями.
Середній	4	Учень/учениця розуміє лише ключові ідеї прослуханого та потребує сторонньої допомоги для розуміння детального змісту тексту. Виконує трохи більше третини (33-40%) завдань правильно.
	5	Учень/учениця розуміє деякі ідеї прослуханого та ідентифікує окремі факти почутого. Повний зміст усного висловлювання розуміє лише за наявності наочностей (тексту, візуальної підтримки тощо). Виконує менше половини (41-49%) завдань правильно.
	6	Учень/учениця розуміє лише ключові ідеї прослуханого та потребує сторонньої допомоги для розуміння детального змісту тексту. Виконує половину (50%) завдань правильно.
Достатній	7	Учень/учениця розуміє прослуханий текст взагалі та може виокремити основні ідеї змісту. Виконує більшість завдань (55%) правильно.
	8	Учень/учениця вміє розуміє прослуханий текст взагалі та може виокремити основні ідеї змісту. Виконує більшість завдань (60%) правильно.
	9	Розуміє зміст усного тексту, почуте в деталях та вміє виокремити основні ідеї почутого. Складніші чи більш розгорнуті розмови потребують частих повторів та візуальної підтримки для розуміння почутого.
Високий	10	Повністю розуміє та може аналізувати зміст прослуханого тексту, інформативних чи розповідних бесід, оголошень, інструкцій чи історій. Розуміє основну інформацію почутого більш розгорнутих та складніших

		текстів (статей, історій тощо) відповідного рівня. Виконує правильно 80 % завдань відповідного рівня
	11	Розуміє зміст усного тексту повністю, аналізує зміст інформативних чи розповідних бесід, оголошень, інструкцій, повідомлень чи історій. Може сприймати складніші розмови.
	12	Розуміє зміст усного тексту повністю, аналізує зміст інформативних чи розповідних бесід, оголошень, інструкцій, повідомлень чи історій. Може сприймати складніші розгорнуті розмови (новини, пісні, відео) з частковим розумінням почутого та розумінням основної інформації.

9. Говоріння й письмо (діалогічне й монологічне мовлення)

ДІАЛОГІЧНЕ МОВЛЕННЯ

Під час оцінювання діалогу перевіряють здатність учнів:

- а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється;
- б) демонструвати вміння:
 - складати діалог відповідно до запропонованої ситуації й мети спілкування;
 - самостійно досягати комунікативної мети;
 - використовувати репліки для стимулювання, підтримання діалогу, формули мовленнєвого етикету;
 - дотримуватися теми спілкування;
 - додержуватися правил спілкування;
 - дотримуватися норм літературної мови;
 - демонструвати певний рівень вправності у процесі діалогу (стилістичність, логічність, виразність, доречність, винахідливість тощо);
- в) висловлювати особисту позицію щодо теми, яка обговорюється;
- г) аргументувати висловлені тези, ввічливо спростовувати помилкові висловлювання співрозмовника.

Зазначені характеристики діалогу є основними критеріями під час його оцінювання.

Матеріал для контрольних завдань добирається з урахуванням тематики соціокультурної змістової лінії чинної програми, рівня підготовки, вікових особливостей і пізнавальних інтересів учнів.

Орієнтовна кількість реплік зазначена в мовленнєвій змістовій лінії чинної програми з української мови в державних вимогах до рівня мовленнєвої компетентності учнів кожного класу.

Обсяг діалогу визначають так:

Клас	Орієнтовна кількість реплік
8-й	10-12 реплік
9-й	12-14 реплік

Під час оцінювання діалогу необхідно диференціювати репліки на розгорнуті (складаються з двох і більше речень) і нерозгорнуті (виражені одним реченням). Якщо репліки розгорнуті, то їх кількість зменшується. До вказаної кількості не зараховують слів, що відносять до мовленнєвого етикету (звертання, привітання, прощання тощо).

ВИМОГИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ДІАЛОГУ

<i>Рівень</i>	<i>Характеристика складених учнями діалогів</i>	<i>Бали</i>
Початковий	Учні беруть участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, можуть не лише відповісти на запитання	1-3
	співрозмовника, а й формулювати деякі запитання, припускаючись помилок різного характеру. Проте комунікативна мета досягається ними лише частково.	
Середній	Учні успішно досягають комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, їхні репліки загалом є змістовними, відповідають основним правилам поведінки в розмові, нормам етикету, проте їм не вистачає самостійності суджень, їх аргументації, новизни, лаконізму в досягненні комунікативної мети, наявна певна кількість помилок у мовному оформленні реплік тощо.	4-6
Достатній	Учні самостійно складають діалог з проблемної теми, демонструючи загалом достатній рівень вправності й культури мовлення: чітко висловлюють думки, виявляють уміння сформулювати цікаве запитання, дати влучну, дотепну відповідь, здебільшого виявляють толерантність, стриманість, коректність у разі незгоди з думкою співрозмовника, але в діалозі є певні недоліки: нечітко виражається особиста позиція співрозмовників, аргументація не відзначається оригінальністю тощо.	7-9
Високий	Учні складають діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж самі визначають проблему для обговорення), переконливо й оригінально аргументують свою позицію, зіставляють різні погляди на той самий предмет, розуміючи при цьому можливість інших підходів до обговорюваної проблеми, виявляють повагу до думки іншого; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу відповідає нормам.	10-12

МОНОЛОГІЧНЕ МОВЛЕННЯ

Говоріння (усні переказ і твір); письмо (письмові переказ і твір)

Під час оцінювання монологічного мовлення учнів основної школи перевіряють їхню здатність:

а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається (усно чи письмово);

б) демонструвати вміння:

- будувати висловлювання певного обсягу, добираючи і впорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод із кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо);

- ураховувати мету спілкування, адресата мовлення;

- розкривати тему висловлювання;

- виразно відображати основну думку висловлювання, диференціюючи матеріал на головний і другорядний;

- викладати матеріал логічно, послідовно;

- використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови;

- додержуватися єдності стилю;

в) виявляти своє ставлення до предмета висловлювання, розуміти можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;

г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема:

- трансформувати одержану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання;

- створювати оригінальний текст певного стилю;

- аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази;

- викладати матеріал виразно, доречно, економно, виявляти багатство лексичних і граматичних засобів.

Критерії оцінювання мовленнєвої діяльності - говоріння

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1	Учень/учениця використовує окремі непов'язані фрази та словосполучення.
	2	Учень/учениця використовує окремі непов'язані фрази та словосполучення.
	3	Учень/учениця має значні складнощі з передавання основної думки усних висловлювань. Використовує окремі непов'язані фрази та словосполучення.
Середній	4	Учень/учениця має труднощі із передаванням основної думки в усних висловлюваннях навіть у дуже знайомих повсякденних ситуаціях спілкування.
	5	Учень/учениця має труднощі із передаванням основної думки в усних висловлюваннях навіть у дуже знайомих повсякденних ситуаціях спілкування та використовує основний запас ізольованих слів і фраз із залученням кількох простих граматичних конструкцій.
	6	Учень/учениця має труднощі із передаванням основної думки в усних висловлюваннях навіть у дуже знайомих повсякденних ситуаціях спілкування та використовує основний запас ізольованих слів і фраз із залученням кількох простих граматичних конструкцій. Має значні труднощі у відповідях і репліках, зміст частково зв'язний з частим використанням сполучника «і».

Достатній	7	Учень/учениця створює короткі висловлювання, правильно застосовуючи прості граматичні форми в більшості завдань. Деякі помилки можуть заважати зрозуміти сказане повністю.
	8	Учень/учениця створює короткі висловлювання, правильно застосовуючи прості граматичні форми в більшості завдань. В усному мовленні вимова є здебільшого зрозумілою, хоча й може містити деякі недоліки.
	9	Змістове наповнення усних повідомлень здебільшого актуальне з використанням основного словникового запасу належним чином. Учень/учениця створює короткі висловлювання, правильно застосовуючи прості граматичні форми в більшості завдань. В усному мовленні вимова є здебільшого зрозумілою, хоча й може містити деякі недоліки.
Високий	10	В усному мовленні загалом уміло використовує повсякденну лексику належним чином та вживає прості граматичні форми. Допускаються незначні неточності у використанні лексики та граматики, що не заважають розумінню висловлювання.
	11	В усному мовленні уміло використовує повсякденну лексику належним чином та вживає прості граматичні форми. Допускаються незначні неточності у використанні лексики. Учень-учениця намагаються вживати складніші конструкції з добре заученими висловлюваннями. Вимова учня/учениці є здебільшого зрозумілою.
	12	В усному мовленні уміло використовує повсякденну лексику належним чином та вживає прості граматичні форми. Допускаються незначні неточності у використанні лексики та граматики, що не заважають розумінню висловлювання. Учень-учениця намагаються вживати складніші конструкції з добре заученими висловлюваннями.

Переказ. Переказ із творчим завданням

Матеріалом для переказу (усного/письмового) можуть бути: текст, що читає вчитель, або попередньо опрацьований текст; самостійно прочитаний матеріал з газети, журналу, епізод кінофільму чи телепередачі, розповідь іншої людини про певні події, народні звичаї тощо. Під час написання переказу з творчим завданням, учням пропонують, окрім того, також завдання, що передбачає написання творчої роботи, обов'язково пов'язаної зі змістом переказу.

Обсяг тексту для переказу орієнтовно визначають так:

Клас	Кількість слів
8-й	250-300
9-й	300-350
10-й	350-400
11-й	400-450

Обсяг тексту для стислого чи вибіркового переказу має бути у 1,5-2 рази більшим за обсяг тексту для докладного переказу.

Якщо для контрольної роботи використовуються інші джерела, то матеріал добирається так, щоб обсяг переказу міг бути у межах пропонуєваних для певного класу норм. Тривалість звучання *усного* переказу - 3-5 хвилин.

Обсяг творчого завдання до переказу, виконаного письмово:

Клас	Кількість сторінок
8-й	0,5-0,75 0,75-1,0
9-й	
10-й	
11-й	1,0-1,5

Твір

Матеріалом для твору (усного/письмового) можуть бути: тема, сформульована на основі попередньо обговореної проблеми, життєвої ситуації, прочитаного та проаналізованого художнього твору; а також пропонувані для окремих учнів допоміжні матеріали (якщо обирається варіант диференційованого підходу до оцінювання).

Обсяг письмового твору, складеного учнем, орієнтовно визначається так:

Клас	Кількість сторінок
8-й	2,0-2,5
9-й	2,5-3,0
10-й	3,0-3,5
11-й	3,5-4,0

У монологічному висловлюванні оцінюють його зміст і форму (мовне оформлення). За усне висловлювання (переказ, твір) ставлять одну оцінку - за зміст, а також якість мовного оформлення (орієнтовно, спираючись на досвід учителя і не підраховуючи помилок, - зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

Оцінюючи усне висловлювання, ураховують наявність відхилень від орфоепічних норм, правильність інтонування речень; у письмових висловлюваннях - наявність:

- 1) орфографічних і пунктуаційних помилок, які підраховують сумарно, без диференціації;
- 2) лексичних, граматичних і стилістичних.

За письмове мовлення виставляють також одну оцінку: на основі підрахунку допущених недоліків за зміст і помилок за мовне оформлення, ураховуючи їх співвідношення.

Під час виведення єдиної оцінки за письмову роботу до кількості балів, набраних за зміст переказу чи твору, додають кількість балів за мовне оформлення, і їхню суму ділять на два. При цьому якщо частка не є цілим числом, то вона заокруглюється у бік більшого числа.

Вимоги до оцінювання монологічного мовлення

Рівень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів	Грамотність	
			Припусти ма кількість орфогра фічних і граматичн их і стилістич них помилк	
І. Початковий	1	Побудованому учнем (ученицею) тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи.	15-16 і більше	9-10
	2	Побудований учнем (ученицею) текст (висловлювання) характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; лексика і граматична будова мовлення потребують збагачення й урізноманітнення.	13-14	
	3	Висловлювання не є завершеним текстом; учень (учениця) слабко дотримується послідовності й чіткості під час викладення власних думок; недостатньо сформовані вміння дотримуватися змістової та стилістичної єдності; лексика й граматична будова висловлювання потребують збагачення та урізноманітнення.	11-12	
II. Середній	4	Висловлювання учня (учениці) за обсягом складає дещо більше половини від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; розкриття теми має бути повнішим, ґрунтовнішим і послідовнішим; чіткіше мають розрізняватися основна та другорядна інформація; потребує урізноманітнення добір слів, більше має використовуватися авторська лексика.	9-10	7-8
	5	За обсягом робота учня (учениці) наближається до норми, загалом є завершеною; тему значною мірою розкрито, проте вона потребує глибшого висвітлення; має бути виражена основна думка, посилена єдність стилю, урізноманітнене мовне оформлення.	7-8	
	6	За обсягом висловлювання учня (учениці) сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але вміння самостійно формулювати судження, належно їх аргументувати, точніше добирати слова й синтаксичні конструкції потребує вдосконалення.	5-6	
III. Достатній	7	Учень (учениця) самостійно створює зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, (з урахуванням виду переказу), вдало добирає лексичні засоби (використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), але вміння чітко висвітлювати тему, послідовно її викладати, належно аргументувати основну думку потребує вдосконалення.	4	5-6
	8	Учень (учениця) самостійно будує повне (з урахуванням виду переказу), осмислене висловлювання; загалом ґрунтовно висвітлює тему, добирає переконливі аргументи на користь власної позиції, однак словник, граматичне і стилістичне оформлення роботи потребують урізноманітнення.	3	

	9	Учень (учениця) самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст (з урахуванням виду переказу); загалом розкриває тему, висловлює основну думку (авторську позицію); вдало добирає лексичні засоби (використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), однак уміння виразно висловлювати особистісну позицію й належно її аргументувати потребує вдосконалення.	1+1 (негруба)	
IV. Високий	10	Учень (учениця) самостійно будує послідовний, повний (з урахуванням виду переказу) текст, ураховує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему (зіставляє свою позицію з авторською), робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту.	1	3
	11	Учень (учениця) самостійно будує послідовний, повний текст (з урахуванням виду переказу); дотримується комунікативного завдання.; аргументовано й чітко висловлює власну думку (ураховує авторську позицію); робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю.	1 (негруба)	2
	12	Учень (учениця) самостійно створює яскравий, оригінальний за думкою та оформленням текст (з урахуванням виду переказу); вичерпно висвітлює тему; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю й різноманітністю, стилістичною довершеністю.	—	1

10. Читання

Читання вголос

Перевірка читання вголос здійснюється індивідуально в 8-9 класах: учитель дає учневі текст, опрацьований на попередніх уроках, деякий час на підготовку і пропонує прочитати цей текст перед класом.

Матеріалом для контрольного завдання є знайомий учневі текст, дібраний відповідно до вимог програми для кожного класу; текст добирається з таким розрахунком, щоб час його озвучення (за нормативною швидкістю) окремим учнем дорівнював 1-2 хвилинам (для читання слід пропонувати невеликі тексти зазначених у програмі стилів, типів і жанрів мовлення, відносно завершені уривки творів або порівняно великий текст, розділений на частини, які читають кілька учнів послідовно).

Одиниця контролю: озвучений учнем текст (швидкість читання у звичайному для усного мовлення темпі - 80-120 слів за хвилину).

Вимоги до оцінювання

Рівень	Бали	Характеристика читання
--------	------	------------------------

Початковий	1-3	Учні читають ще дуже повільно, структурують текст і речення, читають і вимовляють слова, інтонують речення із значною кількістю помилок.
Середній	4-6	Учні читають зі швидкістю, що наближається до норми, поділяючи текст на речення, пов'язуючи слова в реченні між собою, але читають не досить плавно і виразно, припускаючись помилок в інтонуванні, вимові тощо.
Достатній	7-9	Учні читають плавно, з належною швидкістю, правильно інтонують речення і поділяють їх на смислові відрізки, але припускаються певних недоліків (вираження авторського задуму, виконання комунікативного завдання; норм орфоєпії, дикції).
Високий	10-12	Учні читають плавно, швидко, правильно інтонують речення і поділяють їх на смислові відрізки; добре відтворюють авторський задум, стильові особливості тексту, розв'язують комунікативне завдання; читають орфоєпічно правильно, з гарною дикцією.

Читання мовчки

Перевірка вміння читати мовчки здійснюється фронтально за допомогою тестових завдань. У 8-11 класах учням пропонують - 12 запитань з чотирма варіантами відповідей.

Запитання повинні торкатися фактичного змісту тексту, його причинно-наслідкових зв'язків, окремих мовних особливостей (переносне значення слова, виражальні засоби мови тощо), відображених у тексті образів (якщо є), висловлення оцінки прочитаного.

Матеріалом для контрольного завдання є незнайомі учням тексти різних стилів, типів жанрів мовлення, що містять монологічне й діалогічне мовлення (відповідно до вимог програми для кожного класу). Текст добирається таким чином, щоб учні, які мають порівняно високу швидкість читання, витрачали на нього не менше 1-2 хвилини часу й були нормально завантажені роботою.

Обсяг текстів для контрольного завдання визначається так:

Клас	Обсяг тексту для читання мовчки	
	художнього стилю	інших стилів
8-й	630-720 слів	480-540 слів
9-й	720-810 слів	540-600 слів
10-й	810 -900 слів	600-660 слів
11-й	900-990слів	660-720 слів

Критерії оцінювання мовленнєвої діяльності - читання

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1	Учень/учениця розуміє лише окремі ідеї прочитаного за наявності наочностей. Жодне завдання не виконано правильно.
	2	Учень/учениця розуміє лише окремі ідеї прочитаного за наявності наочностей. Виконує менше третини (15-29%) завдань правильно.
	3	Учень/учениця розуміє лише окремі ідеї прочитаного за наявності наочностей. Виконує третину (30%) завдань правильно.
Середній	4	Учень/учениця розуміє лише ключові ідеї прочитаного та потребує сторонньої допомоги для розуміння детального змісту тексту. Виконує трохи більше третини (33-40%) завдань правильно.
	5	Учень/учениця розуміє лише ключові ідеї прочитаного та потребує сторонньої допомоги для розуміння детального змісту тексту. Виконує менше половини (41-49%) завдань правильно.
	6	Учень/учениця розуміє лише ключові ідеї прочитаного та потребує сторонньої допомоги для розуміння детального змісту тексту. Виконує половину (50%) завдань правильно.
Достатній	7	Учень/учениця розуміє прочитаний текст взагалі та може виокремити основні ідеї змісту. Виконує більшість завдань (55%) правильно.
	8	Учень/учениця розуміє прочитаний текст взагалі та може виокремити основні ідеї змісту. Виконує більшість завдань (60%) правильно.
	9	Розуміє зміст письмового тексту в деталях та вмie виокремити основні ідеї прочитаного. Більш розгорнуті чи складніші тексти (статті, історії, електронні ресурси) потребують частих прочитань та візуальної підтримки для розуміння змісту.
Високий	10	Повністю розуміє та може аналізувати зміст прочитаного тексту, інформативних чи розповідних бесід, оголошень, інструкцій чи історій. Розуміє основну інформацію прочитаних більш розгорнутих та складніших текстів (статей, історій тощо) відповідного рівня. Виконує правильно 80 % завдань відповідного рівня
	11	Розуміє зміст письмового тексту повністю, аналізує зміст коротких листів, оголошень, інструкцій, повідомлень чи історій. Може розуміти складніші тексти (статті, історії, електронні ресурси) з частковим розумінням прочитаного та розумінням основної інформації.
	12	Розуміє зміст письмового тексту повністю, аналізує зміст коротких листів, оголошень, інструкцій, повідомлень чи історій. Може розуміти більш розгорнуті чи складніші тексти (статті, історії, електронні ресурси) відповідного рівня, учні можуть читати для розваги чи отримання інформації. З частковим розумінням прочитаного та розумінням основної інформації.

Оцінювання читання мовчки здійснюється за двома параметрами: розуміння прочитаного і швидкість читання. Розуміння прочитаного виявляється за допомогою тестової перевірки: правильна відповідь на кожне із 6 запитань оцінюється двома балами, а кожне із 12 запитань оцінюється одним балом (наприклад, вибір правильних відповідей на 12 запитань дає 12 балів).

Швидкість читання мовчки оцінюється із урахуванням норм, зазначених у державних вимогах до рівня мовленнєвої компетентності у мовленнєвій змістовій лінії програми з української мови для шкіл з українською мовою навчання для кожного класу.

Швидкість читання при виведенні бала за цей вид мовленнєвої діяльності враховується таким чином: бали 7-12 може одержати лише той учень, швидкість читання в якого не нижча, ніж мінімальний показник у нормативах для відповідного класу. Той, хто не виконує зазначених норм, одержує на два бали менше. Наприклад: за вибір 10 правильних відповідей учень 7 класу повинен одержати 10 балів; але якщо він читає зі швидкістю, меншою 120 слів за хвилину, то йому виставляється не 10, а 8 балів.

Загалом оцінювання здійснюється з огляду на те, що за цей вид мовленнєвої діяльності учень може одержати від 1 балу (за сумлінну роботу, яка ще не дала задовільного результату) до 12 балів (за правильні відповіді на запитання тестового характеру й належну швидкість читання).

Швидкість читання мовчки в кожному класі оцінюється з урахуванням таких норм:

Клас	Швидкість читання мовчки (слів за хвилину)
8-й	130 - 240
9-й	140 - 270
10-й	150 - 300
11-й	160 - 330

11. Українська мова НУШ

Початковий рівень (1 – 3 бали)

Планування та здійснення навчального пошуку, аналіз текстової та графічної інформації			Примітка вчителя/учня
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб	Плануєш і здійснюєш навчальний пошук	На елементарному рівні відтворюєш навчальний матеріал	
	Опрацьовуєш текстову та/або графічну інформацію	Опрацьовуєш навчальний матеріал і можеш відтворити фрагмент із нього окремим реченням	
Комунікація, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій			
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб	Створюєш короткі усні й письмові повідомлення	будуєш лише окремі, не пов'язані між собою речення; лексика висловлювання дуже бідна	
	Відтворюєш почуту або прочитану інформацію, допускаючи істотні змістові та / або логічні неточності	будуєш лише окремі фрагменти висловлювання; лексика й граматична будова мовлення бідна й одноманітна	
Виконання практичних завдань та розв'язання повсякденних проблем із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом			
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших	Виконуєш навчальну дію на рівні копіювання зразка її виконання	Розумієш навчальний матеріал і можеш дати відповідь у формі елементарного висловлювання	

<i>осіб</i>	Розпізнаєш, називаєш окремі об'єкти вивчення	Складаєш висловлювання, яке не є завершеним текстом, хибує на непослідовність викладу, пропуск фрагментів, важливих для розуміння думки; лексика й граматична будова збіднені	
Рефлексія власної навчально-пізнавальної діяльності			
<i>Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб</i>	Ти розпізнаєш помилки, логічні або змістові неточності в результатах навчальної діяльності після того, як на них вказує вчитель	маєш фрагментарні уявлення з предмета вивчення і можеш відтворити окремі його частини; під керівництвом учителя виконуєш найпростіший буквено-звуковий аналіз слів	

Середній рівень (4 – 6 балів)

Планування та здійснення навчального пошуку, аналіз текстової та графічної інформації			Примітка вчителя / учня
<i>Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб</i>	Плануєш й здійснюєш навчальний пошук	Умієш частково знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних вражень за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал	
	Ставиш запитання до змісту навчального матеріалу	Умієш ставити прості запитання до змісту прочитаного тексту	
	Опрацьовуєш або інтерпретуєш текстову та/або графічну інформацію без істотних змістовних і логічних неточностей	повторюєш та відтворюєш фактичний матеріал, за обсягом робота наближається до норми, помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність	
Комунікація, зокрема з використанням інформаційно - комунікаційних технологій			
<i>Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб</i>	Ти створюєш короткі усні та письмові повідомлення	Умієш в основному логічно побудувати невеличке висловлювання на задану тему, вдало добираєш лексичні засоби	

	Відтворюєш почуту або прочитану інформацію, без істотних змістовних та/або логічних неточностей	створюєш усне чи письмове висловлювання, яке характеризується уже певною завершеністю, зв'язністю, знаходиш в тексті приклади відповідно до сформульованого завдання	
	Презентуєш результати своєї навчальної діяльності	Можеш висловити оцінювальне судження й довести його одним-двома аргументами, завершити відповідь простим узагальненням, а також дати визначення вивчених правил	
Виконання практичних завдань та розв'язання повсякденних проблем із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом			
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб	Виконуєш навчальні дії із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом за зразком	умієш написати коротке повідомлення за зразком у межах вивченої теми, використовуючи обмежений набір засобів логічного зв'язку	
	Можеш порівняти окремі об'єкти вивчення	Умієш написати невеликий твір/лист за зразком у відповідності до поставленого комунікативного завдання, при цьому добір слів не завжди вдалий, бракує єдності стилю	
Рефлексія власної навчально-пізнавальної діяльності			
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб	Розпізнаєш й виправляєш окремі помилки та робиш часткові уточнення в результаті навчальної діяльності	Складаєш невеликий твір на основі вивченого, під керівництвом учителя описуєш природу, людей, тварин та їх дії; виконуєш вправи за зразком	

Достатній рівень (7 – 9 балів)

Планування та здійснення навчального пошуку, аналіз текстової та графічної інформації	Примітка вчителя / учня
--	-------------------------

Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб:	Плануєш й успішно здійснюєш навчальний пошук, не обмежуючись навчальним матеріалом	Умієш знаходити необхідну інформацію з додаткових джерел	
	Ставиш уточнювальні запитання	Умієш ставити прості запитання за змістом вивченого матеріалу	
	Використовуєш і порівнюєш інформацію з кількох джерел	Створюєш висловлювання, використовуючи довідкову літературу, розумієш значення вивчених термінів	
	Опрацьовуєш й логічно відтворюєш текстову та/або графічну інформацію	Володієш матеріалом і навичками аналізу слів за будовою, правилами переносу, буквено-звуковим аналізом за поданим учителем зразком	
Комунікація, зокрема з використанням інформаційно - комунікаційних технологій			
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб:	Ти створюєш деталізовані усні та письмові повідомлення	Самостійно створюєш достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, вдало добираєш лексичні засоби	
	Висловлюєш власну думку і наводиш приклади на її підтвердження	умієш підтримувати бесіду, вживаючи короткі репліки, добираєш аргументи на підтвердження власних міркувань	
	Презентуєш результати навчальної діяльності, зокрема з використання ІКТ (за доступності)	Володієш матеріалом та навичками комплексного аналізу слова, застосовуєш теорію в конкретних ситуаціях, демонструєш правильне застосування вивченого матеріалу	
Виконання практичних завдань та розв'язання повсякденних проблем із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом			
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб (застосовуєш знання, що охоплюються навчальним	Формулюєш проблемні питання, пропонуєш можливі способи виконання завдання, або розв'язання проблеми	Застосовуєш відомі факти, поняття для виконання стандартних навчальних завдань	

матеріалом у типових ситуаціях на рівні свідомого вибору, а саме):	Можеш аналізувати та порівнювати об'єкти вивчення	Володієш матеріалом та навичками комплексного аналізу слова, словосполучення, речення	
	Складаєш план для виконання/розв'язання відповідно до інструкції та/або успішно виконуєш окремі етапи такого виконання/розв'язання	Ти вмієш та знаєш як написати повідомлення на запропоновану тему, допускаючи ряд орфографічних помилок, які не ускладнюють розуміння інформації, демонструєш правильне застосування вивченого матеріалу	
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб:	Успішно виправляєш окремі помилки й робиш часткові уточнення в результаті навчальної діяльності	Володієш матеріалом, за зразком аналізуєш слово, словосполучення, речення, виправляєш допущені помилки, добираєш докази на підтвердження власної думки	
	Визначаєш окремі труднощі, що виникають у процесі власної навчально – пізнавальної діяльності й можливі шляхи їх подолання	Під час вивчення другорядних членів речення, виконання тестових завдань на встановлення відповідності	

Високий рівень (9 – 12 балів)

Планування та здійснення навчального пошуку, аналіз текстової та графічної інформації			Примітка вчителя / учня
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб:	Плануєш й успішно здійснюєш навчальний пошук, не обмежуючись навчальним матеріалом	Володієш матеріалом та навичками комплексного аналізу слова, словосполучення, речення, працюєш з різними джерелами інформації	
	Ставиш запитання на з'ясування причинно-наслідкових зв'язків	Умієш ставити різні види запитань до змісту прочитаного тексту	

	Використовуєш, порівнюєш і аналізуєш інформацію з різних джерел, критично її аналізуєш	Умієш аналізувати, узагальнювати й систематизувати та творчо використовувати дібраний матеріал	
	Опрацьовуєш й логічно інтерпретуєш текстову та/або графічну інформацію	Вмієш читати тексти, аналізувати їх і робити висновки, порівнюєш отриману інформацію з власним досвідом, використовуєш засвоєні факти для виконання нестандартних завдань	
<i>Комунікація, зокрема з використанням інформаційно - комунікаційних технологій</i>			
<i>Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб:</i>	Ти створюєш деталізовані усні та письмові повідомлення	Виявляєш початкові творчі здібності, проявляєш здатність до до оригінальних рішень різноманітних завдань	
	Висловлюєш і логічно обґрунтовуєш власну думку, наводиш приклади на її підтвердження	умієш вільно висловлюватись і вести бесіду в межах вивчених тем, гнучко та ефективно користуючись мовними та мовленнєвими засобами, висловлюєш власні думки, наводиш приклади на їх підтвердження	
	Творчо презентуєш результати навчальної діяльності, зокрема з використання ІКТ (за доступності)	Володієш матеріалом та навичками лексичного, фонетичного, синтаксичного аналізу, виявляєш особливі творчі здібності, створюєш проекти і презентуєш їх аудиторії	
<i>Виконання практичних завдань та розв'язання повсякденних проблем із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом</i>			
<i>Ти самостійно або під посередкованим керівництвом учителя чи інших осіб (Застосовуєш</i>	Формулюєш проблемні питання, висуваєш гіпотези, успішно виконуєш завдання або розв'язуєш проблему відповідно до інструкції	Самостійно формулюєш проблему та знаходиш шляхи її розв'язання, висловлюєш власні думки	

знання, що охоплюються навчальним матеріалом для виконання практичних завдань та/або розв'язання повсякденних проблем у нетипових ситуаціях на рівні свідомого вибору, а саме:	Обґрунтовуєш обраний спосіб розв'язання/виконання, спираючись на знання й досвід	Самостійно створюєш яскраве, оригінальне за думкою висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації, добираєш переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції	
	Можеш класифікувати й узагальнити об'єкти вивчення	Умієш знаходити та класифікувати в різноманітних джерелах необхідну інформацію, подану у вигляді оціночних суджень, опису, аргументації	
Рефлексія власної навчально-пізнавальної діяльності			
Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб:	Успішно виправляєш окремі помилки й робиш часткові уточнення в результаті навчальної діяльності	Самостійно будуєш послідовний, повний текст твору, урахуєш комунікативне завдання, висловлюєш власну думку, певним чином аргументуєш різні погляди на проблему	
	Визначаєш окремі труднощі, що виникають у процесі власної навчально – пізнавальної діяльності й можливі шляхи їх подолання	Під час самостійного виконання завдань різних видів творчої діяльності формуєш відповіді, маєш системні знання з предмета, аргументовано використовуєш їх	

На уроках української мови використовується **формувальне оцінювання**, що дає змогу проаналізувати особистісний поступ учня, сформувані навички самостійно оцінювати власний прогрес, створити систематичний зворотний зв'язок щодо навчальних досягнень.

Самооцінювання та взаємооцінювання є елементами формувального оцінювання.

Самооцінювання формує і розвиває пізнавальну самостійність і творчу активність здобувачів освіти, виробляє стійку мотивацію, дає змогу проаналізувати власний прогрес.

На уроках української мови учень здійснює самооцінювання безпосередньо під час уроку, заповнюючи таблицю:

Домашнє завдання	3 бали
Самостійна робота	3 бали
Робота на уроці	6 балів

А також таким способом учень оцінює домашні завдання й тестові роботи.

Взаємооцінювання є ефективним способом перевірки знань учнів. Таке оцінювання дозволяє виробити навички в учнів давати конкретні поради; не протиставляти учнів одне одному; оцінювати не особистість, а роботу.

Взаємооцінювання застосовується під час перевірки словникових диктантів, самостійних робіт, тестових робіт, перевірки орфоепічних навичок.

Навички самооцінювання та взаємооцінювання формують стійку мотивацію, усвідомлену відповідальність за власне навчання.

Виведення підсумкового (семестрового) балу

Підсумковий бал ставиться в кінці кожного семестру (півріччя). Він узагальнено відображає підготовку учня з мови.

Підсумковий бал є результатом оцінювання досягнень учня у таких аспектах:

- аудіювання (слухання-розуміння);
- говоріння (діалогічне мовлення; монологічне мовлення: усний переказ, усний твір);
- письмо (диктант, письмовий переказ, письмовий твір);
- читання (вголос та мовчки);
- відомості про мову, мовні вміння;
- ведення зошитів.

Якщо дитина прохворіла частину семестру, пропустила, наприклад, одну тематичну, не має оцінки за якийсь вид мовленнєвої діяльності, то оцінка за семестр виводиться на розсуд учителя в залежності від динаміки особистих навчальних досягнень учня (учениці), важливості пропущеної теми чи теми, за яку учня (ученицю) атестовано, - (тривалість вивчення, складність змісту, ступінь узагальнення матеріалу). За таких умов оцінка за семестр може бути такою, як тематична (якщо вона одна), або знижена на кілька балів (на розсуд учителя).

12. Вимоги до виконання письмових і усних робіт учнів загальноосвітніх навчальних закладів і перевірки зошитів з української літератури в 8—11-х класах

1. Види робіт з української літератури

1.1. Основними видами класних і домашніх письмових робіт з української літератури є:

- відповідь на поставлене в підручнику або вчителем запитання;
- написання навчальних класних і домашніх творів;
- виконання самостійних творчих робіт (написання віршів, оповідань, есе; створення проєктів, підготовка доповідей, рефератів тощо);
- тестування;
- складання планів (простих і складних);
- складання таблиць, схем римування, написання конспектів (в старших класах), робота з цитатним матеріалом, з літературними джерелами, додатковою науковою, критичною та словниково-довідковою літературою та інші види робіт, передбачені чинними програмами для базової та профільної школи.

1.2. Основними видами класних і домашніх усних робіт з української літератури є:

- виразне читання художніх текстів;
- відповідь на поставлене в підручнику або вчителем запитання;
- складання усних навчальних класних і домашніх творів різних жанрів і обсягу;

— читання напам'ять.

2. Види та кількість контрольних робіт.

2.1. Кількість та зміст контрольних робіт з української літератури визначає вчитель у відповідності до програм з української літератури та календарно-тематичних планів, але має бути в 5-9 кл. не менше шести на рік; в старшій профільній школі: рівень профільний (4 години на тиждень — філологічний напрям (профіль української філології) — не менше восьми, рівень академічний (2 години на тиждень — природничо-математичний, технологічний, спортивний, суспільно-гуманітарний, філологічний (профілі — іноземна філологія, історико-філологічний), художньо-естетичний напрями) — не менше шести на рік.

2.2. Основними видами контрольних робіт з української літератури є:

тест

— розгорнуті відповіді на питання;

— твір:

- у 5—8-х класах — обов'язковим є один контрольний твір на семестр (у першому семестрі п'ятого класу учні творів не пишуть);
- у 9—11-х класах — два контрольні твори на семестр (один класний і один домашній).

3. Аналіз контрольних робіт.

Аналіз контрольних письмових творів виконують в робочому зошиті.

4. Кількість і призначення учнівських зошитів.

4.1. Кількість робочих зошитів з української літератури — по одному в кожному класі (в них учні виконують роботи, зазначені в п. 1.1).

4.2. Для контрольних робіт, з української літератури в усіх класах використовують по одному зошиту (в них учні виконують роботи, зазначені в п. 2.2).

4.3. Зошити для контрольних робіт мають зберігатися в школі протягом всього навчального року.

5. Порядок перевірки письмових робіт.

5.1. Зошити для навчальних класних і домашніх робіт з української літератури перевіряють раз на місяць в кожному класі.

5.2. Оцінку за ведення зошита з української літератури виставляють в кожному класі окремою колонкою в журналі і враховують як поточну до найближчої тематичної.

5.3. Виставляючи оцінку за ведення зошита з літератури, слід враховувати такі критерії:

— наявність різних видів робіт;

— грамотність (якість виконання робіт);

— охайність;

— уміння правильно оформляти роботи (дотримання вимог орфографічного режиму).

6. Орфографічний режим.

6.1. Записи в зошиті виконують кульковою ручкою з синім чорнилом чи його відтінками (для оформлення таблиць, схем тощо використовують простий олівець).

6.2. Між класною й домашньою роботою пропускають два рядки (між видами робіт, що входять до складу класної чи домашньої роботи, рядків не

пропускають).

6.3. Дату класної, домашньої чи контрольної роботи з літератури в 5—9-х класах записують так: у першому рядку дату записують словами, а в другому — вид роботи (класна, домашня чи контрольна), наприклад:

Перше жовтня

Класна робота

У 10—11-х класах в зошитах з української літератури — інше оформлення: на березі зазначають дату цифрами.

У зошитах для контрольних робіт в усіх класах записується лише дата і назва роботи.

Правила перевірки контрольних письмових творів з української літератури.

6.4. Усі виправлення, помітки і записи в учнівських роботах слід виконувати ручкою з червоним чорнилом.

6.5. Виявлені помилки позначають так:

- у 5—11-х кл. — орфографічні, пунктуаційні та граматичні помилки на вивчені вже правила підкреслюють горизонтальною рисою або виправляють, а на березі в цьому ж рядку вказують тип помилки (| — орфографічна, v — пунктуаційна, г — граматична); помилки на ще не вивчені правила виправляють, перекреслюючи їх скісною рисою (/) й надписуючи потрібну літеру чи розділовий знак, але не враховують при остаточному визначенні оцінки;

- у 10—11-х кл., особливо в класах філологічного напрямку, зазначати лексичні помилки (неточність у слововживанні, тавтологія, росіянізми (тощо), стилістичні (стильова невідповідність дібраних мовних засобів, одноманітність їх тощо) та змістові помилки (логічні — втрата послідовності викладу, неправильний поділ тексту на абзаци, фактичні — неправильно вказано дату, власну назву тощо) підкреслюють горизонтальною хвилястою рисою й на березі в цьому ж рядку вказують тип помилки (л — лексична, с — стилістична, з — змістова).

З метою підвищення культурної компетентності учнівської молоді, досягнення належного рівня сформованості навичок самостійної роботи з книгою, здійснення критичного аналізу, переосмислення і творчої інтерпретації прочитаного рекомендуємо запровадити в 5—11-х класах ведення читацьких щоденників. Оцінка за ведення читацького щоденника виводиться учням один раз на семестр і виставляється в колонку без дати в журналі, враховується як поточна до останньої тематичної.

Потребує окремого коментаря питання щодо використання посібників, що містять календарно-тематичний план і конспекти (плани-конспекти) уроків. Учитель-словесник першої та вищої категорії може використовувати книжку для вчителя й не готувати окремий конспект для кожного уроку, якщо

- посібник має гриф «Схвалено до використання в навчально-виховному процесі»;
- від дати надання грифу посібнику минуло не більше п'яти років;
- посібник має місце (відведені окремі рядки) для вписування додаткового матеріалу в зміст конспекту уроку (для реалізації творчого підходу словесника);
- учитель може вносити свої коментарі, корективи, зауваження, тексти, виправи тощо.

Зауважимо, що вчитель, який має кваліфікаційну категорію «спеціаліст» та II категорію, повинен самостійно складати конспект (план-конспект) уроку з використанням матеріалів методичних посібників з метою формування й відпрацювання навичок моделювання уроків різного типу.

13. Вимоги до написання письмових творчих робіт та складання усних творчих робіт

8 клас

У восьмому класі на уроках літератури вдосконалюють навички аналізу твору: визначення ідейно-художньої ролі елементів сюжету, композиції, пейзажу, авторської характеристики героя, його вчинків, портрета. Учні вчаться розрізняти, оцінювати конфлікти і чинники духовного життя літературних героїв. Як вид письмової роботи у восьмому класі пропонується і складання плану власного усного або письмового висловлювання. Жанри і характер учнівських письмових робіт урізноманітнюються: твір-роздум про художній твір, відгук, анотація. Теми, які пропонуються у восьмому класі, зорієнтовані на розкриття конфліктів, складності духовного життя літературних героїв.

9 клас

Удосконалюються навички оцінювання конфліктів, героїв, проблематики, сюжету, композиції програмових творів. Учні вчаться визначати систему образів твору, аналізувати мистецьке явище в єдності змісту і форми, мотивувати свою оцінку прочитаних творів. Письмові роботи, які пропонуються учням для виконання, різні за обсягом, характером і жанром: твір-роздум, твір-мініатюра, відповідь на проблемне питання, есе, тези до усного виступу з проблем твору.

14. Досягнення учнів з української літератури

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень (учениця) на елементарному рівні відтворює матеріал, називаючи окремих літературний факт або явище (автора й назву твору, окремих літературних персонажів тощо)
	2	Учень (учениця) розуміє навчальний матеріал і може відтворити фрагмент з нього окремим реченням (називає окремі факти з життя і творчості письменника, головних персонажів твору, упізнає за описом окремого персонажа твору, упізнає, з якого твору взято уривок тощо)
	3	Учень (учениця) розуміє навчальний матеріал і за допомогою вчителя дає відповідь у формі висловлювання (відтворює зміст у певній послідовності, називає на репродуктивному рівні жанр твору, упізнає літературний факт за описом або визначенням)
II. Середній	4	Учень (учениця) має уявлення про зміст твору, може переказати незначну його частину та з допомогою вчителя визначає основні сюжетні елементи, на репродуктивному рівні відтворює фактичний матеріал
	5	Учень (учениця) знає зміст твору, переказує окрему його частину, знаходить у тексті приклади відповідно до сформульованого завдання, висловлює оцінювальне судження і доводить його одним-двома аргументами, завершує відповідь простим узагальненням, дає визначення літературних термінів
	6	Учень (учениця) знає зміст твору, може переказати значну його частину, з допомогою вчителя виділяє головні епізоди, уміє формулювати думки, називає риси характеру літературних героїв, встановлює окремі причиново-наслідкові зв'язки, дає визначення літературних термінів з прикладами
III. Достатній	7	Учень (учениця) володіє матеріалом і навичками аналізу літературного твору за поданим учителем зразком, наводить окремі приклади з тексту
	8	Учень (учениця) володіє матеріалом, за зразком аналізує текст, виправляє допущені помилки, добирає докази на підтвердження висловленої думки, застосовує відомі факти, поняття для виконання стандартних навчальних завдань

	9	Учень (учениця) володіє матеріалом та навичками комплексного аналізу літературного твору, застосовує теорію в конкретних ситуаціях, демонструє правильне застосування матеріалу, складає порівняльні характеристики, добирає аргументи на підтвердження власних міркувань
IV. Високий	10	Учень (учениця) володіє матеріалом та навичками комплексного аналізу літературного твору, виявляє початкові творчі здібності, самостійно оцінює літературні явища, працює з різними джерелами інформації, систематизує, узагальнює та творчо використовує дібраний матеріал
	11	Учень (учениця) на високому рівні володіє матеріалом, вміннями й навичками комплексного аналізу художнього твору, використовує засвоєні факти для виконання нестандартних завдань, самостійно формулює проблему й вирішує шляхи її розв'язання, висловлює власні думки, самостійно оцінює явища літератури й культури, виявляючи власну позицію щодо них
	12	Учень (учениця) вільно володіє матеріалом та навичками текстуального аналізу літературного твору, виявляє особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень різноманітних навчальних завдань, до перенесення набутих знань та вмінь на нестандартні ситуації, має схильність до літературної творчості

15. Критерії оцінювання виразного читання напам'ять художніх творів

Рівні навчальних досягнень		Критерії оцінювання
Початковий	1	Учень монотонно читає напам'ять лише окремі фрази художнього тексту.
	2	Учень невиразно читає напам'ять невеличкий фрагмент рекомендованого для вивчення твору.
	3	Учень читає напам'ять недостатній за обсягом уривок твору зі значною кількістю фактичних мовленнєвих помилок.
Середній	1	При читанні напам'ять твору учень допускає значну кількість помилок різного характеру.
	2	Учень читає вивчений напам'ять твір зі значними змістовими неточностями, порушенням правил техніки мовлення.
	3	Учень читає напам'ять художній твір з окремими орфоепічними та змістовими огріхами.
Достатній	1	При читанні напам'ять твору учень правильно, чітко передає зміст твору, але виконує його невиразно, монотонно.
	2	Вивчений напам'ять твір учень читає з окремими декламаційними огріхами.
	3	Учень виразно читає напам'ять вивчений твір, але час від часу допускає змістові неточності.
Високий	1	Учень виразно, без помилок та неточностей, декламує твір напам'ять.
	2	Вивчений напам'ять твір учень декламує, виявляючи індивідуальне розуміння тексту, своє ставлення до прочитаного.
	3	Читання напам'ять твору відзначається високим рівнем артистизму, мовленнєвої вправності, особистим ставленням до прочитаного, вмінням висловити «надзавдання» (мету) читання твору.

16. Критерії оцінювання проєкту

Навчальний рівень	Критерії оцінювання	Бали
Високий	Учень самостійно добирає матеріал заданої теми і виконує всі етапи	10-12 б.

рівень	алгоритму створення презентації	
Достатній рівень	Учень виконує всі найбільш важливі етапи алгоритму створення презентації, але звертається за допомогою до вчителя	7-9 б.
Середній рівень	Учень з допомогою вчителя виконав майже всі етапи алгоритму створення презентації	4-6 б.
Початковий рівень	Учень з допомогою вчителя виконав всі етапи алгоритму створення презентації	1-3 б.

а. Критерії оцінювання мультимедійної презентації

Критерій оцінювання	Вимоги до виконаної роботи	Бали
Розуміння змісту	Учень розуміє концепцію всіх процесів.	1 б.
	Учень показує розуміння основних концепцій або процесів, проте на деякі ідеї не дає чіткої відповіді.	0,5 б.
	Учень показує мінімальне розуміння основних концепцій або процесів.	0,25 б.
	Усе написано науковим стилем, увагу сфокусовано на дослідженнях.	1 б.
	Усе написано науковим стилем, але деякі наукові терміни вжиті неправильно. АБО Усе написано зрозуміло, але зі стильовими помилками.	0,5 б.
	Усе написане не відображає заданої теми, написано не науковим стилем.	0,25 б.
	Автор пропонує цікаву інтерпретацію чи пояснення, супроводжуючи цікавими деталями. АБО Учень пропонує точну інтерпретацію теми презентації.	1 б.
	Учень пропонує декілька інтерпретацій теми презентації.	0,5 б.
	Інтерпретацій майже немає, вони не обґрунтовані.	0,25 б.
	Учень обирає більш ефективний та ймовірний процес подання матеріалу.	1 б.
	Учню потрібна допомога для ефективного процесу подання матеріалу.	0,5 б.
	Учню потрібна постійна допомога для ефективного процесу подання матеріалу.	0,25 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>1-4 б.</i>
Оформлення	Оформлення логічне та зрозуміле, відповідає обраній темі. АБО Елементи дизайну презентації яскраво підкреслюють зміст.	1 б.
	Текст легко читати, фон оформлення слайдів приємний.	1 б.
	Оформлення частково продумане, елементи дизайну підкреслюють зміст презентації. АБО Розташування елементів випадкове, їхній дизайн не завжди підкреслює зміст теми презентації. АБО Шрифт та фон можуть відволікати від змісту поданої теми проєкту.	0,5 б.
	Розуміння матеріалу плутане, дизайн елементів не відповідає змісту. АБО Шрифт та фон не дозволяють вільно читати текст презентації.	0,25 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>0,25-2 б.</i>
	Зображення добре дібрані, допомагають пояснити зміст висвітленої теми.	1 б.
Зображення/ графіка		

	Зображення сприяють загальному позитивному враженню від перегляду презентації.	1 б.
	Зображення відповідають змісту, але не висвітлюють тему до кінця. АБО Мало зображень або вони не підходять за змістом.	0,5 б.
	Дуже мало зображень, вони зовсім не пов'язані зі змістом.	0,25 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>0,25-2 б.</i>
Граматика/ орфографія	Немає орфографічних, граматичних та графічних помилок.	1 б.
	Мінімальна кількість помилок, що не заважає позитивному сприйняттю презентації. АБО Граматичні помилки відволікають і заважають сприйняттю інформації.	0,5 б.
	Багато граматичних помилок, механічних описок та неправильно побудованих речень.	0,25 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>0,25-1 б.</i>
Враження однолітків від перегляду	Матеріал подано цікаво, доступно та зрозуміло, що розкриває цілком тему проєкту, його легко читати і розуміти проблему, яку задано для розкриття.	1 б.
	Не дуже легко читати і розуміти, про що йдеться в проєкті.	0,5 б.
	Матеріал однолітками не сприймається, не можна простежити розкриття теми.	0,25 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>0,25-1 б.</i>
Захист презентації	Автор демонструє повне розуміння проблеми і пропонує коректне її вирішення та правильну відповідь.	1 б.
	Учень розкриває тему проєкту не повністю, на деякі питання не може знайти відповідь. АБО Учень демонструє неповне розуміння проблеми, пропонує рішення, яке не зовсім правильне.	0,5 б.
	Учень демонструє повне нерозуміння проблеми, не пропонує способів вирішення даної проблеми.	0,25 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>0,25-1 б.</i>
Дотримання принципів академічної добросовісності	Є покликання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.	1 б.
	Частково є покликання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.	0,5 б.
	Не вказані покликання на використані джерела інформації.	0 б.
	<i>Загальна кількість балів за критерій</i>	<i>0-1 б.</i>
<i>Загальна кількість балів</i>		<i>3-12 .</i>

б. Критерії оцінювання відеопрезентації

<i>Правильно створена відеопрезентація - важливий фактор сприйняття інформації з екрану</i>		Бали
Ідея відеопрезентації	- Ідея зрозуміла і цікава для глядачів/однокласників - Ідея частково зрозуміла для глядачів/однокласників - Ідея не цікава і не зрозуміла глядачам/однокласникам	16 0,56 06
Контент відеопрезентації	- Структурований і логічний - Структурований без логічної послідовності	16 0,56

Збирання стриборду (заготовка матеріалу)	- Наявні цифри, факти, інфографіка, останні дослідження мають логічну складову - Заготовки матеріалів зібрані, але без логічної складової	16 0,5 б
Обирання сервісу/програмного забезпечення для створення відеопрезентації	- Учень обирає і опановує сервіс самостійно - Учень обирає сервіс, але опановує сервіс із допомогою вчителя - Учень обирає і опановує сервіс зі допомогою вчителя	16 0,5 б 0,25б
Дизайн відеопрезентації	- Фон і кольорова гама підібрані добре, сприймаються спокійно, використано не більше двох читабельних шрифтів, картинки яскраві, чіткі, зосереджують увагу на поданій інформації - Кольорова гамма не відповідає фону відеопрезентації, текст нечитабельний, картинки поганої якості, що відволікає від сприйняття інформації у повному обсязі	16 0,5 б
Застосування візуальних ефектів	- Візуальні ефекти наявні, розміщені креативно, логічно, пов'язані з основним контентом - Візуальні ефекти наявні, але мають нелогічне розміщення і не пов'язуються з основним контентом	16 0,5б
Захист відеопрезентації	- Учень демонструє повне розуміння висвітленої теми, добре орієнтується у підбраному матеріалі. Дає чітку відповідь на поставлені проблемні запитання. - Учень не може пояснити ідею створення відеопрезентації, не орієнтується у викладеному матеріалі. Не має чіткої відповіді на поставлені проблемні питання.	16 0,5б
Враження однокласників від перегляду відеопрезентації	- Сприйняття - Креативність - Цікаве подання інформації - Спонукає до повторного перегляду - Має індивідуальний стиль - Цікавий зміст	0,25б 0,25б 0,25б 0,25б 0,25б 0,25б
Дотримання принципів академічної доброчесності	- Наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей - Частково присутні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей - Відсутні джерела інформації використаних джерел	16 0,5б 0 б
Максимальна кількість балів:		12

**с. Критерії
створення
відеоролика**

<i>БРИФ . Планування та здійснення навчального пошуку, аналіз текстової та графічної інформації</i>		Бали	Примітка вчителя/учня
Ти самостійно або з допомогою вчителя	Самостійно плануєш сюжет відеоролика	16	
	Відповідає сюжет відеоролика обраній назві	16	

<i>чи інших осіб</i>	Самостійно формуєш ідею відеоролика	16	
	Формуєш оригінальність ідеї	16	
	Реалізуєш ідею	16	
	Самостійно складаєш план	16	
	Намічаєш завдання і цілі	16	
	Самостійно пишеш коментарі	16	
РОЗДРУКУВАННЯ. Комунікація, зокрема з використанням інформаційно - комунікаційних технологій			
<i>Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб</i>	Роздруковуєш сценарій	16	
	Призначаєш ролі	16	
КОПІРАЙТИНГ. Виконання практичних завдань та розв'язання повсякденних проблем із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом			
<i>Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб</i>	Самостійно складаєш сценарій відеоролика	16	
	Пишеш текстовий супровід	16	
	Обираєш тему відеоролика, яка відповідає підбраному матеріалу	16	
	Використовуєш відео,-аудіоконтент без порушень авторських прав	16	
Рефлексія власної навчально-пізнавальної діяльності			
<i>Ти самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб</i>	Знаходиш технічне забезпечення для створення відеоролика	16	
	Самостійно здійснюєш відеозйомку	16	
	Самостійно здійснюєш монтаж відеоролика	16	
<i>Загальне враження однолітків після перегляду відеоролика</i>	Сюжет відеоролика зрозумілий, сприймається легко і повністю поглинає глядача	16	
	Сюжет відеоролика не розкритий до кінця, але зацікавлює глядача	16	
	Сюжет не допрацьований, не зрозумілий	16	
Загальна сума балів:	15-20 б – високий рівень 10-15 б- достатній рівень 0-10 б – середній рівень	206	

20. Критерії оцінювання лепбука (інтерактивна папка)

Критерії	Складові оцінювання	Бали
<i>Вибір теми</i>	- Тема відповідає заданому напрямку пошуку інформації - Тема не відповідає заданому напрямку пошуку інформації	16 06
<i>Наявність плану</i> (має бути добре продуманим, щоб максимально структурувати інформацію та видати її цікаво і творчо)	- Добре продуманий і максимально структурований - Частково продуманий, деякі структури плану не відповідають змісту - Структура плану і зміст не пов'язані між собою	16 0,5 б. 0,25б.
<i>Створення макету</i>	Кишеньки різної форми та розміру	16

(основи) • Конверт-квіточка • Гармошка • Картка твіст • Рухливий блок • Трикутний конверт • Мультикишенька • Книжка-самогортка • Книжка-веселка • Колаж • Рухома слайдер картка	• Конвертики • Віконця • Дверцята • Стрілки • Карточки • Елементи , які можна витягувати • Елементи, які повертаються навколо своєї осі • Пазли • Інше	16 16 16 16 16 16 16 16 16 16
Підготовка складових (естетичне оформлення) Примірний перелік складових: -Картонна папка-основа -Звичайний та кольоровий папір -ножиці -клей-олівець -степлер -олівці та фарби -скотч -декоративні елементи та інше	• Складові підібрані відповідно до змісту теми • Складові частково підібрані до змісту теми • Складові не відповідають змісту теми	16 0,56 0,256
Поєднання основи та складових	• Поєднання оформлено креативно, цікаво, послідовно що допомагає розкрити тему за змістом • Поєднання частково оформлено , послідовно темі, але деякі компоненти не відповідають змісту • Поєднання основи та складових не відповідає змісту обраної теми	16 0,56 0 б
Розкриття універсальних компетентностей , наскрізних вмінь	• планувати майбутню діяльність; • домовлятися з однолітками; • розподіляти обов'язки; • добирати, узагальнювати та систематизовувати інформацію; • самостійно знаходити відповіді на запитання, що виникли; • приймати рішення, спираючись на свої знання й уміння; • спілкуватися, висловлювати власні думки й побажання; • самостійно аналізувати та робити висновки.	16 16 16 16 16 16 16 16
Оригінальність	• Відмінність від представлених зразків	16
Захист проєкту з лепбуком	• Впевнено, спираючись повністю на оформлений матеріал лепбуку • Впевнено, але частково спираючись на поданий матеріал лепбук	16 0,56
ВСЬОГО БАЛІВ	Набрано балів Високий рівень	24

	23-24 б	126	
	21-22 б	116	
	19-20б	106	
		Достатній рівень	
	17-18б	9 б	
	15-16б	8б	
	13-14б	7б	
		Середній рівень	
	11-12б	6б	
	9-10б	5б	
	1-8 б	4б	

21.Критерії оцінювання проєкту мультимедійної презентації

Високий рівень - 10-12 балів

<i>Учень самостійно добирає матеріал заданої теми і виконує всі етапи алгоритму створення презентації</i>		Бали
Розуміння змісту	Учень розуміє концепцію всіх процесів	16
	Усе написано науковою мовою, сфокусовано на дослідженнях	16
	Пропонує цікаву інтерпретацію чи пояснення, супроводжуючи цікавими деталями	16
	Обирає більш ефективний та ймовірний процес дослідження	16
Оформлення	Оформлення логічне та зрозуміле, відповідає обраній темі	16
	Елементи дизайну презентації добре підтримують зміст	16
Зображення/графіка	Зображення добре підібрані, допомагають пояснити зміст висвітлюваної теми	16
	Зображення сприяють загальному враженню від перегляду презентації	1 б
Граматика/орфографія	Зовсім немає орфографічних, граматичних та графічних помилок	16
Враження однолітків від перегляду	Матеріал подано цікаво, доступно та зрозуміло. Розкриває цілком тему проєкту. Легко читати й розуміти проблему, яку задано для розкриття.	16
Захист презентації	Демонструє повне розуміння проблеми. Пропонує коректне вирішення та правильну відповідь.	16
Дотримання принципів академічної доброчесності	Наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.	16
	Частково присутні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.	0,5б
	Відсутні джерела інформації використаних джерел	0 б
Всього балів:		12 б.

Достатній рівень - 7-9 балів

Учень виконує всі найбільш важливі етапи алгоритму створення презентації, але звертається за допомогою до вчителя		Бали
Розуміння змісту (учень самостійно добирає матеріал заданої теми)	Учень показує розуміння основних концепцій або процесів, проте на деякі ідеї не дає чіткої відповіді.	16
	Усе написано науковою мовою, деякі наукові терміни вжиті правильно	16
	Учень пропонує точну інтерпретацію із заданої теми презентації	16
	Учень обирає ефективний процес подання матеріалу	16
Оформлення	Оформлення частково продумане, елементи дизайну підтримують зміст презентації	0,5 б
	Текст легко читати, фон оформлення слайдів приємний	16
Зображення/графіка	Зображення підходять за змістом, але не висвітлюють теми до кінця	0,5 б
Граматика/орфографія	Мінімальна кількість помилок, що не заважає доброму сприйняттю презентації	0,5 б
Враження однолітків від перегляду	Матеріал подано доступно та зрозуміло.	16
Захист презентації	Учень розкриває тему проєкту не повністю, на деякі питання не може знайти відповідь	0,5 б
Дотримання принципів академічної доброчесності	Наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей	16
	Частково наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей	0,5б
	Відсутні джерела інформації використаних джерел	0 б
Всього балів:		9 б.

Середній рівень – 4-6 балів

Учень з допомогою вчителя виконав майже всі етапи алгоритму створення презентації		Бали
Розуміння змісту (учень самостійно добирає матеріал заданої теми)	Учень показує розвиток свого розуміння основних концепцій або процесів.	0,5б
	Усе написано зрозуміло, але не науковою мовою	0,5б
	Учень пропонує декілька інтерпретацій по заданій темі презентації	0,5б
	Учню потрібна допомога для ефективного процесу подання матеріалу	0,5б
Оформлення	Положення елементів випадкове, дизайн елементів не завжди підтримує зміст теми презентації	0,5б
	Шрифт та фон можуть відволікати від змісту поданої теми проєкту	0,5б
Зображення/графіка	Мало зображень або вони не підходять за змістом	0,5б
Граматика/орфографія	Граматичні помилки відвертають увагу й заважають сприйняттю інформації	0,5б
Враження однолітків від перегляду	Не дуже легко читати й розуміти, про що говориться в розкритті заданої теми	0,5б

Захист презентації (проєкту)	Учень демонструє неповне розуміння проблеми, пропонує вирішення, яке не зовсім правильне	0,5б
Дотримання принципів академічної доброчесності	Наявні посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей	1 б
	Частково наявні посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей	0,5б
	Відсутні джерела інформації використаних джерел	0 б
Всього балів:	•	6 б

Початковий рівень - 1-3 бали

Учень з допомогою вчителя виконав всі етапи алгоритму створення презентації		Бали
Розуміння змісту (учень самостійно добирає матеріал заданої теми)	Учень показує мінімальне розуміння основних концепцій або процесів.	0,25б
	Усе написане не відображає заданої теми, написано не науковою мовою	0,25б
	Інтерпретацій майже немає, вони не обґрунтовані	0,25б
	Учню потрібна постійна допомога для ефективного процесу подання матеріалу	0,25б
Оформлення	Розуміння матеріалу плутане, дизайн елементів не відповідає змісту	0,25б
	Шрифт та фон не дозволяють вільно читати текст презентації	0,25б
Зображення/графіка	Дуже мало зображень, вони зовсім не пов'язані зі змістом	0,25б
Граматика/орфографія	Багато граматичних помилок, механічних описок та невірної побудови речень	0,25б
Враження однолітків від перегляду	Матеріал однолітками не сприймається, не можливо розуміти про що говориться в розкритті заданої теми	0,25б
Захист проєкту(презентації)	Учень демонструє повне нерозуміння проблеми. Не пропонує способів вирішення проблеми.	0,25б
Дотримання принципів академічної доброчесності	Наявні посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.	1 б
	Частково наявні посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей	0,5б
	Відсутні джерела інформації використаних джерел	0 б
Всього балів:	•	3 б

22. Критерії оцінювання групової роботи учнів

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1	Ти спостерігаєш за роботою товаришів; спостерігаєш за процесом планування роботи групи, розподілу доручень, прийняття групового рішення
	2	Іноді виконуєш навчальне завдання за допомогою товаришів, рідко вступаєш у діалог (рідко погоджуєшся з думкою однокласників, прислухаєшся до їхніх порад)

	3	Ти іноді вступаєш у діалог, інколи висловлюєш власну думку, не обґрунтовуючи її аргументами; намагаєшся брати участь в оцінюванні роботи товаришів, однак даєш необ'єктивну оцінку; часто спричинюєш конфлікти, не вмієш знаходити вихід із конфліктної ситуації.
Середній	4	Ти спостерігаєш за процесом планування роботи групи, розподілом доручень, прийняттям групового рішення та інколи береш у ньому участь; здійснюєш спроби (часто невдалі) звернутися за допомогою до членів групи; не завжди уважно слухаєш товаришів.
	5	Ти час від часу вступаєш у діалог, іноді висловлюєш власну думку; періодично спричинюєш конфлікти, виявляєш недостатнє вміння знаходити вихід із конфліктної ситуації; не завжди уважно слухає товаришів.
	6	Періодично висловлюєш власну думку, хоч і не зовсім вдало, обґрунтовуєш її аргументами; часто погоджуєшся із думкою товаришів, прислухаєшся до окремих порад; знаєш етикетні формули, інколи користуєшся ними під час співпраці у групах; періодично береш участь в оцінюванні роботи товаришів, не завжди об'єктивно їх оцінюєш.
Достатній	7	Ти періодично береш участь у процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, часто звертаєшся за допомогою до товаришів; періодично надаєш допомогу однокласникам; хоча не завжди вдало; у більшості випадків погоджуєшся із думкою товаришів, не завжди використовуєш етикетні формули під час співпраці у групах; умієш слухати товариша, хоча інколи перебиваєш його під час спілкування; намагаєшся не провокувати конфлікти, однак інколи їх спричинюєш, не завжди вмієш знаходити вихід із конфліктної ситуації
	8	Ти намагаєшся у більшості випадків брати активну участь у діалозі, процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, виявляєш здатність до партнерської співпраці, здійснюєш спроби навчати товаришів; періодично береш участь в оцінюванні роботи однокласників, намагаючись об'єктивно їх оцінити; намагаєшся не провокувати конфлікти, однак інколи їх спричинюєш, вмієш знаходити вихід із конфліктної ситуації.
	9	Ти береш активну участь у процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, діалозі, висловлюєш власну думку й намагаєшся її довести, використовуючи аргументи, завжди використовуєш етикетні формули під час співпраці у групах; умієш слухати товариша, не перебиваєш його під час спілкування, намагається не провокувати конфлікти, завжди вмієш знаходити вихід із конфліктної ситуації, береш участь в оцінюванні роботи однокласників, намагаючись об'єктивно їх оцінити; доповідаєш класу про результати групової роботи.
Високий	10	Ти береш активну участь у процесі планування й виконання завдання у групах, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, діалозі; у разі потреби звертаєшся за допомогою до товаришів, надаєш їм допомогу; завжди використовуєш етикетні формули під час співпраці у групах; умієш слухати товариша, не перебиваєш його під час спілкування, береш участь в оцінюванні роботи однокласників, об'єктивно їх оцінюєш, доповідаєш класу про результати групової роботи, формулюєш висновки.

	11	Ти можеш навчати своїх товаришів, виявляючи до них повагу; систематично береш активну участь у діалозі, умієш висловлювати власну думку, наводиш аргументи для її доведення, погоджуєшся з думкою однокласників за умови наведення аргументів; систематично користуєшся необхідними етикетними формулами; умієш уважно слухати інших, не провокуєш виникнення конфлікту, докладаєш усіх зусиль для його залагодження у випадку виникнення; об'єктивно оцінюєш товаришів, доповідаєш класу про результати групової роботи, чітко формулюєш висновки.
	12	Ти надаєш підтримку іншим членам групи, заохочуєш їх до роботи, виявляєш протиріччя в аналізі явища, вдало узагальнюєш думки інших і просуваєш роботу групи вперед, вносиш вдалі пропозиції, які враховує група; систематично користуєшся необхідними етикетними формулами; умієш уважно слухати інших, докладаєш усіх зусиль для залагодження конфліктів у випадку їх виникнення; об'єктивно оцінюєш товаришів, доповідаєш класу про результати групової роботи, чітко формулюєш і аргументуєш висновки.

23. Критерії оцінювання навчального проєкту

Рівні навчальних досягнень учнів	Бали	Критерії оцінювання навчального проєкту
1. Повнота використаної інформації, різноманітність джерел інформації (макс — 5 бали)	0	Бібліографія відсутня
	0,5	Бібліографія містить незначний обсяг відповідної інформації
	1	Робота містить неповну інформацію з відповідних джерел
	2	Робота містить досить повну інформацію з широкого спектра відповідних джерел
2. Творчий і аналітичний підхід до роботи, об'єм розробок, новизна рішень (макс — 7 балів)	0	Робота не містить особистих роздумів і є нетворчим зверненням до теми проєкту
	0,5	Робота містить поверховий опис теми проєкту
	1	Робота містить роздуми описового характеру, невикористані можливості творчого підходу
	2	Робота відзначається глибокими роздумами й аналізом, власним оригінальним відношенням автора до ідеї проєкту, новими рішеннями
3. Якість оформлення звіту про роботу над проєктом і наочних посібників (макс — 4 бали)	0	Звіт відсутній
	0,5	Аналіз роботи виконаний формально
	1	Звіт представлений у вигляді презентації або текстового файлу, але якість оформлення низька.
	2	Звіт представлений у вигляді презентації або текстового файлу
4. Аналіз процесу й результатів роботи (макс — 6 балів)	0	Аналіз роботи відсутній
	1	Аналіз роботи виконаний формально
	1,5	Аналіз роботи виконаний, але висновки неповні
	2	Представлений вичерпний огляд ходу роботи з аналізом ситуацій, що склалися
5. Особиста зацікавленість автора, його залученість у роботу, рівень самостійності (макс — 4 бали)	1	Робота шаблонна, що показує формальне ставлення автора
	2	Робота самостійна, що демонструє особисту зацікавленість автора, власні розробки й пропозиції

6.Обґрунтування й постановка мети, планування шляхів її досягнення, практична цінність проекту (max — 5 балів)	0	Мета виконання проєкту не сформульована
	1	Мета визначена, але не позначені шляхи її досягнення, немає плану роботи
	1,5	Мета визначена, описана не чітко, подано певний план шляхів її досягнення
	2	Мета визначена, чітко описана, подано детальний план шляхів її досягнення, проєкт виконаний точно й послідовно, відповідно до плану він має практичну цінність
Всього балів	12 6	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ З ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ

Удосконалення загальної середньої освіти спрямовано на переорієнтацію освітнього процесу на розвиток особистості учня. Сучасна молода людина об'єктивно змушена бути більш мобільною, інформованою, критично і творчо мислячою, а значить і більш мотивованою до самонавчання і саморозвитку.

Новий етап у розвитку шкільної освіти пов'язаний із запровадженням компетентнісного підходу до формування змісту та організації освітнього процесу. У чинних навчальних програмах на засадах компетентнісного підходу переструктуровано зміст предметів, розроблено результативну складову змісту. До кожної теми програми визначено обов'язкові результати навчання: вимоги до знань, умінь учнів, що виражаються у різних видах навчальної діяльності.

Компетентнісна освіта зорієнтована на практичні результати, досвід особистої діяльності, вироблення ставлень, що зумовлює принципові зміни в організації навчання, яке стає спрямованим на розвиток конкретних цінностей і життєво необхідних знань і умінь учнів. Упровадження компетентнісного підходу передбачає обов'язкове прогнозування результативної складової змісту, що вимагає адекватних змін у системі оцінювання навчальних досягнень.

У контексті цього змінюються і підходи до оцінювання результатів навчальних досягнень школярів як складової освітнього процесу. Оцінювання має ґрунтуватися на позитивному принципі, що передусім передбачає врахування рівня досягнень учня, а не ступеня його невдач.

Формування ключових компетентностей на уроках фізики та астрономії

Ключові компетентності – ті, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя.

Ключові компетентності	Зміст	Компоненти		
		Уміння	Ставлення	Навчальні ресурси
Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами	Це вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів). Здатність реагувати мовними засобами на повний	- сприймати пояснення вчителя, розуміти інформацію з підручників, посібників та інших текстових та медійних джерел державною/рідною мовою; - усно й письмово тлумачити фізичні	- усвідомлення необхідності вільного володіння державною мовою для грамотного формулювання власних думок, висловлювань і подальшого особистісного розвитку, навчальної та професійної	- навчальні, науково-популярні, художні тексти та медійні матеріали, твори мистецтва, що містять описи фізичних та астрономічних явищ; дослідницькі проекти

	спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час. Усвідомлення ролі ефективного спілкування.	та астрономічні поняття, факти, явища, закони, теорії; - представляти текстову інформацію в іншому вигляді; - описувати (усно чи письмово) етапи проведення фізичного експерименту, використовуючи арсенал мовних засобів (терміни, поняття тощо); - скласти план виступу, будувати відповідь, готувати реферат, повідомлення; - обговорювати проблеми природничого змісту, брати участь у дискусії.	діяльності; - розуміння значущості внеску українських учених у розвиток світової науки; - прагнення до самовдосконалення у використанні української природничої термінологічної лексики.	міжпредметного змісту.
--	---	--	--	------------------------

Ключові компетентності	Зміст	Компоненти		
		Компоненти		
		Уміння	Ставлення	Навчальні ресурси
Спілкування іноземними мовами	Уміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів. Уміння посередницької діяльності та міжкультурного спілкування.	- використовувати іншомовні навчальні та науково-популярні джерела для отримання інформації з фізики та астрономії, самоосвіти та саморозвитку; - розуміти поняття та найуживаніші терміни іноземною мовою, використовувати їх в усних чи письмових текстах;	- зацікавленість інформацією фізичного, астрономічного та технічного змісту іноземною мовою; - розуміння глобальності екологічних проблем і прагнення долучитися до їх вирішення, зокрема й за посередництвом іноземної мови.	- довідкова література, он-лайн перекладачі, іншомовні сайти, статті з Вікіпедії іноземними мовами, іноземні підручники і посібники.

		- описувати природничі проблеми іноземною мовою; - спілкуватися на тематичних міжнародних форумах та у соціальних мережах із співрозмовниками із інших країн.		
--	--	--	--	--

Ключові компетентності	Зміст	Компоненти		
		Компоненти		
		Уміння	Ставлення	Навчальні ресурси
Математична компетентність	Культура логічного і алгоритмічного мислення. Уміння застосовувати математичні (числові та геометричні) методи для вирішення прикладних завдань у різних сферах діяльності. Здатність до розуміння і використання простих математичних моделей. Уміння будувати такі моделі для вирішення проблем.	- застосовувати математичні методи для опису, дослідження фізичних та астрономічних явищ і процесів, розв'язування задач, опрацювання та оцінювання результатів експерименту; - розуміти і використовувати математичні методи для аналізу та опису моделей реальних явищ та процесів у фізиці та астрономії.	- усвідомлення важливості математичного апарату для опису та розв'язання фізичних та астрономічних проблем і задач.	- завдання на виконання розрахунків, алгебраїчних перетворень, побудову графіків, рисунків, аналіз та представлення результатів експериментів та лабораторних робіт, обробка статистичної інформації, інформації наведеної в графічній, табличній та аналітичній формах.

Ключові компетентності	Зміст	Компоненти		
		Компоненти		
		Уміння	Ставлення	Навчальні ресурси
Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності. Уміння застосовувати науковий метод,	- пояснювати природні явища і технологічні процеси; - використовувати знання з фізики та астрономії для вирішення завдань,	- відповідальність за ощадне використання природних ресурсів; - готовність до вирішення проблем, пов'язаних зі	- навчальні проекти, конструкторські завдання, фізичні задачі, ситуативні вправи щодо дослідження стану довкілля, ощадного

	спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати результати.	пов'язаних із реальними об'єктами природи та техніки; - за допомогою фізичних методів самостійно чи в групі досліджувати природу.	станом довкілля; - оцінка значення природничих наук та технологій для формування цілісної наукової картини світу, сталого розвитку	використання природних ресурсів тощо, відвідування музеїв науки й техніки.
--	--	--	---	--

Ключові компетентності	Зміст	Компоненти		
		Уміння	Ставлення	Навчальні ресурси
Інформаційно-цифрова компетентність (інтелектуальна власність тощо)	передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право).	- визначати можливі джерела інформації, відбирати необхідну інформацію, оцінювати, аналізувати, перекодовувати інформацію; - використовувати сучасні пристрої для отримання, опрацювання, збереження, передачі та представлення інформації; - використовувати сучасні цифрові технології і пристрої для вивчення фізичних та астрономічних явищ, для обробки результатів експериментів, моделювання фізичних явищ і процесів; - створювати нові інформаційні моделі об'єктів і процесів; - дотримуватися правил безпеки в мережах та	- ціннісні орієнтири у володінні навичками роботи з інформацією, сучасною цифровою технікою; - дотримання авторського права, етично-моральних принципів поведінки з інформацією.	- завдання, що передбачають роботу з інформацією, освітні цифрові ресурси, навчальні посібники.

		мережевого етикету.		
--	--	---------------------	--	--

Ключові компетентності	Зміст	Компоненти		
		Уміння	Ставлення	Навчальні ресурси
Ініціативність і підприємливість	Уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Вміння раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо.	- застосовувати фізичні знання для генерування ідеї та ініціатив щодо проектної, конструкторської та винахідницької діяльності, для вирішення життєвих проблем, пов'язаних із матеріальними та енергетичними ресурсами; - прогнозувати вплив фізики та астрономії на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва; - оцінювати можливості застосування набутих знань із фізики та астрономії в майбутній професійній діяльності, для ефективного вирішення повсякденних проблем; - оцінювати власні здібності щодо вибору майбутньої професії, пов'язаною з фізикою чи астрономією; - економно та ефективно використовувати	- ціннісне ставлення до фізичних та астрономічних знань, результатів власної праці та праці інших людей; - усвідомлення необхідності виваженого підходу до вибору професії, оцінка власних здібностей; - ініціативність, працьовитість, відповідальність як запорука результативності власної діяльності; - прагнення досягти певного соціального статусу в суспільстві, внести вклад у економічне процвітання держави.	- приклади успішних бізнес-проектів в галузі новітніх технологій (мікроелектроніка, нанотехнології, космічна техніка, електромобілі тощо), навчальні екскурсії на високо-технологічні підприємства, зустрічі з успішними підприємцями.

		сучасну техніку, матеріальні ресурси; - ефективно організувати власну діяльність; - нівелювати ризики і використовувати можливості для створення цінностей для себе та інших у довкіллі.		
--	--	--	--	--

Ключові компетентності	Зміст	Компоненти		
		Уміння	Ставлення	Навчальні ресурси
Соціальна та громадянська компетентності	Усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, в сім'ї, на роботі. Уміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів. Повага до закону, дотримання прав людини і підтримка соціокультурного різноманіття.	- діяти як активний та відповідальний член громадянського суспільства; - працювати в команді, приймати виважені рішення, що сприятимуть вирішенню науково-технологічних, економічних, соціальних чи інших проблем сучасного суспільства; - ефективно співпрацювати з іншими над реалізацією різноманітних проектів, залучаючи родину, місцеву громаду та ширшу спільноту; - визначати особистісні якості відомих учених, що свідчать про їх громадянську позицію, моральні	- усвідомлення себе громадянином України; - громадянська відповідальність за стан розвитку місцевої громади, країни; - толерантне ставлення до точки зору іншої особи; - оцінювання внеску українських та іноземних учених-фізиків і винахідників у суспільний розвиток; - розуміння відповідальності за використання досягнень фізики та астрономії для безпеки суспільства.	- робота в групах, проекти та інші види навчальної діяльності.

		якості.		
--	--	---------	--	--

Ключові компетентності	Зміст	Компоненти		
		Уміння	Ставлення	Навчальні ресурси
Обізнаність та самовираження у сфері культури	Здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва. Ця компетентність передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших.	- використовувати знання з фізики та астрономії під час реалізації власних творчих ідей; - виявляти фізичні й астрономічні явища та процеси у творах мистецтва.	- усвідомлення причетності до національної і світової культури через вивчення природничих наук і мистецтва; - розуміння гармонійної взаємодії людини і природи.	- твори мистецтва.

Ключові компетентності	Зміст	Компоненти		
		Уміння	Ставлення	Навчальні ресурси
Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя.	- застосовувати набуті знання та навички для збереження власного здоров'я та здоров'я інших; - дотримуватись правил безпеки життєдіяльності під час виконання навчальних експериментів, у надзвичайних ситуаціях природного чи техногенного характеру; - визначати причинно-наслідкові зв'язки	- готовність брати участь у природоохоронних заходах; - самооцінка та оцінка поведінки інших стосовно можливих ризиків для здоров'я; - ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших людей, до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки;	- навчальні проекти здоров'язбережувального та екологічного спрямування.

		впливу сучасного виробництва, життєдіяльності людини на екологічний стан довкілля; - аналізувати проблеми довкілля і визначати шляхи та брати участь у їхньому вирішенні; - оцінювати позитивний потенціал та ризики використання надбань фізики, астрономії, техніки та технологій для добробуту людини і безпеки довкілля.	- усвідомлення важливості ощадного природо-користування, потенціалу фізичної науки щодо збереження довкілля.	
--	--	---	---	--

Ключові компетентності	Зміст	Компоненти		
		Уміння	Ставлення	Навчальні ресурси
Уміння вчитися впродовж життя	Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя.	- ставити перед собою цілі і досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя; - планувати, організовувати, здійснювати, аналізувати та коригувати власну навчально-пізнавальну діяльність; - застосовувати набуті знання для оволодіння новими, для їх систематизації та узагальнення.	- ціннісні орієнтири у володінні навчально-пізнавальними навичками, допитливість і спостережливість, готовність до інновацій; - позитивне емоційне сприйняття власного розвитку, отримання задоволення від інтелектуальної діяльності.	- актуальні інструменти навчально-пізнавальної діяльності.

Усі перелічені компетентності однаково важливі й взаємопов'язані. Кожну з них діти набувають під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти.

Спільними для всіх компетентностей є такі вміння:

- уміння читати і розуміти прочитане;
- уміння висловлювати думку усно і письмово;
- критичне мислення;
- здатність логічно обґрунтовувати позицію;
- виявляти ініціативу;
- творити;
- уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення;
- уміння конструктивно керувати емоціями;
- застосовувати емоційний інтелект;
- здатність співпрацювати в команді.

У рамках запровадження компетентнісного підходу створено нову систему вимірювання й оцінювання результатів навчання.

Орієнтовні вимоги оцінювання навчальних досягнень ліцеїстів із фізики та астрономії у системі загальної середньої освіти

Головна мета навчання природничих наук в середній школі полягає в розвитку особистості учнів засобами навчального предмета, такого як фізика чи астрономія, зокрема завдяки формуванню в них предметної компетентності на основі знань, наукового світогляду й відповідного стилю мислення, розвитку експериментальних умінь і дослідницьких навичок, творчих здібностей і схильності до креативного мислення.

Тому складовими навчальних досягнень учнів з курсу фізики та астрономії є не лише володіння навчальним матеріалом у межах вимог навчальної програми і здатність його відтворювати, а й уміння та навички знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та застосовувати в стандартних і нестандартних ситуаціях, мати власні оцінні судження.

Відповідно основною функцією оцінки є не контроль результатів і підбиття підсумків, а стимулювання покращення якості досягнень учнів, ефективний засіб зворотного зв'язку щодо ступеня власних досягнень і як засіб самооцінювання.

Відтак оцінюванню підлягає:

- 1) рівень володіння теоретичними знаннями, що їх можна виявити під час усного чи письмового опитування, тестування;
- 2) рівень умінь використовувати теоретичні знання під час розв'язування задач різного типу (розрахункових, експериментальних, якісних);
- 3) рівень володіння узагальненими експериментальними уміннями та навичками, що їх можна виявити під час виконання лабораторних (практичних) робіт і фізичного практикуму;
- 4) зміст і якість творчих робіт учнів (навчальних проєктів, творчих експериментальних робіт, виготовлення приладів, комп'ютерне моделювання фізичних процесів тощо).

Види усного опитування:

- індивідуальне опитування передбачає розгорнуту відповідь учня на оцінку; учень має не лише відтворити текст підручника чи розповідь учителя на попередньому уроці, а й самостійно пояснити матеріал, довести наукові положення, проілюструвати їх власними прикладами;

- комбіноване опитування дає змогу перевірити знання відразу кількох учнів: один відповідає усно, решта - за вказівкою вчителя виконує певні завдання; до нього вдаються тоді, коли весь матеріал в основному засвоюється і необхідно переконатися у тому; учитель аналізує матеріал разом з викликаним учнем, який пояснює під час індивідуального опитування, водночас організовується робота всіх учнів класу; їм можна запропонувати уважно вислухати й проаналізувати відповідь однокласника; така активна робота може бути також оцінена;
- фронтальне опитування сприяє систематизації знань, розвиває навчальну активність учнів, але не враховує індивідуальний темп мислення, стимулює прості відповіді; саме тому його необхідно поєднувати з груповим та індивідуальним опитуванням;
- групове опитування (проекти, усна самостійна робота в класі і вдома); взаємоконтроль учнів у парах і групах; самоконтроль тощо.

Види письмового опитування:

- індивідуальне (виконання самостійних та контрольних робіт тощо);
- групове (розв'язування задач, тестів тощо).

Під час поточного оцінювання навчальних досягнень учнів слід урахувати:

- характеристики усної розгорнутої відповіді: правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність, ілюстрованість;
- якість знань: повнота, глибина, гнучкість, системність, міцність;
- сформованість навчальних умінь і навичок: аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки, здобувати інформацію з різноманітних джерел тощо; оцінювати проміжні й кінцеві результати, розподіляти роботу над певним завданням на етапи тощо;
- складність задач (уміння розв'язувати задачі, що передбачають безпосереднє застосування закону за зразком; на застосування 1 - 2 законів (залежностей) за зразком; комбіновані задачі на застосування 2 - 3 законів (залежностей); з використанням "прихованих" (явно не заданих умовою задачі) даних (у т. ч. й табличних значень окремих фізичних величин); на пошук та застосування невідомого способу (методу) розв'язання задачі; уміння складати фізичні та астрономічні задачі);
- досвід творчої діяльності (уміння приймати ефективні рішення в проблемних ситуаціях, формулювати припущення; застосовувати знання і вміння в нових умовах; знаходити можливості застосування знань і вмінь поза навчальним закладом);
- самостійність оцінних суджень.

Поточне оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється на розсуд учителя з урахуванням оцінювання навчальної діяльності школярів, а саме: уміння учнів працювати самостійно з навчальним матеріалом, а також у парах або групах під час розв'язання навчальних проблем. Ці аспекти навчальної діяльності є дуже важливими для розвитку ключових компетентностей школярів.

Під час оцінювання групової роботи перевага надається вмінню розподіляти роботу між учасниками й дотримуватися демократичного стилю спілкування, який полягає в доброзичливому ставленні до однокласників, уникненні авторитарних проявів, умінні тактовно допомогти іншому тощо.

Оцінювання рівня оволодіння учнями певною сукупністю умінь, які в цілому складають узагальнене експериментальне вміння здійснюється за результатами виконання фронтальних лабораторних (практичних) робіт, експериментальних задач, робіт фізичного практикуму або підсумкової лабораторної чи експериментальної роботи. При цьому необхідно враховувати вміння учня:

а) уміння планувати експеримент, тобто формулювати його мету, визначати експериментальний метод і давати йому теоретичне обґрунтування, складати план досліджу

й визначати найкращі умови для його проведення, обирати оптимальні значення вимірюваних величин та умови спостережень, враховуючи наявні експериментальні засоби;

б) уміння підготувати експеримент, тобто обирати необхідне обладнання й вимірювальні прилади, збирати дослідні установки чи моделі, раціонально розташовувати прилади, досягаючи безпечного проведення дослідів;

в) уміння спостерігати, визначати мету й об'єкт спостереження, встановлювати характерні ознаки перебігу фізичних явищ і процесів, виділяти їхні суттєві ознаки;

г) уміння вимірювати фізичні величини, користуватися різними вимірювальними приладами й мірами, тобто визначати ціну поділки шкали приладу, знімати покази приладу;

г) уміння обробляти результати експерименту, обчислювати значення величин, похибки вимірювань, креслити схеми дослідів, складати таблиці одержаних даних, готувати звіт про проведену роботу, записувати значення фізичних величин у стандартизованому вигляді тощо;

д) уміння інтерпретувати результати експерименту, описувати спостережувані явища й процеси, застосовуючи фізичну термінологію, подавати результати у вигляді формул і рівнянь, функціональних залежностей, будувати графіки, робити висновки про проведені дослідження на основі поставленої мети.

Обов'язковим при оцінюванні для всіх рівнів є врахування дотримання учнями правил безпеки життєдіяльності під час виконання фронтальних лабораторних практичних) робіт чи робіт фізичного практикуму.

Оскільки виконання навчальних проєктів передбачає інтегровану дослідницьку, творчу діяльність учнів, спрямовану на отримання самостійних результатів за консультативної допомоги вчителя, то найвищої оцінки за такі види роботи може заслуговувати учень, що не лише виявляє знання, а й демонструє здатність і досвід ефективного застосування цих знань у запропонованій йому штучній ситуації. Оцінювання такого виду діяльності здійснюється індивідуально, за самостійно виконане учнем завдання. У зв'язку з цим оцінки за навчальні проєкти і творчі роботи виконують накопичувальну функцію, можуть фіксуватися в портфоліо і враховуються при виведенні тематичної оцінки.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ВОЛОДІННЯ УЧНЯМИ ТЕОРЕТИЧНИМИ ЗНАННЯМИ З ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ природи та природних об'єктів, за допомогою вчителя відповідає на запитання, що потребують відповіді "так" чи "ні".
	2	Учень описує природні явища та природні об'єкти на основі свого попереднього досвіду, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
	3	Учень за допомогою вчителя описує явище або його частини без пояснень відповідних причин, називає фізичні явища, розрізняє позначення окремих фізичних величин. За допомогою вчителя проводить найпростіші розрахунки.
Середній	4	Учень за допомогою вчителя описує явища, без пояснень наводить приклади, що ґрунтуються на його власних спостереженнях чи матеріалі підручника, розповідях учителя тощо. Проводить найпростіші розрахунки за зразком.

	5	Учень описує явища, відтворює значну частину навчального матеріалу, знає одиниці окремих фізичних величин, записує основні формули, рівняння. Проводить найпростіші розрахунки самостійно. Демонструє вміння вирішувати прості побутові завдання (механіка, теплота, електрика).
	6	Учень може зі сторонньою допомогою пояснювати явища, виправляти допущені неточності (власні, інших учнів), виявляє елементарні знання основних положень (законів, понять, формул). Розв'язує задачі на одну дію за зразком. Демонструє вміння вирішувати прості побутові завдання (механіка, теплота, електрика).
Достатній	7	Учень може пояснювати явища, виправляти допущені неточності, виявляє знання і розуміння основних положень (законів, понять, формул, теорій). Розв'язує задачі на одну - дві дії самостійно. Демонструє вміння вирішувати прості побутові завдання (механіка, теплота, електрика), демонструє знання про похибки вимірювань.
	8	Учень уміє пояснювати явища, аналізувати, узагальнювати знання, систематизувати їх, зі сторонньою допомогою (вчителя, однокласників тощо) робити висновки. Розв'язує задачі на дві - три дії самостійно. Демонструє вміння вирішувати прості побутові завдання (механіка, теплота, електрика), демонструє знання про похибки вимірювань.
	9	Учень вільно володіє вивченим матеріалом у стандартних ситуаціях, наводить приклади його практичного застосування та аргументи на підтвердження власних думок. Розв'язує задачі на три - чотири дії самостійно.
Високий	10	Учень вільно володіє вивченим матеріалом, уміло послуговується науковою термінологією, вміє знаходити та опрацьовувати наукову інформацію (нові факти, описи явищ, ідей), самостійно використовувати її. Розв'язує задачі на п'ять - шість дій самостійно. Демонструє вміння вирішувати побутові завдання (механіка, теплота, електрика), демонструє знання про похибки вимірювань.
	11	Учень на високому рівні опанував програмовий матеріал, самостійно, у межах чинної програми оцінює різноманітні явища, факти, теорії, використовує здобуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях, поглиблює набуті знання. Розв'язує комбіновані задачі, що потребують володіння навчальним матеріалом різних тем з фізики. Демонструє вміння вирішувати побутові завдання (механіка, теплота, електрика), демонструє знання про похибки вимірювань.
	12	Учень вільно володіє програмовим матеріалом, виявляє здібності, вміє самостійно поставити мету дослідження (як експериментального, так і теоретичного), вказує шляхи її реалізації, робить аналіз та висновки. Розв'язує комбіновані задачі, що потребують володіння навчальним матеріалом різних тем з фізики. Демонструє вміння вирішувати реальні повсякденні завдання (механіка, теплота, електрика). Демонструє знання про правила безпеки, похибки вимірювань.

**КОМПЛЕКСНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
УЧНІВСЬКИХ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОЄКТІВ
З ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ**

Рівні навчальних досягнень	Критерії оцінювання проєкту		
	зовнішня оцінка	оформлення й виконання	захист і презентація
Високий	Проект має висунуті актуальні проблеми, проникнення в проблеми. У процесі роботи використані різноманітні методи дослідження й обробки отриманих результатів. Прийняті рішення доведені, висновки аргументовані. Кожен з учасників проєкту працював активно, рішення приймалися колективно; учасники демонстрували взаємодоповнюваність, взаємодопомогу.	Проект демонструє реальну, практичну спрямованість і значимість. Учні продемонстрували творчість, оригінальність. Усі записи виконані якісно, відповідно до стандартних вимог.	Доповідь вирізняється якістю й переконливістю, аргументованістю. Продемонстрована глибина знань з предмету. Доповідач готовий до дискусії, повно відповідав на запитання. Продемонстрована культура мовлення. Використана наочність.
Достатній	Проект має висунуті актуальні проблеми, але проникнення в них недостатнє. У процесі роботи використані різноманітні методи дослідження й обробки отриманих результатів, але учні мислили стандартно. Висновки й рішення недостатньо аргументовані. Учасники проєктування працювали активно, колективно приймали рішення, але між їхніми діями спостерігалася неузгодженість.	Проект демонструє реальну, практичну спрямованість і значимість. Учні працювали за зразком, стандартно. У записах спостерігалися окремі порушення стандартних вимог. Рецензія відповідає вимогам.	Доповідь переконлива, але не всі твердження достатньо аргументовані. Не продемонстрована глибина знань з предмету. Доповідач має ділові й вольові якості, готовий до дискусії, але наявні недоліки у відповідях на запитання. Допущені мовленнєві недоліки. Використана наочність.
Середній	Проект не має соціальної значущості, проблеми не вирізняються актуальністю, розроблені поверхнево. Учні мислили стандартно. Рішення й висновки не	Проект не має практичної спрямованості. Записи виконані з порушенням стандартних вимог. Рецензія оформлена неправильно.	Доповідь недостатньо аргументована, не переконлива. Знання з предмету поверхневі. Мовлення не розвинене. Наочність відсутня.

	аргументовані. Учні працювали неактивно, неузгоджено.		
Початковий	Проект не має соціальної значущості, висунуті проблеми не розроблені. Учні працювали безсистемно. Проект не має висновків, чітко висловлених рішень. Не всі учні працювали над проектом.	Проект не має практичної спрямованості. Допущені мовні та мовленнєві помилки, порушення вимог. Рецензія відсутня.	Доповідь не підготована. Рівень знань з предмету низький. Мовлення не розвинене. Наочність відсутня.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ
ПРИ ВИКОНАННІ ЛАБОРАТОРНИХ І ПРАКТИЧНИХ РОБІТ
З ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1-3	Учень (учениця) називає прилади та їх призначення, демонструє вміння користуватися окремими з них, може скласти схему досліду лише з допомогою вчителя, виконує частину роботи без належного оформлення.
Середній	4-6	Учень (учениця) виконує роботу за зразком (інструкцією) або з допомогою вчителя, результат роботи учня дає можливість зробити правильні висновки або їх частину, під час виконання та оформлення роботи допущені помилки.
Достатній	7-9	Учень (учениця) самостійно монтує необхідне обладнання, виконує роботу в повному обсязі з дотриманням необхідної послідовності проведення дослідів та вимірювань. У звіті правильно й акуратно виконує записи, таблиці, схеми, графіки, розрахунки, самостійно робить висновок.
Високий	10-12	Учень (учениця) виконує всі вимоги, передбачені для достатнього рівня, визначає характеристики приладів і установок, здійснює грамотну обробку результатів, розраховує похибки (якщо потребує завдання), аналізує та обґрунтовує отримані висновки дослідження, тлумачить похибки проведеного експерименту чи спостереження. Більш високим рівнем вважається виконання роботи за самостійно складеним оригінальним планом або установкою, їх обґрунтування.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ ПРИ РОЗВ'ЯЗУВАННІ ЗАДАЧ
З ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1-3	Учень (учениця) уміє розрізняти фізичні та астрономічні величини, одиниці вимірювання з певної теми, розв'язувати задачі з допомогою вчителя лише на відтворення основних формул, здійснює найпростіші математичні дії.
Середній	4-6	Учень (учениця) розв'язує типові прості задачі (за зразком), виявляє здатність обґрунтувати деякі логічні кроки з допомогою вчителя.
Достатній	7-9	Учень (учениця) самостійно розв'язує типові задачі й виконує вправи з одної теми, обґрунтовуючи обраний спосіб розв'язку.
Високий	10-12	Учень (учениця) самостійно розв'язує комбіновані типові задачі стандартним або оригінальним способом, розв'язує нестандартні задачі.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ УЧНІВСЬКОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ З ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ

Критерії оцінювання	3 бали	2 бали	1 бал
1. Кількість слайдів	7 – 12	5 – 7 або 13 – 15	Менш як 5, понад 15
2. Зміна слайдів	Відстежується відповідний стиль. Відповідає змісту, не заважає перегляду.	Стиль відсутній. Заважає перегляду презентацій.	Діє дратівливо на сприйняття змісту презентації.
3. Фон	Відповідає змісту.	Відволікає, заважає перегляду презентацій.	Відсутність фону. Діє дратівливо.
4. Шрифти, рисунки	Приємні шрифти. Рисунки допомагають розкрити зміст.	Шрифт не завжди видний. Рисунки заважають перегляду презентації.	Важко читати текст. Рисунки відсутні.
5. Грамотність	В роботі відсутні помилки.	В роботі є незначні помилки.	В роботі є помилки.
6. Відповідність темі	Є чітка логічна схема презентації, яка відповідає темі. Зміст презентації повністю розкриває тему.	Спостерігається логічна схема в слайдах, але зміст не повністю відповідає темі.	Немає певної логічної схеми. Оформлення не відповідає змісту. Презентація не розкриває тему.
7. Презентація матеріалу	Утримує аудиторію за допомогою голосу, «контакту очей».	Слабкий «контакт очима».	Відсутній «контакт очима».

	Матеріал подано цікаво, доступно та зрозуміло. Виразна мова.	Учень розкриває тему проекту не повністю, на деякі питання не може знайти відповідь. Важко слухати й слідкувати.	Учень показує мінімальне розуміння матеріалу. Важко зрозуміти про що йде мова.
--	--	---	--

ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів	Оцінка
21 - 20	12
19 - 18	11
17 - 16	10
15 - 14	9
13 - 12	8
11 - 10	7
9 - 8	6
7 - 6	5
5 - 4	4
3 - 2	3

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з хімії

Визначальними в оцінюванні рівня навчальних досягнень учнів з хімії є особистісні результати пізнавальної діяльності, в яких відображаються загальнопредметні компетентності, набуті учнями в процесі навчання.

За відмінностями між обсягом і глибиною досягнутих результатів, ступенем самостійності у виконанні завдань, здатністю використовувати знання у нових ситуаціях виокремлено рівні навчальних досягнень учнів, що оцінюються за 12-бальною шкалою.

Кожний наступний рівень вбирає в себе вимоги до попереднього, а також додає нові характеристики.

При оцінюванні рівня навчальних досягнень з хімії враховується:

- оволодіння хімічною мовою як засобом відображення знань про речовини і хімічні явища;
- рівень засвоєння теоретичних знань;
 - сформованість експериментальних умінь, необхідних для виконання хімічних дослідів, передбачених навчальною програмою;
- здатність учнів застосовувати набуті знання на практиці;
- уміння розв'язувати розрахункові задачі.

Усі види оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються за характеристиками, наведеними в таблицях.

Оцінювання теоретичних знань

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) розпізнає деякі хімічні об'єкти (хімічні символи, формули, явища, посуд тощо) і називає їх (на побутовому рівні)
	2	Учень (учениця) описує деякі хімічні об'єкти за певними ознаками
	3	Учень (учениця) має фрагментарні уявлення з предмета керівництвом вчителя може відтворити окремі його частини.
Середній	4	Учень (учениця) відтворює деякі факти, що стосуються хімічних сполук і явищ, складає з допомогою вчителя скорочену умову задачі.
	5	Учень (учениця) відтворює окремі частини навчального матеріалу, дає визначення основних понять, самостійно складає і записує скорочену умову задачі.
	6	Учень (учениця) послідовно відтворює значну частину навчального матеріалу, робить обчислення за готовою формулою.
Достатній	7	Учень (учениця) відтворює навчальний матеріал, наводить приклади, з допомогою вчителя порівнює хімічні об'єкти, наводить рівняння реакцій за умовою задачі.
	8	Учень (учениця) логічно відтворює фактичний і теоретичний навчальний матеріал, застосовує знання в стандартних умовах, порівнює, класифікує хімічні об'єкти, робить обчислення за рівнянням реакції, з допомогою вчителя розв'язує задачі.

	9	Учень (учениця) володіє знаннями основоположних хімічних теорій і фактів, наводить приклади на підтвердження цього, аналізує інформацію, робить висновки, наводить потрібні формули речовин і рівняння реакцій; розв'язує задачі, користуючись алгоритмом
Високий	10	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і застосовує знання на практиці, узагальнює й систематизує інформацію, робить аргументовані висновки, самостійно наводить і використовує необхідні формули для розв'язування задач.
	11	Учень (учениця) застосовує здобуті знання на практиці, використовує їх у нестандартних ситуаціях, встановлює зв'язки між явищами; самостійно знаходить, оцінює і використовує інформацію з різних джерел згідно з поставленим завданням; робить висновки, самостійно розв'язує задачі, формулює відповіді.
	12	Учень (учениця) має системні знання з предмета, аргументовано використовує їх, у тому числі в проблемних ситуаціях; аналізує додаткову інформацію; самостійно оцінює явища, приймає рішення, висловлює судження, пов'язані з речовинами та їх перетвореннями, самостійно аналізує та розв'язує задачі раціональним способом

***Оцінювання практичних робіт і
лабораторних дослідів***

<i>Рівні навчальних досягнень учнів</i>	<i>Бали</i>	<i>Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів</i>
I. Початковий	1	Учень (учениця) розпізнає деякі хімічні об'єкти (хімічні символи, формули, явища, посуд тощо) і називає їх (на побутовому рівні); знає правила безпеки під час проведення практичних робіт
	2	Учень (учениця) описує деякі хімічні об'єкти за певними ознаками; знає призначення лабораторного обладнання
	3	Учень (учениця) має фрагментарні уявлення з предмета вивчення і може відтворити окремі його частини; під керівництвом учителя виконує найпростіші хімічні дослідів
II. Середній	4	Учень (учениця) знає окремі факти, що стосуються хімічних сполук і явищ; складає прості прилади для проведення дослідів і виконує їх під керівництвом учителя
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює окремі частини начального матеріалу, дає визначення основних понять; самостійно виконує деякі хімічні дослідів, описує хід їх виконання, дотримується порядку на робочому місці
	6	Учень (учениця) відтворює навчальний матеріал з допомогою вчителя; описує окремі спостереження за перебігом хімічних дослідів

III. Достатній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює значну частину навчального матеріалу, з допомогою вчителя порівнює хімічні об'єкти, описує спостереження за перебігом хімічних дослідів
	8	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний і теоретичний навчальний матеріал, порівнює і класифікує хімічні об'єкти; самостійно виконує всі хімічні досліді згідно з інструкцією
	9	Учень (учениця) виявляє розуміння основоположних хімічних теорій і фактів, наводить приклади на підтвердження цього; робить окремі висновки з хімічних дослідів
IV. Високий	10	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і застосовує знання у стандартних ситуаціях, уміє аналізувати, узагальнювати й систематизувати надану інформацію, робити висновки; робить висновки з практичної роботи
	11	Учень (учениця) володіє засвоєними знаннями і використовує їх у нестандартних ситуаціях, встановлює зв'язки між явищами; самостійно знаходить і використовує інформацію згідно з поставленим завданням; виконує хімічний експеримент, раціонально використовуючи обладнання і реактиви
	12	Учень (учениця) має системні знання з предмета, аргументовано використовує їх, у тому числі у проблемних ситуаціях; аналізує додаткову інформацію; самостійно оцінює явища, пов'язані з речовинами та їх перетвореннями; робить обґрунтовані висновки з хімічного експерименту; розв'язує експериментальні задачі за власним планом

**Оцінювання розв'язування розрахункових
задач**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учнів
Початковий	1 - 3	Розв'язування задач не передбачене
Середній	4	Учень (учениця) складає з допомогою вчителя скорочену умову задачі
	5	Учень (учениця) самостійно складає і записує скорочену умову задачі
	6	Учень (учениця) складає скорочену умову задачі; робить обчислення лише з готовою формулою
Достатній	7	Учень (учениця) наводить рівняння реакцій за умовою задачі
	8	Учень (учениця) робить обчислення за рівнянням реакції, з допомогою вчителя розв'язує задачі

	9	Учень (учениця) наводить потрібні формули речовин і рівняння реакцій; розв'язує задачі, користуючись алгоритмом
Високий	10	Учень (учениця) самостійно наводить і використовує необхідні формули для розв'язування задач
	11	Учень (учениця) самостійно і раціонально розв'язує задачі
	12	Учень (учениця) самостійно і раціонально розв'язує комбіновані задачі.

Критерії оцінювання проєктної діяльності учнів на уроках хімії.

За основні критерії оцінювання проєктів взяти такі:

- значущість і актуальність обраної теми;
- інформативність;
- повнота розкриття теми;
- доказовість;
- естетичність;
- колективність (при роботі у групах);
- презентація та захист роботи;
- власне оцінювання досвіду.

Наприклад, загальна кількість балів за роботу - **100 балів**, що відповідає 12 балам.
Шкала оцінювання:

Бали	Оцінка
81-100	12
71-80	11
61-70	10
51-60	9
41-50	8
31-40	7
25-30	6
21-26	5
16-20	4
11-15	3
2-10	2

Можливі критерії оцінювання у балах:

1. Значущість і актуальність описаної теми. (**мах.- 3 балів**)
 - якого масштабу являє собою дана проблема: (всесвітнього, всеукраїнського, місцевого, не має розголосу); (0-2бали)
 - адекватність висунутих проблем їх тематиці. (0-1бали)
2. Інформативність. (**мах.- 33 бали**)
 - практична можливість застосування способів вирішення; (0-20 балів)
 - важливість зібраної інформації для висвітлення теми; (0-4 бали)
 - достовірність інформації; (0-2бали)
 - джерела отримання інформації; (0-1бали)
 - перевірка одних джерел іншими або практичне підтвердження; (0-1бали)
 - способи вирішення проблеми, що висвітлюється; (0-2бали)
 - законність способу вирішення. (0-1бали)
3. Повнота розкриття теми. (**мах.- 16 балів**)
 - охоплення при розкритті теми найважливіших понять; (0-2бали)
 - змістовність та інформативність кожного розділу; (0-2бали)
 - достатність зібраних матеріалів, необхідних для висновків з даної теми; (0-2бали)
 - логічність викладення матеріалу; (0-2бали)
 - рівень зрозумілості викладеного матеріалу для читачів; (0-2бали)
 - висновки, які слідують з кожного розділу; (0-2бали)
 - рівень залучення знань з інших областей; (0-2бали)
 - життєва компетентність. (0-2бали)
4. Доказовість. (**мах.- 9 балів**)
 - використання надійних джерел інформації; (0-2бали)
 - підтвердження інформації кожного з розділів; (0-2бали)
 - теоретичні та ймовірні висновки під час роботи; (0-1бали)
 - практично-дослідницькі результати; (0-2бали)
 - підтвердження наочними матеріалами; (0-2бали)
5. Естетичність оформлення. (**мах.- 8 балів**)
 - вживання хімічної термінології; (0-2бали)
 - написання роботи державною мовою; (0-1бали)
 - цензурність написання роботи; (0-1бали)
 - коректність використаних методів дослідження; (0-2бали)
 - законність висвітлених теорій та практик. (0-2бали)
6. Колективність (при роботі у групах). (**мах.- 10 балів**)
 - активність кожного учасника; (0-2бали)
 - колективний вибір роботи; (0-2бали)
 - рівномірний розподіл роботи; (0-2бали)
 - наявність зацікавлених у проекті помічників; (0-2бали)
 - взаємодопомога (0-2бали)
7. Презентація, захист роботи. (**мах.- 14 балів**)
 - активність кожного учасника проекту відповідно до його індивідуальних можливостей; (0-2бали)
 - доведеність рішень, що приймаються; (0-2бали)
 - уміння аргументувати свої висновки; (0-2бали)
 - уміння зацікавити опонентів; (0-2бали)
 - вільне володіння матеріалами проекту; (0-2бали)
 - організованість, артистизм; (0-2бали)
 - рівень спілкування. (0-2бали)
8. Власне оцінювання досвіду. (**мах.- 7 балів**)
 - рівень організації групи (0-2бали)

- рівень висвітлення теми (0-1бали)
- рівень аргументації роботи (0-1бали)
- рівень значущості роботи (0-3бали)

Критерії оцінювання навчального проєкту з хімії

Рівні навчальних досягнень учнів	Бали	Критерії оцінювання проєктної діяльності учнів
I. Початковий	1	Учень (учениця) ознайомлений з проєктною діяльністю; робота реферативного характеру без визначення мети й завдань проєкту, а також без висновків за його результатами взята з інтернет-ресурсів; учень(учениця) презентує роботу лише з допомогою вчителя; робота оформлена не естетично .
	2	Учень (учениця) розкриває деякі поняття із вибраної теми проєкту; робота взята з інтернет-ресурсів; учень(учениця) потребує допомоги вчителя при поясненні зображень; матеріали записані з граматичними і орфографічними помилками.
	3	Учень (учениця) пояснює фрагментарні уявлення з теми проєкту і може відтворити окремі його частини; в роботі не визначена мета і завдання проєкту, відсутні висновки; учень (учениця) з допомогою учителя демонструє найпростіші поняття.
II. Середній	4	Учень (учениця) знає окремі факти, що стосуються проєктної роботи; наводить під керівництвом вчителя прості приклади на підтвердження певної позиції; демонструє неповне розуміння теми.
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює окремі частини проєкту, дає визначення основних понять; робота не містить наочних матеріалів, які б допомогли зрозуміти зміст проєкту.
	6	Учень (учениця) відтворює матеріал з допомогою вчителя; поданий матеріал не зацікавлює інших учнів, нелогічно пов'язаний; учень(учениця) описує окремі власні спостереження.
III. Достатній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює значну частину проєктної роботи, з допомогою вчителя пояснює перебіг явищ чи процесів; вміє порівнювати та наводити приклади ; разом з учителем формулює висновки за результатами дослідження.
	8	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний і теоретичний матеріал проєктної роботи; рекомендована вчителем інформація не охоплює всі головні факти і найважливіші поняття.
	9	Учень (учениця) виявляє розуміння основоположних теорій і фактів; наочні матеріали доповнюють зміст проєкту і відображають специфіку теми; з допомогою вчителя наводить приклади та робить висновки.
	10	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і застосовує знання у презентації, вміє аналізувати, узагальнювати й систематизувати надану інформацію, робити висновки; логічно і послідовно висвітлений матеріал обраної теми проєкту; робота оформлена естетично, відповідно до вимог.

IV. Високий	11	Учень (учениця) володіє засвоєними знаннями і використовує їх у презентації, встановлює зв'язки між явищами; самостійно знаходить і використовує інформацію згідно з поставленим завданням; демонструє викладення матеріалу в правильній послідовності та хронологічному порядку.
	12	Учень (учениця) має системні знання з предмета, аргументовано використовує їх у проєктній роботі; аналізує додаткову інформацію; демонструє повне розуміння матеріалу; презентація завершена, логічно та послідовно розміщений матеріал; робить обґрунтовані висновки з проведеного експерименту; самостійно аналізує та вносить пропозиції щодо наявної проблеми.